

Рудолф Щайнер

Отделните
Души на Народите
и тяхната мисия
във връзка със
северно-германската
митология

Лекции пред членове на
Антропософското Общество

Антропософското Издателство “Даскалов”

създадено на 24.12.1991 е оторизирано от Rudolf Steiner - Nachlassverwaltung, Дорнах, Швейцария да издава съчиненията на Рудолф Щайнер в техните български преводи. Негова цел е да запознае българския читател с

антропософията
на г-р Рудолф Щайнер

* * *

Патронът на Издателството
Димо Р. Даскалов, 1907-1989

член на Антропософското Общество в Дорнах, посвети своя земен живот на това да проправи пътя на антропософията в България.

* * *

Този лекционен цикъл
(Събр. Съч. №121)

е един вид продължение на лекциите, изнесени от 16. до 28. Май 1910 в Хамбург под наслов “Откровенията на Кармата” (Събр. Съч. №120). Сега проблемът за индивидуалната човешка съдба прераства в систематическо разглеждане на сложните кармически отношения, в които влизат отделните общности и народи.

Лекциите

са изключително актуални и днес с оглед на все по-ожесточените сблъсъци по света, които възникват

Рудолф Щайнер

Отделните
Души на Народите
и тяхната мисия
във връзка със
северно-германската
митология

Цикъл от единадесет лекции
изнесени в Кристиания (Осло)
от 7. до 17. Юни 1910

Превод от немски:
Димитър Димчев

2000

Антропософско Издателство
“Даскалов”

Стара Загора

Издаването на този превод става с разрешение на Rudolf Steiner - Nachlassverwaltung, Дорнах, Швейцария, разполагащ с авторските права на оригиналното произведение: Rudolf Steiner "Die Mission einzelner Volksseelen im Zusammenhange mit der germanisch-nordischen Mythologie", GA 121.

Rudolf Steiner

Die Mission einzelner Volksseelen im Zusammenhange
mit der germanisch-nordischen Mythologie, GA 121

Verlag der Rudolf Steiner-Nachlassverwaltung
Dornach/Schweiz, 1962

немска
първо издание

Всички права върху българското издание на тази книга са
запазени от Антропософско Издателство "Даскалов"

© Антропософско Издателство "Даскалов", Стара Загора, 1998

СЪДЪРЖАНИЕ

Предговор.....	9
Първа лекция, Кристияния (Осло), 7. Юни 1910.....	14
Ангели, Духове на Народите и Духове на Времето: тяхното участие в еволюцията на човечеството.	
Втора лекция, 8. Юни 1910	39
Нормални и абнормни Архангели. Духовете на езика.	
Трета лекция, 9. Юни 1910.....	61
Духовете на Народите и възникването на човешките раси.	
Четвърта лекция, 10. Юни 1910.....	84
Развитие на расите и развитие на културите.	
Пета лекция, 11. Юни 1910	107
Духовните Йерархии и тяхното проявление във физи- ческия свят. Мисията на Стария Сатурн, Старото Слънце, Старата Луна и Земята.	
Шеста лекция, 12. Юни 1910, сутрин	130
Петте основни раси на човечеството.	
Седма лекция, 12. Юни 1910, вечер.....	170
Духовете на Народите и тяхното израстване до степенята на Духове на Времето. Монотеизъм и плурализъм. Екзотерично и езотерично христичнство.	
Осма лекция, 14. Юни 1910	190
Петте следатлантски културни епохи. Сравнителна характеристика на гръцката и северно-германската митология.	

Девета лекция, 15. Юни 1910	190
Локи - Хьогур и Балгур - Залезът на Боговете.	
Десета лекция, 16. Юни 1910	213
Мисията на отделните народи и култури в миналото, настоящето и бъдещето - Соловьев.	
Единадесета лекция, 17. Юни 1910	236
Нертус, Видар и новото Христово откровение.	
Бележки	261
Рудолф Щайнер - Обзор върху литературното му и художествено дело.....	281
Димо Р. Даскалов - Биографични данни	283

Указания относно публикуването на езотеричните лекции от Рудолф Щайнер

За характера на тези частни издания Рудолф Щайнер (1861-1925) казва следното в своята автобиография "Моят жизнен път" (Събр. Съч. №28, гл.35):

"Съдържанието на тези издания бе предвидено да се изнесе под формата на устни, непредназначени за издаване съобщения..."

Никъде и в ни най-малка степен не е споменато нещо, което да не представлява чист резултат от изграждащата се Антропософия... Читателят може напълно да ги приеме за това, което Антропософията има да каже. Ето защо... първоначално тръгнахме от условието, те да бъдат разпространявани само сред членовете на Антропософското Общество. Нека обаче се има предвид, че в тези непрегледани от мен ръкописи, има и непълни неща.

Право за оценка на подобно частно издание обаче се признава само на онзи, който знае какво е условието за такава оценка. А за повечето от тези издания условието се състои поне в антропософското познание за човека и космоса, доколкото същността им е изложена от Антропософията и в познанието на това, което под формата на "антропософска история" се съдържа в съобщенията от духовния свят."

Предговор

Написан допълнително към тези лекции
изнесени преди повече от седем години

В хода на лекциите, изнесени през Юни 1910 в Кристи-
яния аз се осмелих да предприема един опит да опиша
психологията на отделните народи и пътищата на
тяхното развитие. Като основа на лекциите послу-
жи това, което аз вече бях изложил в писмен вид по
въпросите на антропософски ориентираната Духовна
наука и главно в моите книги “Теософия”, “Тайната
наука”, “Върху загадката на човека”, “Върху загадките
на душата” и много други. Аз трябваше да построя
моето изложение върху тази основа, понеже слушате-
лите вече бяха добре запознати с научния възглед,
заложен в основата на споменатите произведения.
Обаче към външната гледна точка по този въпрос,
аз прибавих и една вътрешна гледна точка. Една дей-
ствителна психология на народностните характери
е невъзможно да бъде изведена от антропологическо-
то, етнографско, а дори и от чисто историческото
разглеждане на официалната наука. С обясненията,
които предлага тази наука, ние не можем да стигнем
по-далеч, отколкото ако, примерно се опитваме да
вникнем в душевния живот на човека с помощта на
анатомията и физиологията. Както при отделния
човек - ако искаме да се запознаем с неговия вътре-
шен живот - ние трябва да преминем от тялото
към душата, така и при народностните характе-
ри - ако действително се стремим да ги опознаем
- ние трябва да обхванем преди всичко лежащите в
тяхната основа душевно-духовни сили. Обаче тези

душевно-духовни сили не са някакви механични взаимодействия между отделните човешки души; те са подчинени на други, духовни закони, които остават извън полезрението на съвременната наука. Тя смята за недопустимо да говори за “Душите на Народите”, и да им приписва някаква реална същност, както ние например говорим за действителните процеси, които се разиграват в областта на човешките мисли, чувства и воля. За съвременната наука е недопустимо и нещо друго, а именно да поставя еволюцията на отделните народи във връзка със силите на небесните тела. Обаче за да посочим, че тази недопустимост е в разрез с истината, достатъчно е само да напомним следното: никой не търси силите, които ориентират магнитната стрелка в посоката Север-Юг, вътре в самата нея! Ние приписваме това действие на Земния магнетизъм. Ние търсим причините за ориентацията на магнитната стрелка не другаде, а в Космоса. Следователно, не е ли редно да търсим причините за душевните особености на отделните народи, за преселенията на народите и т.н. не в самите народи, а в Космоса? Дори и напълно да се абстрахирахме от антропософския възглед, за който висшите духовни Същества са една реалност, съдържанието на тези лекции включва в себе си нещо твърде особено. В основата на отделните народи и тяхната еволюция ние поставяме една по-висша духовна действителност и именно там търсим силите, които движат тази еволюция. И едва после проучването слиза долу до конкретните факти, които се проявяват по един или друг начин в живота на отделните народи. И тогава се оказва, че тези факти стават разбираеми именно когато ги разглеждаме в светлината на по-висшата духовна действителност, в противен случай истинско познание в

тази област изобщо не съществува. Ние трябва или да се откажем от една психология на народите, или да я търсим в духовната действителност.

Аз не се поколебах да използвам за висшите духовни Същества онези имена, които са били употребявани в първите християнски столетия. Източният човек би избрал за тях други имена. Въпреки че използването на такива имена днес да не изглежда достатъчно “научно”, аз сметнах, че не бива да се отказвам от тях; първо по този начин се подчертава християнският характер на нашата западно-европейска култура, и второ, те все пак позволяват едно по-добро разбиране на нещата, отколкото ако бих прибегнал до съвсем нови имена, или ако бих възприел източните названия, истинското съдържание на които обаче е достъпно единствено на онзи, който е потопен в душевната атмосфера на съответните културни условия. И все пак, струва ми се, че онзи, който наистина иска да проникне в тези духовни връзки, стига да не ги отхвърля като такива, не би се почувствувал отблъснат от имена като Ангели, Архангели, Престоли и т.н., както и в областта на физиката не би се почувствувал отблъснат от термини като положително и отрицателно електричество, магнетизъм, поляризирана светлина и ред други.

Ако човек съпостави съдържанието на тези лекции с болезнените изпитания, през които европейските народи минават точно сега, той несъмнено ще установи, че моите тогавашни думи хвърлят известна светлина върху това, което става днес.¹ Ако аз бих държал тези лекции сега, някой лесно би могъл да повярва, че моите изводи са продиктувани от важните исторически събития, които се разиграват в наши дни. Например още в началото на първата лекция аз

казвам: “И това е особено важно поради обстоятелството, че съдбите на човечеството, и то в най-близко време, ще обединят хората - както никога досега - в една обща мисия, засягаща цялото човечество. И представителите на отделните народи ще могат да гадат своя конкретен, свободен принос само ако са стигнали до едно истинско разбиране на своя народ, на своята народност, до едно разбиране на това, което бихме нарекли “себепознание на народността”. Ако в Аполоновите Мистерии на гревна Гърция гумите “Познай себе си” играеха една толкова голяма роля, в недалечно бъдеще към Народностните души ще бъде отправян призивът: “Познайте себе си като Народностни души”. Да, в недалечно бъдеще тези гуми ще са от огромно значение за цялото човечество.”. Вече приближава времето, когато самата съдба ще подскаже на човечеството съвсем ясно, че един такъв възглед съдържа истината.

Може би тъкмо темата за “народностните Души” показва, как едно духовно разглеждане, чийто обект е действителната свърхсетивна същност на съществуването, същевременно предлага и съвсем точни, практически изводи за живота, които на свой ред хвърлят ясна светлина дори и върху делничните въпроси на живота.

Всичко това е непостижимо за онова разглеждане на живота, което обяснява същността и еволюцията на народите, единствено с такива представи, които са валидни за естествената наука. Тази механистично-физическа наука даде своя велик принос в безброй важни открития в областта на механиката, физиката, химията; обаче, за откритията в областта на духовния живот е необходима една съвършено друга наука, която се стреми да обхване фактите и

процесите, разиграващи се в духовния свят. Нашето време се нуждае именно от една такава наука.

Берлин, 8. Февруари 1918

Рудолф Щайнер

Първа лекция

Кристияния, 7. Юни 1910

За мен е голяма радост предоставената възможност, вече за трети път, да развия една обширна тема пред нашите приятели тук, в Норвегия, и в отговор на сърдечния поздрав, отправен току що от нашия скъп приятел Ериксен, бих желал да отвърна със същата сърдечност и от същите дълбини на душата.

Надявам се, че лекционният цикъл, който възнамерявам да изнеса пред Вас, ще допринесе не малко, за вникване в общите положения на нашия антропософски мироглед. Още в началото бих желал да обърна вниманието върху това, че в хода на лекциите ще бъдат изтъкнати някои подробности, които принадлежат, така да се каже, към най-решителните истини на нашия мироглед, както и такива факти, които все още са твърде далеч от съвременното човешко мислене. Ето защо аз моля онези от уважаемите приятели, които не са имали възможност да се запознаят основно с нашия духовно-научен мироглед, да вземат под внимание следното: ние не бихме могли да напредваме в нашата област, ако от време на време не даваме един мощен тласък в онези части на духовното познание, които са твърде отдалечени от мислите, чувствата и волята на нашите съвременници.

От тази гледна точка, предстоящите лекции следва да бъдат посрещнати с известна доброжелателност; защото за да изнеса пред Вас всичко онова, което би послужило като основания и доказателства за нашата основна тема през следващите дни, се изисква много повече време. Ние не бихме могли да прогъл-

жаваме напред, ако именно по отношение на подобни разисквания не апелираме към доброжелателност и към едно добронамерено посрещане на духовните истини. Всъщност ние се докосваме до една област, която включително и до нашите дни е старателно отбягвана от окултисти, мистици и теософи; да, тя е отбягвана именно поради обстоятелството, че за да бъдат приети подобни обобщения от духовния свят, се изисква една висока степен на безпристрастие и, така да се каже, достатъчна липса на съпротива.

Вие може би ще разберете най-добре какво имам предвид, ако си припомните, че на определена степен от мистичното или окултно развитие, ученикът се нарича безотечествен човек. Този израз “безотечествен човек” е чисто технически и ако - без да се произнасяме за пътя на познанието - поискаме да го охарактеризираме по един ясен и прост начин, ние би трябвало да посочим, че “безотечествен човек” е онзи, който в своето познание, в своя цялостен поглед относно великите общочовешки закони остава действително неповлиян от всичко онова, което иначе напирва в човешката душа, израствайки направо от мястото, където живее неговият народ. Бихме могли още да добавим, че безотечественият човек е онзи, който съумява да приеме в себе си великата мисия на цялото човечество, без при това да смесва нюансите на особените усещания и чувства, произтичащи от характера на този или онзи народ. Следователно, Вие виждате, че за една определена степен на зрялост в мистичното или окултно развитие се изисква една по-свободна гледна точка относно всичко онова, което и без друго смятаме за нещо величествено; само че сега към индивидуалния човешки живот ние прибавяме мисията на отделните народи, мисията на отделните

народностни Духове, защото го конкретни приноси в общата мисия на човечеството може да стигне само онзи, който извлича своето познание от дълбоките пластове на народностната почва, или казано с други думи, от самия Дух на Народа.

Следователно, ние имаме да опишем, така да се каже, цялото величие на всичко онова, от което безотечественият човек трябва да бъде в известно отношение свободен. Впрочем, безотечествените хора от всички времена, започвайки от най-гревното минало и стигайки до наши дни, винаги са знаели, че ако биха се опитали подробно да охарактеризират основните белези на безотечествеността, те биха срещнали твърде малко разбиране. На първо време тези безотечествени хора биха били посрещнати с упрека: Ето, вие сте изгубили всяка връзка с майчината почва на вашата народност; вие нямате никаква представа за това, което е най-скъпо за човешката душа.

Обаче нещата не стоят така. Общо взето, безотечествеността представлява - или поне би могла да представлява - един обиколен път, по който човекът, след като вече е постигнал това свещено състояние, тази безотечественост, отново може да намери обратната връзка с корените, със самата субстанция на своя народ, да намери своето истинско място в процесите на общочовешката еволюция. И ако предварително трябва да поставим ударението върху това, от друга страна ние имаме достатъчно основания, че именно в наши дни се опитваме да говорим най-безпристрастно върху една такава тема, каквато е мисията на отделните Народностни души. Колкото основателно беше до този момент напълно да се премълчава важността на тази мисия, толкова основателни са и опитите на нашето

съвремие най-после да проговори за нея. И това е особено важно поради обстоятелството, че съдбите на човечеството, и то в най-близко време, ще обединят хората - както никога досега - в една обща мисия, засягаща цялото човечество. И представителите на отделните народи ще могат да дадат своя конкретен, свободен принос само ако са стигнали до едно истинско разбиране на своя народ, на своята народност, до едно разбиране на това, което бихме нарекли “себепознание на народността”. Ако в Аполоновите Мистерии на гревна Гърция думите “Познай себе си” играеха една толкова голяма роля, в недалечно бъдеще към Народностните души ще бъде отправян призивът: “Познайте себе си като Народностни души”. Да, в недалечно бъдеще тези думи ще са от огромно значение за цялото човечество.

За нашето съвремие е изключително трудно да признае онези Същества, които не могат да бъдат доловени с помощта на външните, сетивни възприятия. За официалната наука тези Същества чисто и просто не съществуват. Но може би по-лесно ще бъде на съвременното човечество да допусне, че човекът, такъв какъвто застава пред нас в света, притежава някои съставни части, които са невидими, или иначе казано, свърхсетивни. Може би за съвременното материалистично мислене ще е по-лесно да приеме, че определени същества, каквито са например хората, за които съдим според тяхната външна, физическа страна, също могат да притежават невидими, свърхсетивни съставни части. Обаче за нашето съвремие е истинско предизвикателство, ако поускаме да му говорим за такива Същества, които според общоприетото мнение чисто и просто не съществуват.

Защото какво всъщност означава това, което

днешните хора наричат “Душа на Народа” или “Дух на Народа”? Нищо друго, освен няколко общи качества, присъщи на стотици, хиляди или милиони души, които са струпани върху определена територия! А обстоятелството, че освен милионите хора струпани върху определена територия може да съществува и нещо реално, което би се покрило с понятието народностен Дух и всъщност лежи в основата му, това е извънредно трудно да бъде разбрано от нашите съвременници. Ако сега например - спазвайки нужната дискретност - бихме попитали някого: Какво разбира съвременният човек под швейцарски народностен Дух? - той просто би се впуснал в абстрактни описания на известни качества, които са присъщи за швейцарските Алпи и планинската верига Юра, бидейки напълно сигурен, че тези качества нямат никакво друго съответствие и въобще нищо, което ние бихме могли да опознаем с помощта на нашите сетивни възприятия. Първото нещо е, че по един непредубеден и честен начин всеки човек може да стигне до мисълта: Да, на света има и такива Същества, които всъщност остават недостъпни за физическите сетива и изобщо за обикновените човешки възприятия; а всред сетивно възприеманите същества има и такива, чиито действия са невидими, но нищо не им пречи те да се проявяват също и в областта на видимите същества, както например човешкото същество действа в човешките ръце или в човешките пръсти, така че, следователно, можем да говорим за швейцарския народностен Дух както за Духа на един отделен човек, и че можем да различим Духа на този човек от неговите пръсти със същата точност, с която различаваме швейцарския народностен Дух от милионите хора, живеещи в планините на Швейцария.

Той е нещо различно от милионите хора, а именно едно отделно Същество, както и самият човек е едно отделно същество. Само че хората се различават от него по това, че предлагат на човешките възприемателни способности една сетивна външна страна. Въпреки че един народностен Дух не може да бъде възприет от физическите сетива на човека, какъвто е случаят с едно или друго физическо явление, той е едно напълно реално Същество.

Днес главната ни задача ще се състои в това, да си изградим задоволителна представа за едно такова реално Същество. И как изобщо постъпваме ние в Духовната наука, когато трябва да си изградим представа за едно реално Същество?

Опитвайки се да изградим представа за едно реално Същество, ние просто се обръщаме към човешкото същество². От гледна точка на духовно-научното познание, човекът е съставен от физическо тяло, етерно, или жизнено тяло, астрално, или сетивно тяло и това, което считаме за най-висша съставна част на човека, а именно Азът. Следователно, ние знаем, че днешният човек застава пред нас като едно цяло, съставено от физическо тяло, етерно тяло, астрално тяло и Аз. Обаче Вие знаете и нещо друго, а именно че ние отправяме поглед към бъдещата еволюция на човечеството, когато Азът все повече и повече ще работи върху трите по-низши съставни части на човешкото същество, превръщайки ги от низши във все по-висши форми. Първоначално Азът ще преобразува астралното тяло, превръщайки го в нещо съвсем различно от това, което то представлява днес. И тогава астралното тяло ще представлява това, което Вие вече познавате като Дух-Себе, или Манас. После Азът ще засили своето пречистващо, преобразяващо

въздействие върху етерното, или жизнено тяло, превръщайки го в Дух-Живот, или Буди. И накрая идва най-висшата степен от Азовата дейност, която засега можем да си представим: духовното преобразяване и изобщо пълната метаморфоза на най-трудната за повлияване съставна част - физическото тяло. Да, когато Азът ще преобрази днешното физическото тяло, тази най-груба и най-материална съставна част на човека, оказваща най-голяма съпротива, тогава ние ще имаме в себе си Човека-Дух, или Атна. И така, ние обхващаме с поглед: първо, трите съставни части на човешката природа, които идват от миналото, второ, другата съставна част, която наричаме Аз, и накрая - другите три съставни части, които занаят Азът ще преобрази в съвсем нови формации.

Ние знаем също, че между работата, която е извършена, и тази, която предстои за изграждането на трите по-висши съставни части, съществува и нещо друго. Ние знаем, че следва да си представяме самия Аз на като нещо цялостно. Той работи над един вид междинна степен. Ето защо ние твърдим, че между астралното тяло, както то се е развило през миналите епохи, и Духа-Себе, или Манас, който след време ще израстне от астралното тяло, са разположени три подготвителни части: Сетивната гуша, т.е. най-низшата от тях, при която Азът вече е свършил основното, Разсъдъчната гуша и Съзнателната гуша. Така че ние можем да кажем: От това, което изграждаме като Дух-Себе, или Манас, днес ние притежаваме само една незначителна част, само началото. Но човекът е подготвен за своята предстояща задача благодарение на обстоятелството, че в известна степен е овладял своите три по-низши съставни части. Той е подготвен благодарение на обстоятелството,

че се е научил да владее сетивното, или астрално тяло, прониквайки там със своя Аз и развивайки в рамките на астралното тяло Сетивната гуша. Както Сетивната гуша има определено отношение към сетивното тяло, така и Разсъдъчната гуша има определено отношение към етерното или жизнено тяло, явявайки се един вид галечен предшественик на това, което един ден ще представлява Духът-Живот, или Буди. А това, което се намира в Съзнателната гуша е донякъде вече подготвено във физическото тяло. Ето защо Съзнателната гуша е един слаб отблясък на това, което един ден ще представлява Човекът-Дух, или Атна. Или с други думи: Абстрахирайки се от незначителните части на своя Дух-Себе, или Манас, които човекът вече е изградил от елементите на своето астрално тяло, днес ние различаваме следните четири формации:

1. Физическото тяло
2. Етерното тяло
3. Астралното тяло
4. Азът, който работи в тях за изграждането

на по-висшите съставни части:

- Сетивната гуша
- Разсъдъчната гуша
- Съзнателната гуша

И така, ние разглеждаме човешкото същество в един точно определен момент от неговото развитие, когато Азът е вече напреднал в своята подготвителна работа за постигането на бъдещите свръхсетивни части на човешката природа: Дух-Себе, Дух-Живот и Човек-Дух. Днес ние виждаме, как Азът си служи най-вече със силите на Сетивната гуша, Разсъдъчната гуша и Съзнателната гуша, за да изгради Духа-Себе от елементите на астралното тяло.

Онези - и вероятно те са по-голямата част от Вас - , които вече са се занимавали с това, което наричаме изследване на Хрониката Акаша³, с развитието на човека от прадревното минало и с перспективите на далечното бъдеще, добре знаят, че хората, както можях да опиша пред Вас, макар и в сбит вид, са претърпели едно продължително развитие, и насочвайки поглед към миналото, ние установяваме, че те наистина са имали нужда от продължителни периоди, за да изградят първите наченки на своето физическо тяло, после първите наченки на своето етерно тяло и накрая - тези на астралното тяло, а и да продължат по-нататъшното развитие на тези три свои съставни части. Вие може би знаете, че човекът е изградил предишните си еволюционни степени, например своето астрално тяло, не на сегашната Земя, а на едно от нейните предишни планетарни състояния, което ние наричаме Старата Луна⁴. Както днешният живот идва в резултат на предишни състояния, така и нашият поглед може да проследи миналите въплъщения на самата Земя. Това, което наричаме Сетивна душа и Разсъдъчна душа е изградено в рамките на днешната Земна планета. На Старата Луна, т.е. през времето, на Лунното съществуване в човека беше внесено астралното тяло, а през едно още по-ранно планетарно въплъщение, Старото Слънце, беше внесено етерното тяло, а на Стария Сатурн човекът получи първите наченки на физическото тяло. Така че на всяка от трите предишни планетарни инкарнации, съответствува определена съставна част от човешкото същество.

Но и нещо друго трябва да изтъкнем, когато говорим за Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна. Точно както ние, като човечи, минаваме

на Земята през онова състояние, което наричаме себесъзнателно състояние на човечеството, така и през предишните планетарни въплъщения на Земята, през епохите на Стария Сатурн, Старото Слънце и Старата Луна други Същества са минали през степеня, през която днес ние минаваме на Земята. При това е напълно безразлично, дали ще назовем тези Същества с източната терминология или с тази, която е разпространена на Запад. Онези Същества, които стоят непосредствено над нас и които през Лунното състояние на нашата Земя се намираха на същата степен, която е присъща на днешния човек, ние наричаме в съгласие с терминологията на християнския езотеризъм Ангелои или Ангели⁵. Те стоят една степен над човека, защото вече са преминали през своята “човешка степен”. През епохата на Старата Луна те са били това, което ние представляваме днес. Обаче те далеч не са “ходели” по Луната, така както днес ние ходим по Земята. Макар и да са осъществявали своята човешка степен, те не са живеели в тяло от плът, както днешния човек. Само тяхната еволюционна степен отговаряше на тази, която е характерна за днешния човек. Но ние откриваме и още по-висши Същества, които са минали през своята човешка степен не на Старата Луна, а на Старото Слънце. Това са Архангелои, или Архангелите. Тези Същества стоят две степени над човека и те са осъществили своята човешка степен две епохи по-рано от днешния човек. И ако се върнем още по-назад, към първото въплъщение на нашата Земя планета, към Стария Сатурн, ние откриваме още по-висши Същества, Духовете на Личността, Архаите или Началата, за които установяваме, че те са осъществили своята човешка степен именно

през епохата на Стария Сатурн. И така, започвайки с тези Същества - които, следователно са били “човеци” през епохата на Стария Сатурн - и проследявайки планетарните въплъщения на Земята до наши дни, ние добиваме сравнително точна представа за еволюцията на свръхсетивните Същества. Можем, следователно, да обобщим нещата така: Архаите бяха човеци на Стария Сатурн; Архангелите, или Архангелои бяха човеци на Старото Слънце; Ангелите, или Ангелои бяха човеци на Старата Луна; хората са човеци на нашата Земя.

След като знаем, че занаяпред ще продължим да развиваме нашите по-низши съставни части, а именно нашето астрално, етерно и физическо тяло, редно е да попитаме: Не е ли напълно естествено, Съществата, които вече са осъществили своята човешка степен, сега да извършват преобразяването на своето астрално тяло в Дух-Себе, или Манас? Както през следващото въплъщение на нашата Земя, Бъдещия Юпитер, ние ще сме готови с превръщането на нашето астрално тяло в Дух-Себе, или Манас, така и онези Същества, които бяха човеци през Лунната епоха, Ангелите, ще са готови с превръщането на своето астрално тяло в Дух-Себе, или Манас, още през настоящата Земна епоха. Те осъществяват този процес в хода на настоящата Земна епоха, както и ние ще го осъществим в хода на Бъдещия Юпитер. Нека да погледнем още по-назад в миналото, към Съществата, които бяха човеци през епохата на Старото Слънце. За тях бихме могли да кажем, че още през Лунното състояние те са постигнали това, което ние ще постигнем едва през следващото планетарно състояние на нашата Земя. Сега те вършат онази работа, която ще върши човекът, когато чрез своя

Аз ще преобразява етерното си, или жизнено тяло в Дух-Живот, или Буди. Следователно, тези Архангели, намиращи се две степени пред нас, са постигнали онова равнище, което един ден и ние ще постигнем, когато чрез нашия Аз сме превърнали етерното тяло в Дух-Живот, или Буди. Обгръщайки с поглед тези Същества, ние казваме: Да, в тяхно лице ние виждаме такива Същества, намиращи се две степени над нас, такива Същества, с чиято помощ ние предварително узнаваме какво точно ще изживяваме в бъдеще самите ние; ние гледаме към тях като на Същества, които днес работят върху етерното си, или жизнено тяло, превръщайки го в Дух-Живот, или Буди. По същия начин можем да се обърнем към онези още по-висши Същества, които наричаме Духове на Личността. Те стоят на една още по-висока степен отколкото Архангелите, до която човекът ще се издигне едва в по-далечно бъдеще, когато той ще е в състояние да преобразява физическото тяло в Атма, или Човек-Дух.

Колкото вярно е, че човекът се намира на сегашната си еволюционна степен, толкова вярно е и това, че съответните Същества се намират на техните еволюционни степени, току-що описани от нас. Тези Същества са напълно действителни. Обаче тяхната действителност не е откъсната от Земяното битие, а се намесва в него, и то твърде активно. Нека сега да поставим въпроса: А как тези Същества, намиращи се толкова високо над човека, упражняват своите въздействия върху човешката съдба? Ако искаме да си изясним характера на тези въздействия, трябва да имаме предвид, че дейтелността на такъв род Същества изглежда по съвсем различен начин, от тази на онези същества, които днес ние наричаме “човеци”. Съществува огромна разлика между тези Същества,

които стоят над човека, и онези същества, които едва днес постигат своята човешка степен. Колкото и странно да Ви звучи подобно твърдение, през следващите дни нещата ще станат по-разбираеми. А от гледна точка на истинското духовно изследване, нещата изглеждат по следния начин: Човекът, какъвто е той днес, се намира в едно средишно положение от своето развитие. Занапред неговият Аз далеч няма да работи върху низшите тела по същия начин, както днес. Днес човешкото същество е някак си “сглобено” така, че образува едно цяло. През следващите еволюционни степени нещата ще изглеждат съвсем различно. След като човекът ще е напреднал до там, че да работи с пълно съзнание върху астралното тяло, преобразявайки го чрез своя Аз в Дух-Себе, или Манас, тогава - и то в пълно и ясно съзнание - ще възникне едно междинно състояние, подобно на това, което и днес съществува под формата на безсъзнание или подсъзнание по време на съня.

Представете си какво е положението, когато днешният човек заспива. Докато спи, неговото астрално тяло и неговият Аз напускат етерно-физическия организъм, така че той, бих казал, оставя етерното и физическото тяло да лежат в леглото, а астралното тяло и Азът, така да се каже, “вита-ят” отгоре. Представете си още, как в съзнанието на този човек се пробужда следната мисъл: “Да, аз съм един Аз!” - и това пробуждане в духовното тяло би изглеждало както всяка обикновена мисъл в ясно-то дневно съзнание. Каква забележителна гледка би представлявал такъв един човек! В определен момент той би усещал: “Ето, аз се намирам тук”, а може би там някъде долу, далеч от първоначалното място: “а ето тук е моето физическо и моето етерно тяло; те

се намират на “груго” място, но фактически ми принадежат, макар и с моите по-висши тела, аз да съм извън тях или, казано иначе, да се “нося” над тях”. Когато днес човекът става достатъчно съзнателен в своето астрално тяло, намирайки се извън своето физическо и етерно тяло, той не може груго - колкото и да е напреднал - , освен да се придвижва напълно свободно натам или насам в своето астрално тяло и да действа независимо от своето физическо тяло тук или там по света, обаче в този случай той не би могъл да извърши никакво конкретно действие чрез своето физическо и етерно тяло. Обаче в едно далечно бъдеще, намирайки се примерно в Северна Европа, човекът - намирайки се извън тях - ще може да ги насочва към груго места и да им заповядва: Вървете нататък! Днес това все още не е възможно. Обаче за човека, който ще е напреднал до следващото планетарно въплъщение на нашата Земя, Бъдещия Юпитер, тези неща ще са напълно възможни. Те чисто и просто ще представляват част от бъдещата еволюционна степен на човека. И тогава ние ще имаме следното усещане: Ето, сега - въпреки че се намирам извън моето тяло - аз съм истинският диригент на себе си! Тъкмо това е същественото! И то води до едно мъчително раздвояване, до едно истинско разцепление на това, което днес наричаме “човешко същество”.

В тази област материалистичното съзнание е напълно безпомощно. То не може да проследи дори и онова, което вече се забелязва във външния свят и което протича по начин, близък до този, който ще е присъщ на хората от бъдещето. А такива явления днес действително съществуват. И ако биха проявили повече внимание, хората биха могли да ги забележат. Тогава те биха констатирани, че определени съществ-

ва, макар и преждевременно, вече са развили подобни качества. Както един човек, изчакал подходящия момент от епохата на Бъдещия Юпитер, ще може да направлява своето физическо и етерно тяло, така и днес има такива същества, които - без да са изчакали подходящия момент, т.е. преждевременно - вече могат да вършат същото. Такива преждевременно развити същества ние имаме в лицето на нашите птици⁶, които всяка година предприемат своите далечни пътешествия над Земята. Тук става дума за така наречената Групова гуша⁷, която е свързана с етерното тяло на всяка една от птиците. Както Груповата гуша направлява редовните сезонни прелитания на птиците, така и човекът - след като е развил своя Манас, или Дух-Себе - ще се разпорежда с това, което наричаме физическо и етерно тяло и ще им заповядва да се движат в една или друга посока. А той ще се разпорежда с тях в още по-голяма степен и ще им заповядва - намирайки се извън тях - да се движат в една или друга посока, когато един ден ще е толкова напреднал, че да преобразява не само астралното, но и етерното, или жизнено тяло. Такива Същества, които могат това, има дори и днес. Това са Архангелои, или Архангелите. Да, те могат да вършат всичко онова, което един ден ще е по силите и на човека; те вече могат да вършат онова, което бихме нарекли "способността да направляват своето етерно и физическо тяло, намирайки се извън тях", като в същото време те продължават да работят над своето собствено етерно тяло.

И така, изградете си една представа за такива Същества, които се намират в обкръжението на нашата Земя, и чийто Аз също е разположен в духовната атмосфера на нашата Земя. След като с този

свои Аз вече са преобразили своето астрално тяло, те разполагат с един напълно развит Манас, или Дух-Себе, макар че с този напълно развит Манас, или Дух-Себе те продължават да оказват определени въздействия както върху нашата Земя, така и върху хората, и тези въздействия всъщност се изразяват в едно напредващо преобразяване на нашето етерно, или жизнено тяло, или казано с други думи, тези Същества се намират на онази степен, която им позволява да превръщат етерното, или жизненото тяло в Дух-Живот, или Буди. И когато успеете да си представите такива Същества, намиращи се, следователно, в областта на духовните Йерархии, наричани от нас с името Архангели, Вие ще имате и една най-обща представа за това, което наричаме “Народностни Духове” или “Духове на Народите”, които определят съдбата на всеки един народ на Земята. Народностните Духове принадлежат към Йерархията на Архангелои, или Архангелите. Ние ще видим как от своя страна те продължават да ръководят етерното, или жизненото тяло, оказвайки по този начин определено влияние върху цялото човечество, включвайки го в своята собствена дейност. И когато разглеждаме отделните народи на Земята, тогава в техните особености и своеобразия, в “характерните качества” на този или онзи народ, ние имаме едно отражение на това, което наричаме мисия на Народностните Духове.

Едва когато вникнем в мисията на тези Същества - а те са същинските вдъхновители на народите - , ние можем да кажем какво представлява гаден народ. Един народ представлява отделна група от хора, която бива ръководена от своя Архангел. А в своите действия отделните представители на гаден народ непрекъснато биват инспирирани от съот-

ветния Архангел. Лесно е да си представим, че тези Народностни Духове са толкова различни, колкото и хората на нашата Земя, така че индивидуалната мисия на отделните Архангели е пряко свързана с един или друг народ. Ако извикаме пред душата си живия и нагледен образ на това, как в мировата история се включват народ след народ, а често и народ до народ, бихме могли да си представим, поне в абстрактна форма - а в хода на следващите лекции тази форма ще става все по-конкретна - , че всичко, което става, е инспирирано от тези духовни Същества. Обаче ние долавяме и още нещо: как освен последователното участие на народ след народ, в общочовешката еволюция се намесва и нещо друго.

Ако обгърнете с поглед онзи период от време, започващ след Атлантската катастрофа - която впрочем дотолкова измени облика на Земята, че потъна онзи континент, който е съществувал между днешните Африка, Америка и Европа - , Вие ще различите онези велики народи, които станаха основатели на големите следатлантски култури: Древно-индийската, Древно-персийската, Египетско-халдейската, Гръцко-римската и нашата съвременна култура, която след известно време ще премине в така наречената Шеста културна епоха. Ние ясно забелязваме, че през всичките тези епохи действуват съответните вдъхновители или инспиратори на народите. Ние знаем, че Египетско-халдейската култура продължи да дава своите плодове, дори и след настъпването на гръцката култура, а на свой ред гръцката култура продължи да цъфти дори и след настъпването на римската култура. Ето как народите съществуват един след друг и един до друг. Обаче наред с това, което става със и всред народите, се развива и нещо друго.

В общочовешката еволюция непрекъснато се извършва някакъв напредък. Тук не става дума да поставяме една култура на по-високо или на по-ниско стъпало. Някой би могъл например да заяви: На мен най-много ми харесва индийската култура. Всеки има право на лична оценка, на лични предпочитания. Обаче който не робува на личните си предпочитания, ще каже: Нашите лични предпочитания нямат никакво значение; еволюцията непрекъснато тласка човечеството напред; това, което днес наричаме напредък, утре ще изглежда като упадък. Необходимостта непрекъснато тласка човечеството напред. И ако сравним различни периоди от време, 5000 години преди Христос, 3000 години преди Христос и 1000 години след Христос, ние ще установим присъствието на такива сили, които стоят още по-високо от Народностните Духове. За да обхванем същността на нещата, достатъчно е да спрем погледа си в нашето време. На какво се дължи фактът, че в тази зала са събрани толкова много хора, които произхождат от различни народи и се разбират по отношение на най-важното, което ги е довело тук? Различните хора идват от областта на различните Народностни Духове и въпреки това има нещо, в името на което те наистина успяват да се разбират помежду си. По сходен начин можеха да се разбират и различните народи от миналото, защото във всяка епоха има нещо, което се простира над Народностната Душа и може да обедини различните Народностни Души, нещо, което хората навсякъде и по всяко време, доколкото могат, се стремят да разберат. Става дума за нещо, което назоваваме с твърде лошата, но широко разпространена немска дума “Дух на времето” или “Дух на епохата”. Духът на епохата, Духът на времето, отнасящ се за гръцка-

та култура, е съвсем различен от Духа на времето, определящ нашата епоха. Онези, които улавят Духа на нашето време, се обръщат към теософията⁸. Тя е нещо, което наистина идва от Духа на епохата и се простира над отделните Народностни Духове. През епохата, когато Христос Исус се яви на Земята, неговият предтеча, Йоан Кръстител се обърна към Духа, който бихме могли да назовем Дух на епохата, с гумите: “Променете състоянието на гушата, защото приближава царството небесно”.

Да, всяка епоха има свой Дух и той може да бъде намерен; този Дух е нещо, което Народностните Духове използват, за да изпълнят своята мисия. За днешния материалистичен човек Духът на времето е нещо напълно абстрактно и лишено от всякакъв смисъл, поради което той никак не е склонен да вижда в този Дух на времето някакво реално Същество. Но, въпреки това, зад израза “Дух на Времето” е скрито едно реално Същество, и то не друго, а такова, което се намира на три степени над човешката степен. Зад този израз са скрити онези Същества, които са постигнали своята човешка степен още през епохата на Стария Сатурн, най-отдалечената епоха на развитието на Земята и които днес - намирайки се в духовното обкръжение на нашата планета - продължават да работят за преобразяването на Земята и навлизат, така да се каже, в последната фаза на онзи процес, който се свежда до превръщането на тяхното физическо тяло в Човек-Дух, или Атна. Тук ние имаме работа с висши Същества, с такива Същества, чийто качества биха могли да смят всеки човек. Това са онези Същества, които ние отново бихме могли да определим като същинските вдъхновители или инспиратори, а ако си послужим с друг технически

израз от областите на окултизма, това са интуиторите⁹ на Духа на Времето, на Духовете на Времето. Те действуват като взаимно се редуват и, така да се каже, подавайки си ръка един другиму. При всяка смяна на епохите те си предават главните задачи, които стоят пред човечеството. Духът на епохата, който ръководеше гръцката култура, предава мисията на следващия и така нататък. Следователно, те непрекъснато се сменят. Както видяхме, има определен брой такива Духове на Времето, такива Духове на Личността, които действуват в хода на мировата история. Спрямо Народностните Духове, тези Духове на Личността са от по-висш ранг. Всяка епоха се ръководи предимно от един Дух на Времето, който слага върху нея своя отпечатък и възлага на отделните Народностни Духове конкретни задачи, така че общият облик на епохата бива индивидуализиран чрез действията на Народностните Духове. После идва нова епоха и предишният Дух на Времето бива заменен от следващия Дух на Личността, от следващия Архай.

След изтичането на определен брой епохи, съответният Дух на Времето започва друг вид развитие. Нека да си представим това по следния начин: когато умираме и приключваме с нашето сегашно развитие, нашата личност пренася резултата от този земен живот в следващия земен живот и така нататък. Същото става и с Духовете на Епохите. Всяка епоха се ръководи от един такъв Дух на Епохата и когато тя привърши, той връчва ръководството на своя приемник; после новият приемник връчва ръководството на следващия и така нататък. Междувременно оттеглените Духове на Времето напредват в своето собствено развитие и в определен момент ръководещ

Дух на Времето отново става онзи, който най-гълго е отсъствувал от сцената, за да предложи на напредналото човечество - пог формата на интуиции - плодовете на своето собствено развитие, и най-вече, да загатне пред него своята по-висша мисия. Да, ние можем да отпразвим поглед нагоре към тези Духове на Личността, обозначаваани с нищо незначещия израз “Дух на Времето” и да потвърдим: Да, ние хората се реинкарнираме¹⁰ и минаваме от една инкарнация в друга инкарнация; обаче ние знаем точно: прераждайки се от една епоха в друга и насочвайки поглед в бъдещето, за нас е напълно ясно, че предстоящите събития на Земята ще бъдат ръководени от групи Духове на Времето. Обаче нашият сегашен Дух на Времето отново ще се появи и ние отново ще се срещнем с него. Поради факта, че тези Духове на Личността описват един вид кръгове или цикли и винаги се връщат в тяхната изходна точка, те биват наричани също и “Духове на циклите”. През следващите дни ние ще се убедим в правотата на този израз.

Следователно, тези по-висши Същества, които предават своите заповеди на Народностните Духове, биват наричани и с името “Духове на циклите”. Пог това име следва да разбираме онези цикли от време, през които минава самият човек, връщайки се назад от една епоха към друга епоха и повтаряйки предишни състояния, макар и в една по-висша форма. Виж-гате ли, това повторение на предишни състояния, на предишни форми, действително може да привлече Вашето внимание. Ако съвсем точно проследите еволюционните степени на човечеството от духовно-научна гледна точка, Вие сами ще установите тези повтарящи се събития. Един вид повторение имаме например в обстоятелството, че след Атлантската

катастрофа настъпват седем епохи, наричани от нас следатлантски културни епохи. Гръцко-латинската степен или културна епоха образува, така да се каже, повратната точка в нашия цикъл и поради тази причина тя не може да бъде повторена. Подир нея следва повторението на Египетско-халдейската епоха, и това става в рамките на нашата съвременна епоха. На свой ред тя ще бъде последвана от една друга епоха, която ще бъде повторение на Древноперсийската епоха, макар и в съвсем друга форма, а накрая ще настъпи Седмата следатлантска епоха, която ще бъде повторение на Древноиндийската култура, епохата на свещените Риши, така че в хода на тази епоха ще се появят определени неща, макар и в друга форма, които са били заложени още в древноиндийската култура. Насочването на тези събития се извършва от Духовете на Времето.

Фактът, че различните народи на Земята изживяват неща, които напредват от една епоха в друга епоха, че всевъзможни културни явления израстват на тази или онази основа, от тази или онзи езикова общност¹¹, от сферата на архитектурата, изкуството и науката, приемайки всякакви метаморфози, както и импулсите, които Духът на Епохата влага в човечеството, за всичко това ние се нуждаем именно от Духовете на Народите, принадлежащи към Йерархията на по-висшите Същества, към Йерархията на Архангелите.

Обаче ние се нуждаем и от още едно посредничество между висшата мисия на Народностните Духове и онези същества, които тук на Земята могат да бъдат инспирирани от тях. Не е трудно да се досетите, че посредниците между тези две категории духовни същества, това са Ангелите. Те изграждат

свързващата нишка между Духа на Народа и отделния човек. Посредничеството между отделния човек и Архангела на съответния народ е необходимо за да може индивидът да приеме в себе си онова, което Духът на Народа иска да даде на целия народ, както и за да може индивидът да стане инструмент в осъществяването на мисията, която има всеки един от народите.

И така, ние отправяме поглед нагоре към Съществата, които вече са постигнали своята човешка степен, и то преди три от планетарните въплъщения на нашата Земя, и виждаме, как те упражняват своите въздействия както върху човечеството, така и върху цялата еволюция на Земята. Утре ние ще посочим доколко дейността на Архангелите, протичаща в посока отгоре надолу и ръководена от техния Аз, който вече е изградил Дух-Себе, или Манас, и продължава да работи върху етерното или жизнено тяло, се проявява в характера, качества и постиженията на един народ. Доколкото принадлежи на един или друг народ, човекът е непосредствено включен в тази дейност на по-висшите Същества и тя просто го обгражда отвсякъде. Естествено, на първо време човекът е само една индивидуалност, едно проявление на Азът, но освен това той принадлежи и към даден народ, към дадена общност, за които той засега не може да стори кой знае колко много. Но какво може да стори човекът, принадлежащ към даден народ, благодарение на самия факт, че той говори именно езика на този народ? Този факт не представлява някакво индивидуално постижение, той не спада към това, което наричаме индивидуален напредък и всъщност, образно казано, е руслото на речния поток, в който човекът се потопява при своето раждане. Това, кое-

то ние наричаме човешки напредък, е нещо съвсем друго. Взеждайки се в Душата на Народа, в нейните жизнени пориви, ние ще си припомним в какво точно се изразява напредъкът на човека и от какво точно се нуждае той, за да върви напред по своя път. Ние ще видим и това, което спада не само към неговото развитие, а към развитието на съвършено други Същества.

И така, ние установихме как човекът е непосредствено включен в редицата на Йерархиите и как в развитието му през отделните епохи, се намесват различни Същества от висшите Йерархии. Ние видяхме още, как духовният свят е положил достатъчно грижи, за да могат тези Същества да се проявят по свой, строго индивидуален начин; видяхме и това, че техните импулси могат да бъдат приети в човешките души.

Духовете на Времето трасират основните насочващи линии за отделните епохи. А Духът на Времето се разпростира върху цялата Земя благодарение на отделните народи и техните специфични особености. Докато Духовете на Времето насърчават Духовете на Народите, за да бъде изпълнена една или друга велика мисия, Ангелите осъществяват връзката между Архаите и отделните хора така, че последните също да се включат в изпълнението на съответната мисия. Да, за да се превърнат отделните хора в надеждни инструменти за постигането на йерархическата мисия, която имат Духовете на Народите, са необходими онези Същества, които се намират в областта между хората и Духовете на Народите, и това са Ангелои, или Ангелите.

А как тази чудна мрежа ще ни позволи да опознаем конкретните проявления на различните народи

В миналото и днес, това ще бъде предмет на следващите лекции. И още в утрешната лекция ние ще се опитаме да хвърлим светлина в конкретните особености и в това, по колко чуден начин е изтъкана онази духовна тъкан, която ще бъде арената на нашето следващо мирово съществуване.

Втора лекция

Кристияния, 8. Юни 1910

Вчера казахме, че онези Същества, които определяме като Духове на Народите, се намират на такава степен от развитието, че в сегашното си съществуване, ръководени от своя Аз, те работят върху своето етерно, или жизнено тяло, изхождайки от най-интимния свят на своята душевна същност.

Естествено, сега всеки един от Вас би могъл да си помисли: Несъмнено трябва да допуснем, че работата върху това етерно, или жизнено тяло, не може да бъде констатирана с помощта на външните сетивни органи, да бъде видяна с физическите очи, а всичко това влиза, така да каже, в компетенцията на ясно-виждащото съзнание¹². Обаче когато дейността на тези Същества, наричани от нас Духове на Народите, се проявява в ежедневиия живот на хората, все пак налага се от друга страна да бъдат посочени някои факти, които ясно личат във външния свят и представляват един вид отпечатък, един вид отражение от дейността на тези Архангелски Същества, или Духове на Народите. Освен това тези Същества би трябвало да имат и съответното физическо тяло, което да съществува под една или друга форма. Да, тази физическа форма, както цялата работа, цялата дейност на тези Същества би трябвало да бъдат поне загатнати в света, обитаван от човека, защото в крайна сметка човешкото тяло е пряко свързано с работата на тези духовни Същества.

Ние ще изходим от етерното, или жизнено тяло, на тези Същества, респективно от тяхната дейност

В областта на етерното тяло. Следователно, сега трябва да се обърнем към изследванията на ясновиждащото съзнание. Къде въпрочем ясновиждащото изследване открива нещо, което би могло да бъде наречено “етерно тяло на Архангелите” и как ние трябва да разбираме цялата тази работа?

Всички Вие знаете, че различните географски области от лицето на нашата Земя изглеждат по различен начин и че в различните области съществуват най-разнообразни условия за разгръщането на онези особени качества, които са присъщи на един или друг народ. Материалистичното съзнание е убедено, че народностните качества се определят от климата, растителността, а вероятно и от водата, които са характерни за дадена географска област. Този възглед на материалистичното съзнание не е изненадващ, понеже то признава единствено това, което може да бъде видяно с физическите очи. Обаче за ясновиждащото съзнание нещата изглеждат по коренно различен начин. Който може да преброди различните географски области на Земята с помощта на ясновиждащото съзнание, добре знае, че нито своеобразието на растителния свят, нито особеностите на почвата и скалите, изчерпват всичко, до което се добира свръхестественото познание. Напълно разбираемо е, че когато говори за специфичния “аромат” или дори за “аурата” на определена географска област, материалистичното мислене изпада в пълни абстракции. Обаче за ясновиждащото съзнание над всеки кът от нашата Земя се издига - подобно на облак - една духовна формация, която би трябвало да обозначим като етерната аура¹³ на съответната област. Тази етерна аура е друга, съвсем друга над полетата на Швейцария, отколкото над полетата на Италия,

както и от тази на полетата над Норвегия, Дания или Германия. Както всеки човек има свое собствено етерно тяло, така и над всяка географска област от Земята повърхност се издига една етерна аура.

Обаче тази етерна аура съществено се различава от другите етерни аури, примерно от етерната аура на човека. Когато разглеждаме едно човешко същество, ние установяваме, че неговата етерна аура остава свързана с него, докато то е живо, т.е. от раждането до смъртта. Следователно, тя е свързана с неговото физическо тяло и всъщност се променя само до толкова, доколкото той осъществява някакъв напредък в своето развитие, да кажем по отношение на интелигентността, морала и така нататък. В този случай обаче ние установяваме, как етерната аура на човека се променя, така да се каже, отвътре и нейните нови съставки, като един вид повлекла, започват едва забележимо да просветват отвътре. Съвсем друго е положението при етерните аури на различните географски местности. Разбира се, за продължителни периоди от време, те също имат един основен, доминиращ тон, както и определени елементи, които са относително трайни. Обаче в тези етерни аури настъпват също и внезапни промени и точно тези внезапни промени отличават географските аури от човешките аури, които се променят съвсем бавно и постепенно, а в случай че това става, промените настъпват, както казах, в посока отвътре навън. Етерните аури, разположени над съответните географски области, се променят в хода на общочовешката еволюция и най-вече тогава, когато един народ напуска своята първоначална територия, за да се засели в други части на Земята. Главната особеност на етерната аура, присъща на

гадена географска местност, се свежда до това, че тя зависи не само от силите, които, така да се каже, се надигат от почвата, а зависи и от факта, какъв народ се е заселил там.

Така че онези, които искат да проследят съдбата на човешкия род, и то в нейния истински облик, трябва да проучат именно тази част на етерните аури. Етерните аури на Европа се промениха твърде, твърде много по времето на това, което наричаме преселение на народите. Вие виждате, че в етерната аура на географските области има нещо променливо и тези внезапно настъпващи промени много често могат да бъдат предизвикани външно. Всяка една такава етерна аура в известен смисъл представлява едно съчетание между това, което се надига от почвата и онези влияния, които идват от преселенията на народите.

Когато разглеждаме тази аура, ние трябва да сме наясно върху факта, че в известен смисъл едно от най-често цитираните изречения, което знаем от Духовната наука, всъщност никога не е било разбирано, или поне никога не е било анализирано с достатъчно задълбоченост, и тук, в нашия случай, бих казал, е максимално валидно, а именно изречението: Всичко, което физическото съзнание вижда във външния свят, е само Майя, или илюзия. Това изречение често пъти звучи и в теософските среди, обаче твърде малко се прави, за да бъде то приложено в самия живот. Обикновено хората го произнасят като една абстрактна истина. И когато трябва да навлязат в някои конкретни подробности, те просто го забравят и предпочитат да останат в сферата на материалистичното съзнание. Фактически онова, което застава толкова тайнствено пред нас, когато

проучваме земите на този или онзи народ, е именно етерната аура на съответната географска област. Това, което физическите очи виждат в зелената растителна покривка на Земята, в особената конфигурация на терена и така нататък, е общо взето само Майя, илюзия; то е по-скоро едно съгъстяване на всичко онава, което действа в етерната аура. Всъщност от етерната аура зависи само онази част на външния свят, която е свързана с основния организиращ принцип на живота.

Архангелите се подчиняват на духовните закони и не могат да се намесват в областта на физическите закони. Следователно, влиянието на Архангелите не се простира до там, където са в сила чисто физическите закони, обуславящи примерно формата на планинските вериги, почвения състав и така нататък. Да, Архангелите не са толкова напреднали в своето развитие, че да се намесват направо в чисто физическите отношения. И понеже не могат да вършат това, за определен период от време, те са принудени, бих казал, да странствуват над Земята и да се въплъщават в това, което наричаме конфигурация на терена като в един вид физическо тяло, следователно в това, което е подчинено на физическите закономерности. Тук етерното тяло на народа не може да разпростре навътре своята организираща сила. Ето защо народите търсят подходящата за тях територия и от бракосъчетанието на етерното тяло, което междувременно е повлияно от определени духовно-душевени сили, и физическата географска област възниква онзи вълшебен полъх, който витае около всеки народ и този полъх може да бъде усетен от всеки човек, дори и без да е ясновидец, а от човека, разполагащ с ясновиждащо съзнание този полъх около

съответния народ, около съответната страна, може да бъде видян съвсем ясно и точно.

Но какво представляват сега влиянията на Архангела, или Духа на Народа, в етерното тяло, което се издига над почвата? Какво представлява дейността на Архангела, как работи той в човешките тела, които се движат по земята? Той действа така, че неговите сили се проявяват по три начина.

Етерната аура на народа е нещо, което пронизва от край до край човешките тела и тази етерна аура навлиза там, обхващайки една специална троичност в човешката природа. От смесването на трите фактора възниква особеният характер на един човек, живеещ в съответната етерна аура на своя народ. И къде точно действа тази етерна аура в човека? Тя действа в полето на темпераментите и по-специално върху три от тях. Да, тя действа върху темпераментите¹⁴ - но не и върху така наречения меланхоличен темперамент - които са функция на етерното тяло и които определят емоционалния живот на човека. Етерната аура на народа действа върху холеричния, флегматичния и сангвиничния темперамент. Следователно, силата, идваща от етерната аура на народа, се влива най-вече в тези три темперамента. Разбира се, в отделния човек тези три темперамента могат да бъдат смесени по най-различен начин. Вие лесно бихте могли да си представите безкрайното разнообразие, което настъпва, когато трите сили се борят за надмощие, когато си взаимодействуват и така нататък. Така възникват и онези пъстри различия, които срещаме, примерно, между народите на Русия, Норвегия или Германия. Тук нещата опират до народностния характер на човека и до всичко онова, което е вложено в темпераментите.

Различията между отделните индивиди са предизвикани единствено от степента на смесването. Следователно, народностните темпераменти се смесват според въздействията, идващи от етерната аура на съответния народ.

И така, над Земята са разположени Духовете на Народите. Но те си имат и своите собствени задачи; защото от тяхна гледна точка далеч не е толкова важно да се намесват в човешките темпераменти. Те вършат това само поради факта, че мировите сили и без друго си взаимодействуват. Те схващат намесата си в темпераментите само като част от своята голяма мисия. Обаче наред с намесата си в темпераментите, те имат да се справят и със задачи, произтичащи от техния собствен Аз. А тези задачи се състоят главно в следното: те трябва да напредват в собственото си развитие, да се придвижват над Земята и да се въплъщават в една или друга земна област. Това са техни лични задачи. Останалото, което те вършат между другото в сферата на човешките темпераменти, представлява, ако мога така да се изразя, тяхна професия. Естествено, в резултат на тяхната дейност напредва и самият човек; работата на Архангелите винаги рефлектира обратно върху хората. А какво е значението на отделните хора за Духа на Народа, това ще разгледаме през следващите дни. Този въпрос е изключително важен. Но много по-съществено е това, че ние внимателно можем да проследим един такъв Дух на Народа: как той се въплъщава тук или там по света, как после живее известно време в духовния свят, за да се въплъти отново на едно или друго място и така натамък. Когато разглеждаме тези процеси, ние винаги се изправяме пред личните задачи, произлизащи от Аза

на тези Същества. А сега си представете - и то съвсем живо, съвсем конкретно - как човешкото етерно тяло е изцяло потопено в етерното тяло на народа; представете си още съвместното действие на тези две етерни тела, индивидуалното и общото, и помислете после как етерното тяло на народа се отразява в народностните темпераменти, в индивидуалните темпераменти; едва сега Вие се доближавате до онзи тайнствен момент, когато Духът на Народа се изявява по един специфичен начин в представителите на съответния народ.

Сега, след като се спряхме на тези подробности, ние общо взето, дадохме една задоволителна характеристика на Архангелите, или Духовете на Народите. Обаче ако бихме се ограничили само върху темперамента и характеровите особености на човека и как той ги изгражда в рамките на своя народ, ние не бихме стигнали до една цялостна характеристика на народа. И все пак Архангелите, същинските Духове на Народите, имат да изпълняват и тази задача.

Но както лесно бихте се досетили, на един народ са присъщи и някои други качества. Откъде идва това? Ако Архангелът, ръководният Дух на Народа не би се срещал с други Същества на същата територия, и не би работил заедно с тях в човешкото етерно тяло, тогава определени народностни качества изобщо не биха могли да възникнат. Човекът е един вид арена, където Архангелите се срещат с други Същества, за да си взаимодействуват и, така да се каже, за да работят заедно. Когато изучава народите, освен описаните Архангели, ясновиждащото съзнание открива по един странен начин и други Същества, различни от тях; макар и донякъде сродни с Архангелите, те напълно се различават от тях, главно по отноше-

ние на това, че разполагат с много по-могъщи сили, отколкото самите Духове на Народите. Духът на Народа действа по един извънредно фин и интимен начин върху човешките души, върху човешките темпераменти. Обаче там действуват - много по-силно и по-интензивно - също и други Същества. Ние трябва да си изясним тези други Същества, като изхождаме от нашето общо познание за Йерархиите. В този случай ние лесно ще открием имената на тези други Същества, които ясновиждащото съзнание среща в хода на своето изследване. Представете си духовните Йерархии по следния начин:

1. Човеци
2. Ангели
3. Архангели
4. Начала, или Духове на Личността
5. Власти, или Духове на Формата

По-нататък ние бихме стигнали и до други свръхсетивни Същества, върху които обаче днес няма защо да се спираме. Ако си припомните казаното вчера - което впрочем е по-доборно обяснено в “Хрониката Акаша” и в “Тайната наука” - , Вие ще си кажете: Да, измежду тези Същества именно Архангелите са осъществили своята “човешка степен” през епохата на Старото Слънце. А тогава онези Същества, които наричаме Духове на Формата, или Власти, и които сега стоят две степени над Архангелите; тогава именно те бяха Архангели, тоест такива Същества, каквито са охарактеризираните днес Духове на Народите. Тогава тяхната еволюционна степен беше именно тази.

Обаче в мировата еволюция съществува една голяма тайна и това е законът за изоставането на определени Същества, законът, според който на всяка

степен от еволюцията определени Същества изостават и в следващата степен от еволюцията те не се издигат до очакваното за тях “ нормално” равнище, а всъщност запазват предишния си характер. И така, в хода на нашата общочовешка еволюция, определени Същества винаги изостават. Всред тези изостанали Същества има и такива Духове на Формата, такива Власти, които са изостанали по един твърде своеобразен начин, а именно, че по отношение на определени качества те продължават да са Духове на Формата, или Власти, и чрез определени качества те могат да вършат това, което е по силите само на Духовете на Формата, на Властите, които, както знаем, през Земната епоха са дарили човека с Аза, обаче сега те не могат да вършат това изцяло, понеже не притежават всички необходими за целта качества. Те са изостанали по такъв начин, че осъществяват своята архангелска степен не на Старото Слънце, а сега, в хода на Земната епоха, така че сега тези Същества стоят на степената на Архангелите, Духовете на Народите, обаче притежават съвсем други качества. Докато Духовете на Народите се намесват съвсем интимно в човешкия живот, понеже те стоят две степени над човека и следователно са все още сродни с него, въпросните Власти, или Духове на Формата, стоят четири степени над човечеството. Ето защо те разполагат с невъобразимо могъщи сили, които не биха могли да действуват по толкова фин и интимен начин в човешкото царство. Да, те биха действували много по-драстично, обаче за своите действия те нямат друга област, освен онази, на която стоят нормалните Духове на Народите, Архангелите.

И тъкмо тук е трудността, че първоначално трябва да се научим да различаваме процесите и

Съществата в по-висшите светове. Онези, които вярват, че могат да се справят с по-висшите светове, боравейки с няколко понятия, се заблуждават твърде много. Вярно е, че ако се издига в по-висшите светове - макар и с повърхностни понятия - , човекът намира там Архангелите. Обаче той трябва да различава, дали това са Същества, които са стигнали до архангелската степен по нормален път, или такива, които би трябвало да се намират на тази степен през Слънчевото състояние на Земята. Ето как в една и съща област заедно с Духовете на Народите, или Архангелите, действуват и други Същества, които са, така да се каже, от ранга на Архангелите, но са надарени със свършено други, по-силно изразени качества, с такива качества, каквито иначе имат Духовете на Формата и които им позволяват да се намесват дълбоко в човешката природа. Защото какво са направили за човека тези Духове на Формата в хода на Земята епоха? Помислете само, че хората не биха могли да се обръщат към себе си с името "Аз", ако тези Духове на Формата вече не бяха формирали човешкия мозък, превръщайки го в този орган, какъвто го знаем днес. Следователно, въпреки че стоят само на архангелската степен, тези Същества упражняват своите въздействия чак до физическото формиране на органите. Те влизат в един вид състезание с Духовете на Народите и то върху онзи терен, където действуват именно Духовете на Народите.

Първото нещо, което възниква от сблъсъка между тези две категории духовни Същества, е говорът, това, което не би могло да възникне без формата и строежа на човешкото тяло. В строежа на човешкото тяло се проявяват именно тези други Духове на Народите, които са дълбоко свързани както с природните

сили, така и с хората. Следователно, ние не бива да приписваме говора просто на онези Същества, които са интимно вплетени в народностния темперамент и като Същества, стоящи две степени над човека, определят неговата конфигурация. Съществата, които порождават говора, действително притежават голяма сила, те не случайно са “Власти”; те упражняват своите въздействия върху арената на Земята, защото са останали на Земята, докато техните “партньори” действуват в Аза от Слънцето, от мировото пространство. Преди идването на Христос Исус, хората почитаха Яхве, или Йехова, а след това те започнаха да почитат именно действащото от мировото пространство Христово Същество. Относно Духовете на говора, Духовете на езика, ние трябва да знаем: в областта на говора човекът обикна именно онова, което остана свързано със Земята. Тук ние трябва да отворим душите си за съвършено нови възгледи. Човекът е склонен да прилага своите собствени понятия върху цялата Вселена. И естествено, той изпада в огромно заблуждение, ако си представя тези “изостанали” Същества, като например една ученичка, която повтаря класа поради слаб успех. Те изостават не поради незнание, а поради изискванията на една велика мъдрост, която движи и ръководи целия свят. Ако определени Същества не биха се отказали от своето нормално по-нататъшно развитие, и вместо да продължат заедно със Слънцето, осъществяват еволюцията си именно върху Земята, тогава на Земята действително не би могло да възникне онова, което наричаме говор, език. В известен смисъл човекът е влюбен в своя език и то поради тази причина, че от любов към него, на Земята са останали такива духовни Същества, които доброволно са отказали да

постигнат определени качества, само и само човекът да се издигне до онази еволюционна степен, която отговаря на висшата мъдрост.

Както изпреварването, така и изоставането в рамките на предишни еволюционни степени представлява един вид жертва и ние трябва да сме наясно: ако не биха били правени такива жертви, хората нямаше да са в състояние да развият определени важни качества.

И така, ние виждаме, че в етерното тяло на човека и в етерното тяло на съответния Дух на Народа действуват две категории свръхсетивни Същества: нормално развитите Архангели и онези Духове на Формата, които са изостанали на архангелската степен и се отказват от своя собствен напредък, само и само, за да вложат в човека не друго, а езика на неговия народ. Да, тези Същества трябваше да разполагат с необходимата сила, за да моделират ларинкса и целия говорен апарат по такъв начин, че те да послужат за физическото проявление на това, което наричаме говор. Следователно, резултатът от съвместното действие на тези две категории свръхсетивни Същества се проявява в говора, в езика на съответния народ, както и в преобладаващия темперамент. И това, което човекът може да изговаря, да издава и да разпръсква като звуци в околната въздушна среда, чрез което той става един от представителите на своя народ, е не друго, а съвместното действие, упражнявано от свързаните с Духовете на Народите Духове на Формата, което е възможно само поради обстоятелството, че техните могъщи сили са останали на една предишна еволюционна степен - тази на Архангелите. Следователно, посоченото взаимодействие се разиграва в областта, където се

намират Духовете на Народите. Обаче подобно взаимодействие откриваме и в една съвсем друга област.

Вчера аз посочих, че съществуват и други сили, Пра-началата, или Духовете на Личността, които в хода на Земната епоха са израз на това, което наричаме Дух на Времето. Импулсирани от техния собствен Аз, от техния собствен душевен организъм, те проникват във физическото тяло и привеждат в движение неговите специфични сили. Следователно, ние трябва да предположим, че когато в определен момент констатираме действията, присъщи за един Дух на Времето, тогава настъпва нещо, чрез което цялото човечество постига един голям напредък в своето развитие и този напредък е свързан с известно влияние върху физическите сили, постигнато в рамките на нашата Земна епоха. За да си представите всичко това, необходимо е само да размислите, че за да възникнат едни или други събития в Духа на Времето, действително са необходими физически предпоставки. Биха ли могли, примерно, Кеплер, Коперник или Перикъл да живеят в други епохи, различни от тези, в които са се родили? Личностите винаги израстват в строго определени периоди от време, които биват конфигурирани и организирани чрез физическата дейтелност на по-висшите Същества. Тук става дума за физически отношения и ние не трябва да си ги представяме като някакви груби материални изделия, а като определени конфигурации във физическата цялост на нашата Земя. Понякога гадена конфигурация изпъква съвсем отчетливо; друг път, когато Духът на Времето засили своята активност, възниква друга физическа констелация. Размислете само върху това, че когато хората бяха достатъчно напреднали и разполагаха с шлифовани

стъкла, случайно играещи деца в една шлифовъчна работилница ги съчетаха по такъв начин, че се получи оптичката характеристика на далекогледа, или с други думи: откривателят на далекогледа трябваше просто да превърне резултата от детинската игра в един технически инструмент.

Тук аз посочвам един исторически факт. Помислете обаче, колко сложни физически процеси бяха необходими, за да се случи всичко това! Най-напред трябваше да бъдат изработени лещите, да бъдат шлифовани и съчетани по съответния начин. Тук ние наистина бихме могли да си послужим с думата “случайност”, само че при това положение ние никога няма да стигнем до закономерността на събитията. Тези физически отношения биват подреждани от Архаите. И огледалният образ на тяхната дейност е това, което съсредоточава в една точка на Земята всички онези сили, които иначе се проявяват по всевъзможни начини като Дух на Времето. Помислете само, колко много физически процеси не биха могли да настъпят, ако Архаите вече не бяха свършили своята работа във Вашите физически тела.

Но ако тези Архави действуват по този начин и направляват Духа на Времето, ние отново бихме могли да поставим въпроса: Добре, но как всъщност Духовите на Времето тласкат напред общочовешката еволюция? Това става с помощта на интуицията и на пръв поглед изглежда така, сякаш някакво физическо събитие отваря очите на човека. Припомнете си само катедралата в Пиза и нейния подвижен полей, благодарение на който Галилей откри закона на махалото; припомнете си още откритията на Кеплер и Нютон. Има стотици и хиляди примери на непосредствена връзка между физически събития и чо-

вешко мислене, от които ясно би могло да се види как Архаите, или Пра-началата, стават причина за едни или други интуиции, за едни или други епохални идеи, предизвикващи на свой ред бурен напредък на цялото човечество. Да, в тази област също наблюдаваме едно съдружно действие между Съществата, които по нормален път са станали Духове на Личността в хода на нашето Земно съществуване и други Същества, които - поради обстоятелството, че са изостанали на степенята, отговаряща на Старата Луна - сега са не Духове на Формата, или Власти, каквито би трябвало да бъдат на Земята, а действуват именно като Духове на Личността.

Ето как онези Същества, които сами са отхвърлили своето развитие, и то не през епохата на Старото Слънце, а през епохата на Старата Луна, сега се проявяват като Духове на Личността, обаче не с естествените и нормални за тях качества, предизвикващи интуиции и епохални идеи всред хората, а именно като изостанали Духове на Формата. Те активират не външните сетивни впечатления, а спокойното наблюдение, чрез което човекът сам проследява процесите във физическия свят; те раздвижват вътрешната конфигурация на човешкия организъм, вътрешния порядък на мозъка и дават определена насока на мисленето. Ето защо през различните епохи човешкото мислене винаги е било насърчавано “отвътре”, така че всяка епоха поражда определен начин на мислене. Тук се проявяват изостаналите Духове на Формата, притежаващи качества на Духовете на Личността, те проникват във вътрешната природа на човека и пораждат определен начин на мислене, пораждат една строго определена форма на понятията и така нататък.

И каква е последицата от всичко това? Последицата е тази, че през различните епохи хората са ръководени не само от Духовете на Личността, предизвикващи у тях едни или други интуиции и тласкащи ги към едни или други действия; сега вече хората напредват благодарение на своите вътрешни сили, така че мисленето - активирано не “външно”, а “вътрешно” - се проявява като физически процес, също както и в езика се проявява онова, което от друга страна е изостанало като Духове на Формата. Или с други думи: начинът на мислене е проявление на Духовете на Формата, които в нашата епоха действуват като Духове на Личността.- Следователно, те не са онези интимни Духове на Личността, които предоставят на човека да прави каквото си иска, а го сграбчват с могъща сила и целеустременост. Ето защо Вие винаги бихте могли да различите двата основни типа човешки същества, които са окрилени от Духа на Времето. В лицето на онези, които са окрилени от истинските Духове на Времето, Вие откривате, така да се каже, истинските представители на съответната епоха. Ние можем да ги разглеждаме като хора, които е трябвало да дойдат, а техният принос - като нещо, което не е можело да стане по никакъв друг начин. Но идват и друг тип хора, и в тях действуват онези Духове на Личността, които фактически са Духове на Формата. Това са другите Духове, наричани още Духове на мисленето, които в хода на Лунния цикъл се издигнаха до своето сегашно равнище. Да, човекът е именно онази арена, където се разгръщат действията на всички сили и Същества. И съдружното им действие се проявява в следното: сега езикът и мисленето се преплитат поради факта, че тук се намесват не само Духовете, намиращи се

на една и съща степен, а също и нормалните Архангели, регулиращи душевните качества и темперамента на съответния народ, които на свой ред влизат в досег с онези Същества, които охарактеризирахме току-що, тоест не само с Духовете на Формата, намиращи се на архангелската степен, а също и с онези Духове на Личността, които всъщност са изостанали в развитието си Духове на Формата. И така, тези две разновидности действително съществуват в човешката природа. Съотношението между тях е твърде интересно за проучване, особено когато проследявате народ след народ с помощта на окултните познавателни средства. Тогава ние виждаме, как се проявяват нормалните Духове на Народите, и как после тези нормални Духове на Народите получават своите заповеди от Духовете на Времето; как тези Духове на Народите си взаимодействуват с Духовете на езика и с Духовете на мисленето и то не другде, а във вътрешната природа на човека. Ето как във вътрешната човешка природа ние откриваме не само нормалните Архангели и абнормните Архангели, но също и такива Архангели, които действуват в разрез с абнормните Духове на Личността, които на свой ред също регулират начина на мислене, присъщ за съответната епоха. Да, това е извънредно интересно - аз вече казах, че се задават такива състояния, които Вие трябва да посрещнете с интимна духовна задълбоченост и разбиране, такива състояния, които се налага да бъдат описани с най-прости думи, понеже на света все още не е създаден такъв език, който да ги направи достъпни и разбираеми; да, налага се всичко да бъде изразявано с такива думи, които придават на нещата подчертано образен характер, а това е един многозначителен факт, намиращ се в пълно

съответствие със законите на общочовешката еволюция - да, извънредно поучително и важно е да проследим общочовешката еволюция в по-ново време, за да установим, че веднъж вече е бил сключен взаимен договор между един ръководещ Дух на Народите, който е нормален Архангел, и един такъв Дух, който действа в човешката природа и като Дух на мисленето, т.е. един абнормен Дух на Личността, в рамките на определена историческа епоха вече се проявяват сериозните и важни последици от този договор. И за да бъде направен този договор още по-изряден, бяха постигнати особено хармонични отношения със съответния абнормен Архангел, който беше ръководещият Дух на езика за онази епоха, така че в общочовешката еволюция идва един момент, когато нормалните и абнормните Архангели започват да работят съвместно, като освен тях се намесва и начинът на мислене, възникващ "отвътре" чрез един абнормен Дух на Личността. Споменатият договор между тези три страни намира видим израз в един точно определен народ. И това е индийският народ, народът, който основа следатлантската култура в Първата следатлантска епоха. В хода на тази Индийска културна епоха настъпи онази констелация, при която трите Същества постигнаха най-голямата хармония помежду си. И последицата от тази хармония виждаме във всичко онова, което определяме като историческата роля на индийския народ. Договорът продължи да е в сила дори и за онези по-късни епохи, за които разполагаме с едни или други исторически предания. Ето причината, поради която свещеният древен език на индийците действуваше с такава могъща сила, пораждайки монументални културно-исторически процеси и събития, включително и през следващите периоди

от време. Тази могъща сила внесоха в езика именно абнормните Архангели. Могъщото звучене на санскритския език идва тъкмо от договора, за който става дума. А върху него се крепи и своеобразната индийска философия, която - като философия, като съзидателно мислене, бликащо от вътрешната природа на човека - никога не е била постигана от нито един друг народ по света; върху него се крепи и вътрешната цялост, вътрешната завършеност на мисленето, която е характерна за индийската култура. В останалите части на света ние наблюдаваме съвършено други отношения. Единствено в древна Индия се появи навремето това, за което говоря днес. Ето защо безкрайно привлекателно е да следваме посоката на индийското мислене, чиято особена конфигурация идва не от преобладаването на нормалния Архангел над абнормния, а е постигната в пълна хармония с онази вътрешна цялост, за която споменах току-що, защото фактически всяка отделна мисъл е била просто всмукана от народностния темперамент и всички мисловни нишки са били изтъкани с нежност и любов; да, така стояха нещата в миналото, когато индийският народ създаваше Първата следатлантска култура. Но индийският език продължи да оказва своите чудни въздействия и по-нататък, защото той възникваше не в резултат на една борба, която иначе би трябвало да съществува навсякъде и по всяко време, а в резултат на съдружните действия между Архангела на нормалното развитие и Архангела на абнормното развитие, така че бихме могли да кажем: самият език беше излят направо от най-чистия темперамент и съществуваше като продукт на темперамента. Ето тайната на този народ, основател на Първата следатлантска култура.

Обаче тази подробност може да бъде наблюдавана и при всички останали народи, защото при тях също възниква това чудно взаимодействие на споменатите три сили: нормалния Дух на Народа или Архангел, абнормния Архангел и това, което действа вътрешно в абнормния Дух на Времето, който се проявява именно вътрешно не като Дух на Времето, и накрая идва това, което истинският Дух на Времето връчва като едно интимно послание на този или онзи народ. Истинското познаване на един народ изисква от нас да се вслушваме в тези сили и старателно да проверяваме участието на всеки един от споменатите фактори в живия организъм на народа. Ето защо за хората, които не се съобразяват с окултните сили в общочовешката еволюция, става все по-трудно да дефинират понятието “народ”. Опитайте се да намерите някъде из литературата по този въпрос дефиниция на понятието “народ” и ще установите всевъзможни дефиниции, които нямат нищо общо помежду си. И това трябва да е така, защото едната дефиниция дава предпочитание на влиянията, идващи от нормалния Архангел, другата дефиниция се ръководи по-скоро от влиянията, идващи от абнормния Архангел, а третата дефиниция се съобразява главно с индивидуалните качества, които са налице у един или друг представител на съответния народ. Всеки човек, който се заема с дефиниции, има различни предпочитания и включва в своите дефиниции коренно различни фактори. Благодарение на Духовната наука ние знаем, че далеч не е нужно тези дефиниции да са винаги погрешни; само че те винаги са потопени в илюзия, в Майя. От това, което някой казва, лесно може да се види, дали той остава в илюзията и дали взема под внимание различните действащи сили. И естес-

твено, когато разглеждаме от духовно-научна гледна точка един народ като швейцарския, който населява една територия, а говори три езика, ние ще стигнем до коренно различни дефиниции, отколкото ако разглеждаме друг народ, който говори само един език.

Ние допълнително ще обсъдим въпроса защо има народи, чиято активност се определя главно от Духа на Личността, следователно народи, които съществуват главно поради взаимодействията между отделните личности. По лицето на Земята ние ще открием и такива народи, които черпят своите сили от абнормните Духове на Личността. Тези Духове на Личността не работят в смисъла на по-нататъшното развитие. Достатъчно е да се възгледате в характера на северноамериканския народ, за да разберете, че той се крепи тъкмо върху този принцип. И така, Вие ще се убедите в следното: ние ще разберем мировата история, доколкото тя се покрива с историята на народите, едва тогава, когато ще сме в състояние да проследим от един народ в друг народ, както стълкновенията, така и взаимодействията между нормалните и абнормни Архангели, между нормалните и абнормни Духове на Личността.

Трета лекция

Кристиания, 9. Юни 1910

В рамките на този лекционен цикъл ние ще направим определени изследвания, които - надявам се - ще допагнат на всеки един от Вас, така че всеки ще може да прояви непосредствен интерес към въпросите, които го вълнуват. Обаче ние трябва да се заемем също и с такива изследвания, които са необходими с оглед пълнотата и последователността на изложението, защото в противен случай голяма част от темата би могла да остане неразбрана. Естествено, тези допълнителни изследвания ще са малко по-трудни за разбиране, отколкото онова, което бих могъл да кажа, следвайки основното съдържание на лекционния цикъл. Днес например ще се наложи да хвърлим поглед в дълбоката вътрешна същност на онези Същества, за които стана дума в двете предишни лекции, а именно нормалните Духове на Народите.

Ние вече споменахме това, което беше необходимо за тяхната външна характеристика, а именно, че тези Същества се намират две степени над човека и че работят върху преобразяването на своето етерно тяло; следователно тъкмо сега те са на път да превърнат своето етерно тяло в онова, което наричаме Дух-Живот или Буди. Човекът също е замесен в тази тяхна дейност. И доколкото развитието на тези Същества напредва по такъв начин, че човекът остава вплетен в него, отражението на този Дух на Народа се проявява в самата човешка индивидуалност като типичен народностен характер на отделния човешки индивид.

А сега нека да хвърлим поглед в дълбоката вътрешна същност на една такава Душа на Народа. Ако искаме наистина да вникнем в дълбоката вътрешна същност на днешния човек, ние трябва да си я представяме като едно троично цяло, изградено от:

Сетивната душа, която е, бих казал, най-низшата съставна част на вътрешната човешка природа,

Разсъдъчната душа, която е средната съставна част,

Съзнателната душа, най-висшата съставна част, където всъщност става истинското осъзнаване на човешкия Аз.

Фактически едва в Съзнателната душа се проявява онова, което наричаме човешко себесъзнание. И въпреки това Азът работи и в трите части на душевния живот, респективно в това, което наричаме Сетивна душа, Разсъдъчна душа и Съзнателна душа.

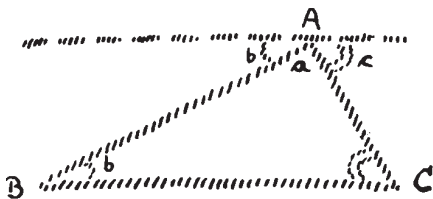
В Сетивната душа Азът се проявява по такъв начин, че човекът едва ли стига до някакво предчувствие за неговата действителност. В Сетивната душа Азът е подчинен на всевъзможни влечения и страсти. Тук Азът, бих казал, е потънал в дълбока грямка. После в Разсъдъчната душа Азът се пробужда, а в Съзнателната душа се издига до пълна будност. Ако искаме да изследваме всяка една от тези три съставни части на вътрешния човешки свят, ние трябва да ги разглеждаме като три разновидности на астралното тяло. Тези три разновидности на астралното тяло подлагат на една предварителна обработка както самото астрално тяло, така и етерното, и физическото тяло. Обаче този процес на предварителна обработка все пак не е идентичен с вътрешния душевен живот на човека. Наистина,

вътрешният душевен живот включва в себе си тези три разновидности на астралното тяло. Тези три разновидности трябва да си служат с определени инструменти, които биват формирани по такъв начин, че Сетивната гуша разполага с един вид инструмент в астралното тяло, Разсъдъчната гуша разполага с един вид инструмент в етерното тяло, а Съзнателната гуша разполага с един вид инструмент във физическото тяло. Следователно, ние можем да различим вътрешния душевен живот на човека от неговите тела, от неговите обвивки. И така, вътрешният душевен живот на човека се състои от три разновидности на астралното тяло.

Както вътрешният душевен живот на човека, където работи и се отпечатва Азът, е представен в тези три разновидности на астралното тяло, така и вътрешната природа на онези Същества, които наричаме Духове на Народите, е представена в съответните три разновидности на етерното тяло. Както при човека различаваме Сетивната гуша, Разсъдъчната гуша и Съзнателната гуша, така и при Архангелските Същества, при нормалните Духове на Народите, ние трябва да различаваме три разновидности на етерното тяло. Но понеже тези три разновидности са разположени не в астралното, а в етерното тяло, те са съвсем различни от трите разновидности в областта на вътрешния душевен живот на човека. Ето защо Вие трябва да си представите формата на съзнанието, целия душевен живот на тези Духове на Народите по коренно различен начин от душевния живот на човека. Сега от една външна характеристика ние пристъпваме към вътрешния свят на тези Духове на Народите. Това няма да е така лесно, но все пак ние ще се опитаме да преодолеем тази трудност. За

целта ще си послужим с едно понятие, което е общо-достъпно, и което съдържа в себе си нещо, което наподобява вътрешния живот на Духовете на Народите. В своя нормален живот човекът рядко се натъква на такива неща; напротив, в своето обикновено съзнание той почти няма достъп до това, което живее в съзнанието на Архангелите и Духовете на Народите, И все пак, ако търпеливо изслушате следващите мои разсъждения, Вие бихте могли да си изградите една добра представа за нещата.

В училище всички сте учили, че сборът от трите ъгъла на всеки триъгълник е равен на 180 градуса, но и добре знаете, че това никога не може да бъде разбрано чрез някаква външна опитност. Представете си колкото желаете железни или дървени триъгълници. И ако сега измерите с един ъгломер сбора от трите ъгъла, Вие ще установите, че никакъв външен опит не може да Ви доведе до сбора от 180 градуса. Обаче, ако вътрешно осмислите този факт - независимо дали чертаете триъгълниците или само си ги представяте - Вие веднага стигате до убеждението, че сборът от трите ъгъла е равен на 180 градуса. Вие стигате до това заключение чрез вътрешната сила на Вашата гуша. Достатъчно е само в мислите си да направите следното. Това, което чертая сега, служи само да онагледя въпросната мисъл.

В тази фигура Вие имате строгото доказателство, че сборът от трите ъгъла е равен на 180 градуса. И ако ясно си представите тази фигура, тя ще Ви носи сигурност при всички положения. Вие бихте могли мислено да възпроизведете тази фигура, без да я чертаете външно. И тогава Вие осъществявате една чисто мисловна операция чрез Вашите вътрешни душевни сили. Вие лесно бихте могли да си представите, че това, което наричаме свят на усещането, както и това, което навлиза в човека чрез външните сетива, чисто и просто не съществува. Следователно, представете си, че външният свят е изчезнал, че пространството е сведено до една мисловна конструкция, и тогава там, в това пространство сборът от трите ъгъла на всички възможни триъгълници ще е равен на 180 градуса. За да стигнем до едно геометрично-математическо познание не е нужно да обхващаме един или друг външен обект с нашите сетива, нужно е само съответното вътрешно изживяване да протече ясно и нагледно в нашето съзнание.

Аз трябваше да си послужа с този пример, защото той е най-простият и лесен за разбиране, тъй като всички го знаят още от ученическите си години. Аз бих могъл да си послужа също и с логиката на Хегел и тогава Вие отново бихте имали един сбор от вътрешни понятия, но там щяхме да се сблъскаме с доста трудности, понеже Хегеловата логика е непозната за широките кръгове. Следователно, Вие виждате как човекът стига до един или друг вид познание главно чрез вътрешни, а не чрез външни подбуди.

И щом си представите нещо, до което стигате единствено по математическо-конструктивен път, тогава Вие разбирате една част от начина, по който действува съзнанието на Архангела. В този случай Вие

галеч не възприемате никакъв външен свят, състоящ се от звуци, цветове и така нататък. Архангелът никога няма такива усещания; той никога няма тази възможност, да обхване никакъв предмет със своето осезателно сетиво и да получи съответните възприятия. Обаче той има приблизително следното изживяване, което бихме могли да изразим с думите: Ето, сега към мен идва “нещо” от един друг свят, което ме инспирира; този свят прониква в моето съзнание и го изпълва открай докрай.

Обаче Архангелите галеч не са такива такива Същества, които мислят само с помощта на математически представи; напротив, човекът е толкова несъвършен, че може да си представи дейността на Архангелите само чрез такива абстракции, каквито са математическите истини. Те представляват нещо, което е съвсем “нормално” както за човека, така и за Духовете на Народите. Сега Вие следва да направите извода, че Архангелите съвсем не се интересуват от външния физически свят, до който човекът стига с помощта на своите сетива. Следователно, за Архангелите светът не съществува в онази физическа форма, чрез която той се открива на човека. И така, ако изключите от Вашия образ на света това, което съществува само като физическо усещане, ако отстраните всичко, което сте приели в себе си чрез външните възприятия, тогава Вие изключвате от Вашия образ на света именно онова, от което Архангелите въобще не се интересуват.

И сега идва ред на въпроса: Добре, но какво впрочем от това, което може да бъде обект на човешкото съзнание, съществува и за Архангела? Всичко, което Вие изживявате в Сетивната душа, всяко удоволствие, предизвикано от външния свят, както и всяко

страдание, предизвикано от външния свят, всички сетивни усещания, независимо дали те са звуци, цветове и т.н., всичко това изобщо не интересува Архангелите. Следователно, ако изключите цялото съдържание на човешката Сетивна гуша и се замислите, че нашият образ на света е изграден предимно чрез Сетивната гуша, Вие трябва да признаете, че за Архангелите всичко това няма никакво значение; Архангелите изобщо не действуват в тази област. Дори и една част от Разсъдъчната гуша - доколкото тя се определя от външните усещания - все още не представлява някакъв интерес за Архангелите. За тях не са от значение също и онези изживявания, които са породени от външния свят, макар и впоследствие те да са преработени от силите на разума и душата. И все пак в Разсъдъчната гуша на човека се разиграват определени процеси, които човекът изживява заедно с Архангелите и то, бих казал, на същия терен. Да, ние можем съвсем точно да установим наличието на тези процеси в човешката Разсъдъчна гуша, когато се замислим, примерно, как стигаме до нашите морални идеали. Не биха съществували никакви морални идеали, ако ние бихме били заставени да възприемаме и да подлагаме на мисловен анализ единствено външния физически свят и произтичащите от него удоволствия и страдания. Наистина, в този случай не бихме могли да изпитваме радост от полските цветя или от красивата природа, обаче никога не бихме могли да се възпламеним от един истински идеал, изграден не от външния свят, а от самите нас. Да, ние трябва не само да горим в чувствата на Сетивната гуша, но и да мислим върху тях. Човекът, който живее главно в своите усещания, а не в своите мисли, се превръща в мечтател и не достига до осмислянето на своите

истински житейски задачи. Ние не бива да получаваме идеалите си от Сетивната гуша, а да им позволим да се влеят в нас направо - и по-точно в Разсъдъчната гуша - от духовния свят. Художествените, архитектурните идеали и така нататък присъствуват именно в Разсъдъчната и Съзнателната гуша. Те са свързани с нещо, което човекът никога не би могъл да възприеме от външния свят, но въпреки това то неугържимо прониква в него и възпламенява вътрешните му душевни сили, превръщайки се в неотделима част от неговия живот.

Взгледайте се в живота на отделните народи, как той протича в една или друга епоха, как непрекъснато на преден план идват нови представи и нови мирови тайни. Как древните гърци биха могли да стигнат до своите представи за Зевс или Атина, ако те разчитаха единствено на външните възприятия! Отвътре оживява всичко онова, което се съдържа в мъдростта, в митологиите, религиите и науките. Отвътре оживява половината от нашата вътрешна природа, половината от нашата Разсъдъчна гуша и от нашата Съзнателна гуша, и то до толкова, до колкото човекът сам изпълва себе си с всичко онова, за което става дума в този момент; впрочем до колкото проникват във вътрешния човешки свят самите Архангели, до толкова се разгръща и същинският живот на Архангелите. Следователно, Вие трябва да изключите от вътрешния живот всичко онова, което Сетивната гуша извлича от външния свят, дори и след като то е вече преработено от Разсъдъчната гуша.

И тогава Вие стигате до онова, което наричаме нашия Аз. За всички нас Азът е най-висшата част на нашата човешка същност. Това, което ние внасяме в моралното съзнание, представлява сбор от идеали,

морални, естетически, идейни мисли. Както от една страна, бих казал, “изгледът” към вътрешността на човека е затворен, така и от друга страна, чрез сетивата, човекът може да се отвори към външния свят и да каже: Ето, сега аз възприемам цветовете, звуците, топлото и студеното. Обаче той има ясно-то съзнание, че зад тези възприятия на цветовете, звуците, топлото и студеното, съществува нещо реално. И това са съществата на животинското, растителното и минералното царство. Именно те стоят зад споменатите възприятия; така че по този начин човекът може да си представи света, простиращ се извън тези възприятия. Обаче за обикновения човек изгледът към света, простиращ се извън сетивата, е затворен. И ако това не би било така, не би съществувал и никакъв материализъм. Ако човекът би имал достъп до света, простиращ се над Разсъдъчната и Съзнателната душа, тогава да се съмнява в духовния свят би било също така глупаво, както и да се съмнява в съществуването на животинския, растителния и минералния свят.

Припомнете си сега, че Азът, най-висшата съставна част на човека, включва в себе си Сетивната, Разсъдъчната и Съзнателната душа. При Архангела нещата стоят така, че неговият душевен живот започва с изживяванията му в областта на Аза, който обаче се простира в още по-висши области, в едно царство от духовни факти, където той живее също както и човекът живее в царството на животните, растенията и минералите. Накратко: в своя душевен живот Архангелът включва и това, което наричаме човешки Аз, обаче Азът на Архангела не е родствен с човешкия Аз. Следователно, Азът на Архангела е нещо съвсем различно от Аза на човека. Архангелски-

ят Аз стои две степени над човешкия Аз, така че със своя Аз Архангелът обитава един по-висш свят. Както чрез своите сетивни възприятия човекът вижда цветовете, чува звуците, така и Архангелът се взира надолу към света, който обгръща Аза като една обективна истина, само че около този Аз е групирано и нещо от онази част на астралното тяло, която ние хората определяме като Разсъдъчна гуша. Представете си как тези Същества съзерцават един друг свят, който е разположен над животинското, растителното и минералното царство. Представете си още как в случая духовният поглед на тези Същества е отправен към Вашия светоглед, към Вашия образ за света, и как там този поглед възприема определени средоточия, определени центрове. И тези центрове не са нищо друго, освен човешките Азове, около които отново е групирано нещо, което изглежда като един вид аура. Ето приблизително как Архангелското Същество гледа надолу към индивидуалността на този или онзи народ, която по същество принадлежи към Йерархията на Архангелите. Светът на Архангела се състои от едно астрално поле на възприятия, в което са разположени определени центрове. И тези центрове, тези средоточия са отделните човешки личности. Следователно, както за нас възприятийното поле е съставено от цветовете, звуци, топлина, студ и представлява за нас най-съществената част от света, така и за Архангелите, за Духовете на Народите възприятийното поле сме именно ние и то най-вече с една точно определена част от нашия вътрешен живот, и точно както ние навлизаме във външния свят, превръщайки го в едни или други средства за нашето развитие, така и от друга страна пак ние сме онези средства, онези обекти - доколкото се числим към

този или онзи Дух на Народа -, които принадлежат към работното поле на съответния Архангел.

И така, тук ние се натъкваме, колкото и странно да звучи, на една по-висша теория на познанието, с която разполагат Архангелите. И тя е коренно различна от теорията на познанието, с която разполагат хората, просто защото светът на Архангелите няма нищо общо със света на хората. За хората светът е разположен в пространството и те го възприемат чрез сетивата, чрез цветовете, звуците, осезанието и т.н. За Архангелите светът е идентичен с това, което се проявява в човешкото съзнание. За тях светът представлява сбор от центрове, средоточия, около които се формират вътрешните изживявания на човека, доколкото те се разиграват в Разсъдъчната, или Чувстващата гуша, макар че в конкретния случай тяхната активност е от по-висше естество.

И как Архангелите, или Духовете на народите формират своя образ на света? При човека това става, грубо казано, след като той докосне даден предмет с ръцете си и установи, дали предметът е топъл или студен. Архангелът изживява нещо подобно, когато среща тази или онази човешка индивидуалност. Веднъж той среща хора, които се отличават с вътрешна активност и с богата душевност и те му правят особено силно впечатление. Друг път той среща отпуснати, летаргични хора с бедна душевност и за него те представляват същото, което човекът изпитва при усещането си за топлина и студ. Ето как се формира образът на света за Архангелите, и служейки си с отделните хора, те могат да работят за тях като моделират всичко онова, което блика от тяхната собствена архангелска същност и е предназначено

да служи за ръководството на целия народ.

Но връзката между живота на съответния народ и живота на Архангела, който ръководи този народ, се простира още по-далеч. Точно както човекът има възходящи и низходящи периоди в своя живот, както минава през погема на младостта и през упадък на старостта, така и Архангелът изживява своята младост и старост не другояче, а именно в процъфтяващата и залязваща култура на съответния народ.

Нека сега отново да отправим поглед към вътрешния живот на един такъв Архангел. От моето изложение Вие вече сте разбрали, че това, което човекът получава отвън, Архангелът го получава отвътре; ето защо когато представителите на съответния народ се появят като един вид опорни центрове в архангелското съзнание, Архангелът има усещането, че това, което изниква в неговото собствено съзнание, е все пак нещо чуждо. То напомня на внезапните хрумвания, които ние често имаме в рамките на нашето човешко съзнание. Това, което идва при човека като младост и старост, се проявява и при Архангела, само че по обратен начин. При човека младостта дава усещането за бодрост, усещането, че крайниците са леки и че непрекъснато се развиват. На стари години крайниците са отпуснати и отказват да ни служат. Наистина Архангелът усеща, че всичко възниква там, в неговата вътрешна душевна сфера, обаче все пак възходът и упадъкът на народа му изглеждат като нещо чуждо, като нещо, за което той има чувството, че то не зависи от него и с което, следователно, той няма пряка връзка, макар че то му дава достатъчен повод, за да се въплъти през определена епоха в този или онзи народ. Когато е налице възможността за

въплъщаване, когато един народ се намира във възходящата част на своя живот, в разцвета на силите си, тогава Архангелът слиза, също както слиза и човекът, след като е приключил с периода между смъртта и новото раждане. Да, Архангелът също слиза, за да се въплъти този или онзи народ. Но има още нещо: Архангелът предусеща и своята смърт, необходимостта да се оттегли от съответния народ, когато отделните възприятия или онези опорни центрове, за които споменах, започнат да стават все по-слаби и непродуктивни, а съдържанието им - все по-бедно. И тогава идва времето, когато той напуска народността общност; тогава Архангелът навлиза в своя Девакан, в своя живот между смъртта и новото раждане, за да потърси след определен период друга народностна общност и да се свърже с нея по нов начин. Ето как възходящият, младенчески живот на един народ е идентичен с младостта, през която минава Духът на Народа, и той я възприема като онзи бодър, свеж и преливащ от сили елемент, в който протича неговият собствен живот. А низходящия период от живота на общността Архангелът изживява като един вид пресъхване на опорните центрове, изграждащи основата на неговите възприятия. Да, ето как стоят нещата с Душите на Народите.

И ако вземем под внимание това, което казах току-що, ние трябва да заявим: Все пак в известно отношение една такава Душа на Народа стои доста далеч от живота на отделния човек, защото Духът на Народа, Архангелът, не прониква в онази душевна област на индивида, където се разиграват процесите на Сетивната гуша. Обаче за човека всичко това е нещо твърде реално. Тук той много добре усеща, че тези неща са свързани с най-дълбоката, с най-интимната

страна на неговия собствен живот. В известен смисъл природата на Архангела, пътеводната природа на народа е нещо, което се носи над отделния човек. И спрямо личните неща, до които човекът стига чрез своите сетивни възприятия, Архангелът, който ръководи народа, остава напълно чужд. Обаче тук има посредници и много важно е да разберем, че такива посредници действително съществуват. И те са онези същества, които ние наричаме Ангели и които стоят между Архангелите и човека. Разберете това в най-строгия смисъл на думата: Духовете на Народите са такива Архангели, които са привършили с преобразяването на своето астрално тяло в Дух-Себе, или Манас и сега превръщат своето етерно тяло в Буди. Ангелските Същества стоят именно между Архангелите и хората. Те са такива Същества, които са заети с превръщането на своето астрално тяло в Манас, или Дух-Себе, обаче все още не са приключили с тази задача. През настоящата епоха човекът се намира едва в началото на тази продължителна работа, докато Ангелите са близо до нейния край, но все още не са го достигнали. Ето защо арените за действие на тези Същества се докосват много плътно до областите, в сред които се намира и живее човекът. Дори бихме могли да кажем, че с цялата си душевност Ангелите се приближават до това, което наричаме астрално тяло. Ето защо те веднага разбират всичко онова, което човешката личност изживява като страдание, радост и т.н. Но понеже от друга страна те се извисяват много високо над човешкия Аз, тъй като притежават един по-висш Аз и могат да възприемат една част от по-висшия свят, областта на тяхното съзнание се вмъква в онази сфера, до която се простира и съзнанието на Архангелите. Следовател-

но те наистина са посредници между Архангелите и отделната човешка индивидуалност. Те получават заповеди от Духовете на Народите и ги “връчват” на отделните човешки души, така че благодарение на това посредничество индивидът може да работи не само за своя напредък, за своето лично развитие, а за целия си народ.

Да, в своя душевен живот човекът носи и двете течения. Едното течение го води напред от една инкарнация в друга и то се отнася главно до личните подробности от неговия живот, които той трябва да уреди и това е най-строгото изискване, понеже тук става дума именно за лични задължения. Той не трябва да остане на едно място, понеже в този случай, ако не се грижи за своите потенциални заложби, те биха останали недоразвити. И това е неговата истинска задача, над която той работи във всяка от своите инкарнации. Обаче всичко онова, което той постига в името на своята народностна общност, всичко онова, което остава притежание на неговия народ, фактически формира инспирацията на Ангела, който пренася заповедите на Архангела до отделните човешки същества. Следователно, ние можем много добре да си представим как в една или друга област на Земята живее гаден народ и как над него се разпростира аурата на народа, етерната аура, в която Духът на Народа проявява своите могъщи сили според трите разновидности на човешкото етерно тяло. И това, което бушува в етерната аура на народа, е не друго, а самият Архангел. Точно него си представяме ние като едно по-висше Същество, което в своето развитие стои две степени над човека; то се носи като облак над целия народ и дава разпорежданията относно главните задачи, които този

народ има да изпълни. Архангелът много добре знае какво трябва да бъде направено през младенческия период от живота на съответния народ; той знае към какви начинания следва да бъде подтикнат народът, намиращ се в прехода между младенческата и зрялата възраст, за да се проявят неговите импулси по най-правилния начин.

Ето как изглеждат големите, величествени цели на Архангела. Обаче отделният човек трябва да работи именно тук, в условията на физическия свят, именно тук той трябва да се погрижи за осъществяването на тези величествени цели. И тъкмо тук между отделния човек и Архангела застават Ангелите: те са онези посредници, които насочват човека към мястото, до което трябва да стигне, за да бликнат у народа онези могъщи чувства, съответстващи на разпорежданията, идващи от Архангела. И ние стигаме до една вярна представа за нещата, само ако си представяме това, което описах, не просто като алегория, а като една действителност, максимално близка да нашия физически свят.

Но в общата тъкан, изтъкана от Архангела, действа и онова, което нарекохме абнормни Архангели, Духовете на езика, в смисъла на моята вчерашна лекция. Обаче ние описахме също и начина, по който действуват абнормните Духове на Личността, абнормните Архаи. Сега ние можем да насочим поглед към сферата, където Архангелът огласява своите заповеди, които Ангелите ще пренесат в съзнанието на отделните човешки индивиди. Обаче Архангелът може да се намеси и в сферата, обитавана от абнормните Духове на Личността - защото те преследват съвсем други цели от тези на Архангела - и тогава в известен смисъл намеренията на Архангела се осуемя-

ват. Да, когато намеренията на тези две Йерархии се окажат противоположни, тогава ние установяваме, че в рамките на един и същ народ се образуват отделни групи със специални задачи. Обстоятелството, че в рамките на един и същ народ се образуват отделни групи със специални задачи, прави действията на Архаите съвсем явни, външно видими. Това може да продължи столетия наред. И Вие например сте имали възможност да видите това противопоставяне между Архангела на германците и абнормните Духове на Личността тъкмо в областта, където днес протича нашата основна духовно-научна работа, в Германия. Раздробяването на общата германска нация е именно израз на взаимодействиета между абнормните Духове на Личността и Архангела.

Такива народи имат предпочитание не към централизацията, а към изграждането на отделна човешка индивидуалност. В известен смисъл това има и своята добра страна, защото дава възможност за проявление на повече нюанси от народностния характер.

Обаче в другия случай Вие ще установите, че за определена епоха все пак по-важен е не абнормният Дух на Личността, а именно нормалният Дух на Личността, който разгръща своите действия в сферата, която обозначаваме като Дух на Времето.

Следователно, отправяйки поглед към един народ, ние най-напред виждаме, така да се каже, неговата основна сила, неговия Архангел. После идва ред на действията, произвеждани от Духа на Времето: той дава своите заповеди на Архангела, който ги предава по-нататък на Ангелите, за да стигнат те накрая до отделните човеци. Понеже обикновено виждаме само това, което е най-близо до нас, при те-

зи съвместни действия най-важното ни се струва това на Архангела. Обаче може да се случи и така, че най-решителните, най-важните задачи да се дават именно от Духа на Времето, който, така да се каже, е принуден да отнеме нещо от Архангела, защото той трябва да отдели част от народа, за да бъде изпълнена главната задача на Времето, мисията на Духа на Времето. При такива случаи едни народностни общности се отцепват от други народностни общности, И тогава Духът на Времето постига явно надмощие над Архангела. Един такъв случай настъпи, когато холандският народ се откъсна от общата си основа с германския народ. Първоначално Холандия и Германия имаха един общ Архангел, и разцеплението дойде тогава, когато в определен момент Духът на Времето отдели една част, за да ° възложи онова, което впоследствие се превърна в решаваща подробност от модерния Дух на Времето. Всичко, което Вие откривате в историята на Холандия - разбира се, историята е само външен израз на Майя спрямо вътрешните процеси -, е чисто и просто едно отражение на същите тези вътрешни процеси. Но така или иначе, ние виждаме как в този случай се извършва едно откъсване на холандския народ от общата германска народност. Скритият смисъл обаче беше този, че Духът на Времето се нуждаеше от подходящ инструмент, за да осъществи своята далечна, отвъдморска мисия. Цялата мисия на холандския народ беше в служба на мисията, която стоеше пред Духа на Времето. И за тази цел той беше откъснат от общата германска народност, за да може в определения исторически момент Духът на Времето да изпълни важна част от своята основна мисия. А това, което историците описват, е само външната Майя, която

по-скоро скрива, отколкото обяснява нещата.

Има и друг случай, когато пред Вас се разиграва същото събитие, а именно: откъсването на част от народа от общата народна маса. Такъв е случаят с португалския народ. Вие напразно ще търсите други причини и обяснения за нещо, което фактически представлява не друго, а една победа на Духа на Времето над Архангела. Ако проследите отделните събития, Вие ще установите, че тук беше използвана възможността за образуване на един нов народ, а такава възможност не винаги съществува. За португалския народ, така да се каже, испанският народ беше като майчин народ. Може би външните причини за отделянето са тези, че навсякъде речният транспорт е възможен само до португалската граница. Други външни причини не съществуват. Но има една вътрешна причина и тя е тази, че трябваше да бъдат изпълнени не задачите на първоначално общия испански народ, а именно задачите на португалците.

И сега ние виждаме, как за определен период Духовете на Времето развиват една много по-интензивна дейност, отколкото обикновено. Виждаме как досегашната хармония отстъпва място на друга. Виждаме как Духът на Времето, вместо да възложи своите заповеди на Архангелите, направо се намесва в историята на народа; виждаме как другите Духове просто използват възможността, за да се въплътят. Когато един такъв народ се откъсва от общия корен, тогава за определен период Духът на Времето допуска грешка относно първоначалния ентузиазъм, който вълнува отделните хора, функциите на Архангела остават на заден план, така че откъсването изглежда по-скоро като едно неспокойствие, като една припряност сред този народ. За определен момент

мисията, която изпълнява Духът на Времето, се изразява в неспокойствие, припряност, в едно вътрешно раздвижване. Обаче после възникват онези условия, които позволяват в откъснатата част от народа да се въплътят както един нормален, така и един абнормен Архангел. Накратко: в израстването на холандския и португалския народ ние виждаме как те получават не само своя собствен нормален Архангел, но и своя собствен абнормен Архангел. И в това, което се въплъщава, в особеностите на преобладаващия темперамент, проявяващ се в отделните личности, ние виждаме не друго, а действията на посочените от нас духовни Същества. Да, ние виждаме забележителното естество на тези действия и накрая разбираме, че външната история на един или друг народ е само тяхна последица.

Постепенно тезата, че външният свят е само илюзия и Майя, придобива все по-конкретно значение. Това, което се разиграва под формата на външните исторически събития, е само външният отблясък от дейността на духовните, свръхсетивни Същества, също както и външният човек е само външен отблясък от вътрешния човек. Ето защо аз непрекъснато трябваше да изтъквам: Изречението “Светът е Майя” има изключително голяма стойност. Обаче съвсем не е достатъчно да го повтаряме като едно абстрактно твърдение, а да проследяваме, и то в подробности, неговата вътрешна логика.

Обаче ние видяхме, че в това, което наричаме “свят”, действуват също и много други Духове и Йерархии. Абнормните Архангели се откриха пред нас като същински Духове на Формата, или Власти, които отказаха да се развиват само по отношение на една част от своите качества. И сега ние питаме:

А как стои въпросът с нормалните Духове на Формата? Работата е там, че нормалните Духове на Формата стоят четири степени над човека. - През следващите дни ние ще говорим допълнително за тези нормални Духове на Формата - и така, тези Същества стоят четири степени над човека. Обаче Йерархиите не се изчерпват с това, което вчера описахме като Духове на Формата. Над тях стоят Духовете на Движението, Динамис, Силите; а още по-високо са разположени Съществата, които наричаме Кириотемес, Господства, или Духове на Мъдростта. Всички тези духовни Същества са подробно описани в моите книги “Тайната наука” и “Хрониката Акаша”.

Сега Вие разбирате, че законът за отказа, за резигнацията е валиден също и за по-висшите духовни Същества, че могат да изостанат в развитието си дори такива Същества, каквито са Духовете на Движението - а те, както знаем, стоят пет степени над човека - , и че днес определени Духове на Движението се намесват в общочовешката еволюция така, сякаш са на равнището на по-низши духовни Същества, каквито са например Духовете на Формата, Властите. По отношение на определени качества това са всъщност Духове на Движението, но по отношение на други качества, които те се отказват да развиват, това са Духове на Формата. Така ние имаме нормалните Духове на Формата, стоящи четири степени над човека, и други Духове, които действуват в същата област, където откриваме Духовете на Формата, макар че фактически това са Духове на Движението. Следователно, ние говорим за една област, където - а Вие помнете, че наскоро стана дума за една друга област, където протичат съвместните действия на нормалните и абнормните Архангели - протичат

съвместните действия на нормалните и абнормните Духове на Формата, както и тези на изостаналите Духове на Движението. Обаче благодарение на тези съвместни действия става нещо, което е от непосредствена важност за хората, а именно формирането на това, което наричаме човешки раси, а те, както знаем, са нещо съвсем различно от народите.

Ако разглеждаме нещата по този начин, ние си изграждаме не някакви объркващи понятия, а в истинския смисъл на думата подвижни понятия; в тази област всичко трябва да бъде на мястото си. Народът не е никаква раса. Понятието “народ” няма нищо общо с понятието “раса”. От една раса може да произлязат най-различни народи. “Расите” са общности, които са съвсем различни от “народите”. Ние с право говорим за немски, холандски или норвежки народ, обаче в същото време говорим и за германска раса.

Какви сили действуват в понятието “раса”? Тук се проявява съвместното действие на онези Същества, които наричаме нормални Духове на Формата или Власти, и Съществата, които всъщност са Духове на Движението, но изпълняват мисия, присъща за Духовете на Формата. Ето защо хората са разделени на раси. Това, което уеднаквява хората по цялата Земя и превръща всеки човек, независимо от неговата раса, в неразделна част от цялостното човечество, се предизвиква от нормалните Духове на Формата. Обаче онези свръхсетивни процеси, които се разиграват над Земята и разпокъсват цялостното човечество на отделни раси, се предизвикват от абнормните Духове на Формата, които се отказват от нормалното си развитие заради факта, че на Земята не бива да живее едно единствено човечество, а многообразие от

различни човешки общности.

Едва сега ние се докосваме до скритите причини, които пораждат отделните индивидуалности на народите. Едва сега ние обгръщаме с поглед цялата Земна планета и виждаме как чрез нормалните Духове на Формата тя е предназначена да носи едно човечество; виждаме още как изостаналите Духове на Движението се вмъкват в сферата, определена за Духовете на Формата и като абнормни Духове на Формата разделят човечеството на отделни раси. И когато вникнем в същинските намерения на тези Духове, когато се задълбочим в целите и задачите на тези нормални и абнормни Духове на Формата, тогава ние ще разберем защо те искат да има човешки раси по лицето на Земята и как после чрез расите възникват предпоставки за други важни събития,

Четвърта лекция

Кристияния, 10. Юни 1910

Ако искаме да вникнем в съотношенията между човешките раси, които са действителната основа, от която произлизат отделните народностни общности, трябва да имаме предвид, че човекът, такъв какъвто стои пред нас, фактически е едно твърде сложно устроено същество и е могъл да вникне в сегашния си вид само чрез съвместните усилия на много, много Същества, чиято арена на действие се простира из целия Космос. От описанията, дадени в “Хрониката Акаша”, както и в много от нашите лекции върху еволюцията на човека, ние знаем, че нашата Земя - преди да навлезе в сегашното си планетарно състояние - е преминала през три други планетарни състояния. В хода на тези три планетарни състояния бяха заложени и постепенно развити до сегашната си степен трите съставни части на човека: физическото тяло, етерното, или жизненото тяло, и астралното тяло. Едва през сегашното планетарно въплъщение човекът можа да приеме в себе си четвъртата съставна част, Аза. Тези четири съставни части на неговото същество ни показват всичко онова, което е станало в хода на трите или четири досегашни планетарни въплъщения на нашата Земя, а именно Сатурн, Слънце, Луна и самата Земя. Ако проследите с поглед всички онези Същества, чиито съвместни действия често сме описвали, всички онези Духове на Волята, или Престоли, Духове на Мъдростта, Духове на Движението, Духове на Формата, Духове на Личността, Архангели, Ангели, както и Йерархиите, разположени

над Духовете на Волята, или Престолите, а именно Херувимите и Серафимите, Вие ще се съгласите, че днешната телесна и душевно-духовна организация на човека е постигната именно в резултат на тези продължителни и сложни действия от страна на Йерархиите. Ние видяхме, че за възникването на човека бяха необходими не само действията на много Същества и различни природни сили, беше необходимо и нещо друго, а именно, че в съответните епохи гадени Същества се отказаха от нормалния ход на своята еволюция, изостанаха в своето развитие, само и само за да се намесят - макар и по друг начин - в изграждането на човешката организация.

Следователно, ако искаме да разберем човека, такъв какъвто стои той днес пред нас, ние трябва да насочим поглед към една чудно замислена и сложно устроена тъкан. Ние трябва да сме наясно, че можем да проследим възникването на човека, само ако се научим да разграничаваме отделните нишки в тази обща тъкан, само ако се научим да се вслушваме в работата на различните духовни Същества. И тогава ние стигаме до убеждението: Най-главното Същество, което има значение за днешния човек, е онова, което му даде възможността да се обръща към себе си с думата "Аз", възможността да изгради съзнанието за своя Аз. И ние знаем, че най-напред тази възможност беше гадена от Духовете на Формата, от онези Същества, които наричахме Власти, Ексузиани. Ако се вслушаме в работата на тези Същества, която те вършат в името на човека и се запитаме: Какво постигнаха тези Същества със своя нормален ход на развитие? - ние ще стигнем до следния отговор: техният дар за човека, това е Азовата организация! Или с други думи: ако се замислим върху тяхната същинска приро-

га, ние идваме до убеждението, че главната им задача е да доведат човека до неговия Аз. Обаче това, което тези Същества вършат в човека, става актуално едва в определена възраст.

Ако си припомните това, което сме казвали относно възпитанието на гетето от гледна точка на Духовната наука, Вие ще се съгласите, че в прехода между физическото раждане и смяната на зъбите, следователно до седмата си година, човекът развива главно своето физическо тяло. Относно развитието на това физическо тяло Духовете на Формата не проявяват никакъв особен интерес, защото общо взето то е едно повторение на всичко онова, което е станало с човека по времето на Стария Сатурн, и което се е повтаряло многократно, включително и след последното раждане на човека. После идва периодът от седмата до четирнадесетата година, т.е. до половата зрялост. Духовете на Формата не проявяват никакъв интерес също и към този период, понеже той е повторение на процесите от Старото Слънце, а Духовете на Формата предприеха своите действия относно даряването на Аза едва през Земната епоха. После ние стигаме до третия жизнен период между 15-та и 21-та година. През този период наблюдаваме повторното развитие на астралното тяло, което по същество принадлежи на Старата Луна. Нормално развитите Духове на Формата и сега не проявяват никакъв интерес към човека.

Накратко: трите жизнени периода, които предхождат раждането на Аза, настъпващо около 20-та година, не представляват никакъв непосредствен интерес за Духовете на Формата. Верни на своята собствена природа, те се намесват едва през 20-та година на човешкия живот, и ако се замислите вър-

ху това, няма да Ви се стори чудно твърдението, че според същинските намерения на Духовете на Формата човекът би трябвало да се появи направо в своята 20-та година. Всичко, което той е развил до този момент, общо взето, представлява за Духовете на Формата само един вид ембрионална, зародишна степен. И ако трябва да се изразява образно, аз бих казал: За нормално развитите Духове на Формата би било най-добре, ако до този момент всичко протича по някакъв определен ред и никой не им се бърка в занаята. Ако до 20-та година никой не би се намесил в техния занаят, през първите седем години от развитието си човекът би стигнал до съзнанието до онова съзнание, което съответствува на физическото тяло, а именно до притъпеното, смътно съзнание, каквото има минералният свят. През втория период - от 7-та до 14-та година - той би стигнал до съзнанието, характерно за дълбокия сън, лишен от сънища. От 14-та до 20-та година той би развил онова съзнание, което ние наричаме сънищно съзнание. И човекът би се пробудил истински, едва на 21 години, т.е. едва след постигането на този вид съзнание, което води своето начало от Старата Луна. Едва тогава той би стигнал до Азовото съзнание. Едва в тази възраст, следвайки нормалното си развитие, той би излязъл навън от себе си, за да опознае света.

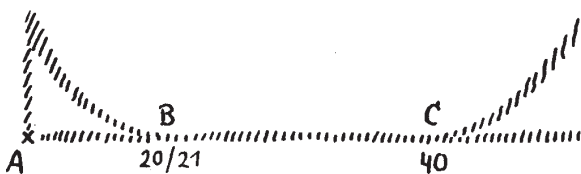
Следователно, Вие виждате, че ако всъщност вземем предвид само дейността на Духовете на Формата, човекът прекалено рано би стигнал до онази степен на съзнание, с която той разполага днес, защото Вие знаете: при днешния човек тази степен на съзнание се пробужда сравнително скоро след физическото раждане. И то не би се пробудило както трябва, т.е. така че да вижда ясно и точно предмети-

те във външния физически свят, ако не бяха се намесили други духовни Същества, респективно Духовете на Движението, които по отношение на определени качества изостанаха в своето развитие; да, тъкмо поради своето изоставане те се намесиха в еволюцията на човека по един твърде особен начин. Понеже са минали по друг път на развитие, те са в състояние да предоставят на човека много по-рано това, което той би трябвало да постигне едва около 20-та година. И така, става дума за духовни Същества, които са отхвърлили възможността за нормално развитие в рамките на Земната епоха, духовни Същества, които през Земната епоха би трябвало да бъдат Духове на Движението, обаче са изостанали на степенята, присъща за Духовете на Формата и които сега, в рамките на Земната епоха действуват като Духове на Формата. Така в хода на Земната епоха те вече могат да предоставят на човека, който всъщност не е достатъчно узрял и наваксва определени пропуски от миналото, онова, което при нормални условия той би получил едва към 20-та си година. Ето как човекът получава от абнормните Духове на Формата такива способности, каквито иначе би получил едва около 20-та си година.

Всичко това има извънредно важни последици. Представете си, че нещата не биха изглеждали така. Ако те не биха изглеждали така, ако абнормните Духове не биха се намесили, тогава човекът би трябвало да се появява във физическия свят именно в онова състояние, в което той се намира през 20-та си годишна възраст, или с други думи, като физическо същество, той би трябвало да се ражда в това състояние, следователно, развитието му би трябвало да премине през коренно различни зародишни състояния. Фактически

чрез тези абнормни Духове на Формата човешкото развитие се изтегля навън във физическия свят - и това става още през периода между раждането и 20-та година; този период обхваща приблизително първата третина от нашия земен живот. Нека да обобщим: Първата третина на нашия земен живот се ръководи не от легитимните духовни Същества, а от други, абнормни духовни Същества, и тъкмо поради тяхната намеса, ние хората нямаме онази форма, която бихме имали, ако нашето раждане ставаше в 20-годишната ни възраст. И човекът заплаща това с факта, че той прекарва една третина от своя живот - времето от раждането до 20-та година - под могъщото влияние на тези абнормни духовни Същества. Фактически цялото израстване на човека протича под влиянието на абнормните Същества. Да, той заплаща това с факта, че след изтичането на средната третина - общо взето тя се определя само от нормалните Духове на Формата - започва низходящият път, упадъкът, в резултат на което настъпва разпад в етерната и астралната организация, така че жизненият път на човека се дели на три периода: на един възходящ, среден и низходящ период. През време на земния си живот човекът става човек едва в средния период, а в последната третина той трябва да върне обратно това, което е получил в първата, възходящата третина. Ако човекът би останал единствено под влиянието на нормалните Духове на Формата, тогава всичко онова, което днес става до 20-та година, би имало съвсем друг облик, съвсем друга форма. Всичко би протичало по съвсем друг начин, така че всички фрагменти от днешното развитие на човека, свързани с първата от трите жизнени епохи, представляват - общо взето - един процес, в който прозират много не-

ща от по-късните жизнени епохи. По този начин през втората епоха от живота си, човекът се превръща в едно много по-материално същество, отколкото би бил иначе. Защото в последния случай човекът - поне до този момент от своя живот - би напредвал само през поредица от духовни състояния и би слязъл до сегашното материално състояние в онзи момент от развитието, през който той минава едва в 20-та или 21-та година, когато той сам би установил своята свързаност със Земята. Следователно, Духовната наука твърди: ако това развитие би продължило по този начин, фактически човекът би слязъл на Земята едва в състоянието, което той днес постига в 20-та и 21-та си година; в този случай - живеейки на Земята - той просто не би могъл да премине през предходните състояния. Той би трябвало да ги изнесе над Земята, в обкръжението на Земята. И сега Вие разбирате целия ход на човешкото детство и на човешката младост. Ако обозначим тази права линия В-С като земен път, ние

виждаме: тъкмо Духовете на Формата биха били тези, които биха предопределили хората да слизат на Земята едва в тази точка (20/21 на рисунката). Следователно, едва тук човекът би ставал Земен гражданин, за да се издигне в духовния свят чак след 40-те години, използвайки за тази цел последната третина от своя живот. Обаче абнормните Духове

го принудиха да слезе на Земята още тук (при А на рисунката) и да се включи в живота на Земята. Тази е една от тайните на нашето съществуване. И така, ние виждаме, че се намираме изцяло под ръководството на нормалните Същества само през средната третина на нашия живот, докато нашият растящ, възходящ период, както и нашият низходящ период се намират под влиянието на съвсем други Същества, които по някакъв начин са се отказали от своето нормално развитие.

Ако всичко това би протичало така, както всъщност то не протече, ако човекът би прекарвал първата и третата третина от своя живот високо горе в обкръжението на Земята и би се докосвал до Земята само през средната третина, ако, следователно, би се развил като едно съвсем различно същество, тогава той би бил свързан със Земята до онази степен, която му е присъща при днешните условия. Но ако това би станало, тогава всички хора по Земята биха имали единакъв облик и единакво съдържание; същото би се отнасяло и за онези хора, които напускат Земята. В този случай би се получило едно еднородно човечество. Това, което ни превръща в същества, чиито особени качества идват от расите, не се съдържа в средната третина на живота. Чрез всичко онова, което е ставало в предходните епохи и което сега се разиграва в първата третина на живота, ние се оказваме свързани със Земята до много по-голяма степен, отколкото са предвиждали за нас нормалните Духове на Формата. Обаче в резултат на това човекът стана много по-зависим от Земята, която той обитава, много по-зависим от мястото, където живее и така нататък. Поради обстоятелството, че човекът

- така да се каже въпреки намеренията на Духовете на Формата - слезе на Земята по-рано от предвиденото, той стана подчертано зависим от мястото: най-вече защото започна да се свързва със Земята по начин, който се различаваше от първоначалния замисъл. Човекът би бил независим от мястото си на раждане, от това, дали крачи по Земята на Север или Юг, на Изток или Запад, само ако би го правил в средната третина от живота си. Но понеже стана зависим от Земята, понеже младостта му протичаше според описания от нас начин, той се свърза много силно с мястото, с областта, където е роден. Така той стана зависим и от всички планетарни отношения на Земята, типични за съответната област, от ъгъла, по който пагат Слънчевите лъчи, от обстоятелството дали областта се намира в тропическите земи близо до Екватора или в зони с умерен континентален климат, дали става дума за равнинна или планинска област и така нататък. Всички знаем, че дишането в равнината е съвсем различно от дишането в планината. Следователно, човекът стана изцяло зависим от земните отношения, от мястото си на раждане. И така, ние виждаме, как човекът буквално се вращава в майката Земя, как става изцяло зависим от мястото си на раждане, как той е белязан от онези качества, които получава благодарение на това, че в него действуват типичните за съответната област земни сили. Всичко това формира неговата расова принадлежност; - т.е. онези Духове на Формата, или Власти, даващи на човека това, което наричаме земно съзнание, не между 21-та и 23-та година, а много по-рано и предизвикват расовите различия, които, следователно, зависят главно от

мястото на раждане.

Но през тази далечна епоха - която общо взето се ръководи от абнормните Духове на Формата - човекът постига възможността да поражда себеподобни същества, т.е. да се размножава. Да, тази размножителна способност също беше постигната през една епоха, когато човекът далеч не беше ръководен от нормалните Духове на Формата. Но по този начин се затвърди следното положение: сега човекът стана зависим не само от мястото си на раждане, но и нещо повече - той вече можеше да прехвърля на своите потомци въпросните качества, качества можеха да бъдат унаследявани; следователно, расовата принадлежност се определяше не само от мястото на раждане, но и от унаследяваните качества. Тук Вие имате отговор на въпроса, защо расовите признаци се предават по наследство, и сега вече ние разбираме извода на Духовната наука: само в миналото расовите признаци се определяха от мястото на раждане. Такъв беше случаят през последната Лемурийска епоха и първата Атлантска епоха, когато човекът пряко зависеше от своето земно обкръжение. Докато по-късно расите започнаха да се определят не от самото място на раждане, а от наследствеността. Така в расите ние виждаме нещо, което първоначално беше свързано с точно определена област от Земята, а после продължи да съществува всред човечеството само чрез наследствеността.

От казаното дотук Вие разбирате, през коя епоха от еволюцията има смисъл да се говори за понятието "раси". Да се говори за раси - в истинското значение на тази дума - няма никакъв смисъл, ако нашето проучване засяга периода преди

Лемурийската епоха, защото тогава човекът все още не беше инкарниран на Земята. Преди Лемурийската епоха той се намираше в обкръжението на Земята; после слезе на Земята и от тогава расовите признаци започнаха да се унаследяват, като това продължава и през нашата Пета следатлантическа епоха. Ние ще видим, как в наши дни народностните черти се определят главно според расови критерии, как расите всъщност разделят народите. На всичко това ние ще се спрем по-късно. Сега трябва само да се предпазим от един такъв мирозглед, според който еволюцията представлява нещо като колело, което механично се върти, без начало и край; защото представата за подобно въртящо се колело, която е широко разпространена в определени мистични учения, внася ужасно объркване в основните понятия, с чиято помощ ние се опитваме да разберем истинската еволюция на човечеството. Ако си представим процесите така, сякаш всичко се върти около един неподвижен център, в резултат на което се обособяват толкова и толкова раси, тогава ние изобщо не стигаме до идеята, че всичко на този свят се развива, развиват се и расите. Расите са възникнали, но един ден те ще отпаднат, един ден те няма да са вече тук. Те далеч не се повтарят по някакъв установен веднъж завинаги начин, както погрешно си представя нещата Синет в своята книга “Езотеричен будизъм”. Ние трябва да търсим възникването на расовите признаци, на расовите различия там, в древната Лемурийска епоха; после трябва да видим тяхното унаследяване включително и в нашето съвремие, обаче не бива да забравяме: когато един ден нашата Пета следатлантска култура бъде

заместена от Шестата следатлантска култура, тогава ще е немислимо да се говори за такива човешки качества, които днес определяме като раси. Ако обаче си представяме еволюцията само като едно равномерно въртящо се колело, тогава ние сами завъртаме един воденичен камък в главите си и оставаме далеч от разбирането на онези процеси, които действително протичат в света.

И така, ние виждаме, че развитието на расите започва през Лемурийската епоха, и то чрез намесата на абнормните Духове на Формата. С тяхна помощ планетарните сили на Земята се съсредоточават в онова място, където протича първата част от човешкия живот, и това по определен начин се пренася и в следващите етапи от живота, понеже човекът развива един вид памет, благодарение на която той си спомня и през следващите години от живота си за всъщност абнормния начин, по който е прекарал времето преди 21-та година. Човекът би бил едно съвършено друго същество, ако върху него биха действували само нормалните Духове на Формата. Чрез абнормните Духове на Формата той стана зависим от мястото, където живее. Обаче законите на нормалните Духове на Формата бяха нарушени според описания от нас начин, така че определяща за човека стана именно точката на раждането за съответната инкарнация.

След малко ние ще вникнем още по-добре в тези отношения. И тогава ще посочим как подосновата на гадена област, как самата почва излъчва своята същност нагоре и пронизва човешкия организъм от край до край, така че човекът става напълно зависим от земната почва. Следователно, в този смисъл ние можем да посочим определени територии, опре-

гелени точки от Земята, които еволюционно и исторически са свързани с човешката мъдрост. Върху тези отношения ние ще се спрем по-късно. Сега аз искам да ги опиша в техния абстрактен вид.

Тук например, на следващата рисунка, Вие имате една точка, която се намира във вътрешността на Африка. В тази точка, от Земята се надигат всички онези сили, които могат да обхванат човека най-вече в неговата детска възраст. По-късно тяхното влияние постепенно намалява; обаче те се отпечатват в човешкия организъм извънредно силно. Следователно, онази точка от Земята, където живее човекът, действа най-силно в рамките на детската възраст и предопределя този вид хора, които остават изцяло зависими от Земните сили и по-късно целият им живот протича по такъв начин, че съответната точка трайно формира първите детски признаци на тяхната природа. Така изглежда приблизителната характеристика на всички онези хора - относно тяхната расова принадлежност, - които получават детерминиращите сили за своето развитие, бих казал, направо от Земята. Това, което наричаме черна раса, се определя главно от тези свойства.

Ако после Вие се отправите по-нататък към Азия, ще попаднете на една точка от Земната повърхност, където Земните сили отпечатват в човешкия организъм особените качества на младежката възраст, придавайки им трайния характер на расовата принадлежност. И расите, за които говоря в този случай, са жълтата и кафявата раса.

Ако продължим по-нататък в посока от Изток на Запад, ние ще открием една друга точка от Земната повърхност, намираща се в Европа, която отпечатва в човешкия организъм качества на след-

ващия възрастов период, така че сега Земните сили имат отношение не към детските, не към младежките качества, а към тези на зрялата възраст.

По този начин човекът се оказва обхванат от силите, които са от решаващо значение за него, така че, свързвайки тези точки, ние получаваме една забележително протичаща линия. Тя е актуална и за нашето време. Африканската линия съответствува на онези Земни сили, които отпечатват в човешкия организъм качества, присъщи за ранната детска възраст, азиатската точка съответствува на онези сили, които отпечатват в човешкия организъм младежките качества, а качества на зрялата възраст човекът получава в европейската точка. Това е просто една типична закономерност. И понеже в хода на своите реинкарнации всички хора минават през различните раси, всъщност никой не е оцетен, макар и мнозина да твърдят, че европейците имат някакви предимства пред черната и жълтата раса. Тук истината често пъти е напълно скрита, обаче Вие виждате, че с помощта на Тайната наука все пак стигаме до забележителни познания.

Ако продължим въпросната линия в посока на Запад, ние ще се окажем в Америка, т.е. в онези области, където действуват силите, имащи отношение към качества, които са характерни за възрастта след средната третина от човешкия живот. И тук

ние се докосваме до онези сили - много моля да не се изопачава това, което ще кажа, понеже нещата се отнасят не до конкретни личности, а до физическите организиращи сили, които не са идентични с ядрото на човешката личност и представляват естествена-та жизнена среда за естественото развитие на човека - докосваме се до онези сили, които имат много общо с умирането на човека, с онези негови качества, които принадлежат към последната третина от живота му. Тази закономерно протичаща линия е една реалност, една истина; тя е една действителна крива, израз на закономерните действия, упражнявани върху човека от страна на нашата Земя. Силите, които определят човешките раси, следват точно тази линия. Индианското население измря не защото това се харесваше на европейците, а защото то трябваше да завладее онези сили, които по-късно го изличиха от лицето на Земята. От особеностите на тази линия зависи всичко онова, което става в рамките на съответната раса и което е предизвикано от силите, намиращи се извън влиянието на нормалните Духове на Формата. Там, където се проявяват расовите признаци, свръхестествените сили действуват именно по този начин. Обаче в наши дни расовите признаци са нещо, което ще бъде все повече и повече преодолявано.

Всички тези особености бяха подготвени още в най-ранните етапи от развитието на нашата Земя. Ако бихме се върнали назад до древната Лемурийска епоха, ние бихме могли да открием самото възникване на човешките раси именно в териториите на днешна Африка и Азия. После ние бихме установили едно придвижване на човека в посока към Запад и проследявайки расово-определящите сили на Запад, стигаме до изми-

рането на индианците. Да, човечеството трябваше да се отправя на Запад, за да постави началото на това, което наричаме отмиране на расите. За да се освежи с нови, младенчески сили, човечеството трябваше да предприеме похода на Изток, похода от Атлантида през Европа към Азия. После става едно повторение на похода към Запад. Обаче сега се повтаря не движението на расите, а един вид по-висшата степен от развитието на расите, а именно развитието на културите. В известен смисъл ние виждаме, че развитието на културите придобива един характер, който изглежда като пряко продължение от линията на расите. Така например ние познаваме онази култура, за която вече говорихме с достатъчно удивление, Древно-индийската култура или Първата следатлантска култура, като споменахме, че тя съответствува на ранната детска възраст, когато човекът все още спи по отношение на физическата природа и нейната истинска стойност, и приема в душата си главно откровенията от духовния свят. Фактически първата, индийската култура е едно откровение от горе, едно откровение от духовните висини, и тя можа да възникне само поради обстоятелството, че тогавашните хора се намираха под въздействието на индийската земя. Тогава, в прадалечното минало, физическият облик на расите се определяше от непосредствените планетарни влияния на Земята; сега, след цяла поредица поколения, живеещи на същото географско място, акцентът пада върху душевния облик на индиеца. Походът от Запад към Изток донесе на хората такава младежка свежест, която улесни възникването на една особена духовна конфигурация, лежаща в основата на първоначалната индийска култура. И Вие ще се убедите, че една много

древна и все още неизследвана индийска култура, чието продължение днешната наука нарича “индийска култура”, намира своето обяснение поради факта, че в известен смисъл атлантската култура се повтаря в древно-индийската култура.

Ако сега разгледаме културите, възникнали в следатлантското време, ние ще видим, че те представляват един вид повторение на минали отношения, изживяни във физическото тяло, които впоследствие напълно се променят чрез процесите на подмладяване. Например в персийската култура ние виждаме такава култура, която по определен начин е свързана с онова, което бих нарекъл “себепроникване” на онзи човек, който живее предимно в лоното на най-ранните детски жизнени сили и все още се намира под влиянието на абнормните Духове на Формата, едно себепроникване със силите, които произхождат от нормалните Духове на Формата. Израз на тази противоположност, характерна за Древно-персийската култура, откриваме във формата на светлината и мрака, в Ормузд и Ариман¹⁵.

И колкото повече се приближаваме на Запад, толкова по-ясно виждаме, как съответните култури са повлияни от качествата, присъщи за една по-зряла възраст. Дори ако допуснем, че днешните постижения на човечеството са все още до голяма степен зависими от абнормните сили и Същества на Космоса, ние ще се съгласим с твърдението: Да, хората се отправят на Запад, обаче това не става поради едни или други расови качества. Ние ще се съгласим и с още нещо: Развитието на културите е от такова естество, че колкото по на Запад отиваме, толкова повече угасва младежката свежест и продуктивната мощ на съответната култура. Обективният поглед

Върху нещата ясно показва, че тази закономерност е валидна и в наши дни. Но хората не са свикнали да гледат обективно. И все пак, ако се замислите, че културите се намират в непрекъснато движение, Вие ще констатираме следното: колкото по-на Запад отиваме, толкова по-непродуктивни стават културите, и толкова по-подчертано те включват в себе си процеса на умирането. Колкото по-на Запад отиваме, толкова по-мощно процъфтява само външната страна на съответната култура, тази страна, която вече не може да изпита освежаващия полъх на младежката сила, а все повече и повече потъва в остаряването. Ето защо от западния човек все пак се очакват величествени и смайващи постижения, обаче само в областта на физикалните, химически и астрономически открития, само в онези области, които са независими от освежаващата сила на младостта. Обаче всичко онова, което се нуждае от продуктивна сила, фактически копнее за една по-различна конфигурация на действащите върху човека свръхсетивни сили.

Нека да предположим, че в своето детство човекът израства до определена степен; едва тогава процъфтява и неговата духовна същност. Първоначално човекът израства физически. Сега най-важното е това, което е сбито в тясното пространство на неговите миниатюрни форми, да се разшири физически. После същинското развитие на човека се съсредоточава във вътрешността. - Обаче същото е валидно и за човечеството като цяло. Когато следваме въпросната крива, ние се натъкваме на една своеобразна закономерност, която е загатната дори в разположението на континентите. Най-напред ние виждаме един вид първоначалната точка, от която започва физическото развитие на човечеството; тя се намира в Африка.

После човечеството, така да се каже, се разширява, и завладява обширните територии на Азия.

А сега нека отново да насочим поглед към расите и по-специално към тяхното развитие през следатлантските култури. Както в своята младост човекът се взира любопитно в заобикалящия го свят, така постъпва и човекът от древната индийска култура. Този факт е изцяло свързан с младите, свежи сили, които “разширяват” човека и формират неговото израстване. После трябва да започне духовното израстване, а физическото трябва да отстъпи на заден план. И тук ние виждаме следното: когато културата напредва в Европа, пространството, заето от европейското човечество, се свива драстично до все по-малки и по-малки размери. Ние виждаме, че Европа е най-малката част от Земята и колкото повече човекът отива на Запад, толкова по-изразен е стремежът му към свиване, към ограничаване. Той бяга на Запад, заселва се из полуостровите в морето, свива се все повече и повече.

Всичко това е свързано с духовния ход на развитието. Тук Вие се докосвате по един особен начин до мистериите на духовното развитие. Обаче наред с придвижването на Запад настъпва и една криза. В резултат на тази криза все повече и повече започва да се проявява един непродуктивен елемент. Да, в областта на западните полуострови продуктивността непрекъснато намалява. И тази непродуктивност, както вече казахме, се проявява в това, че самата култура, колкото повече отива на Запад, поема в себе си един втвърден, старчески елемент. Този факт винаги е бил добре познат в окултните школи. И Вие разбирате, че това, което съобщавам сега, би могло да има опасни последици, понеже хората могат да

изгубят всякакъв кураж. Да, още дълго време не бива да се разгласява всичко онова, което правеше човека независим от висшите области на неговата истинска природа, само и само за да бъде улеснен в разбирането на факта, че това, което се надига от Земята и формира отделните раси и което по-късно определя характера на културите, след време, когато човекът отново ще се прибере в духовния свят, ще изгуби всякакво значение. Вие разбирате: ходът на духовното развитие е тясно свързан с хода на цялата общочовешка еволюция и той винаги е бил добре познат на онези, които са били по-дълбоко посветени в тайните на съществуването. Точността на казаното зависи не от това, дали човек е привлечен от един или друг възглед, а от необходимостта, която е заложена в развитието. И всеки, който би говорил против необходимостта, не би постигнал нищо. Да говориш против нея, означава да поставяш пречки в пътя. Ето защо е напълно естествено, че хората, които се отправят към областите на Запада, се нуждаят от освежаването на Изтока, от подтиците на Изтока, но самата средноевропейска област трябва да осмисли също и своята собствена продуктивност. Тази е причината, поради която именно в Европа - тук аз имам предвид Скандинавия и Германия - хората трябва да се замислят върху своята собствена душевност и поради която, напротив, именно в Запада следва да търсим онази част от човечеството, която е длъжна да получи нещо от Изтока. Тази подробност е изключително важна и определя цялостния характер на Земното човечество. Вие виждате, повторенията са присъщи и в самото духовно-научно развитие. Ние се натъкваме на този факт също и в Четвъртата следатлантска култура на гърците и римляните.

Неоспорим факт е, че в известен смисъл римляните са по-напреднали от гърците, обаче така или иначе те възприеха духовния живот на завладяния от тях народ, който живееше на Изток от тях.

Колкото по на Запад отиваме, толкова по-ясно ще се проявява законът, за който става дума. Общо взето, за тези големи истини можем само да загатнем. С тяхна помощ обаче ние вникваме в естеството на нашата собствена мисия, независимо в коя точка на Земята протича животът ни. Вие виждате, че ние ясно трябва да разберем онова, което ни предстои да извършим, за да се издигнем до крайните цели на човечеството. Тук изпъква и огромната отговорност, която ляга върху нас, ако решим да се присъединим към еволюционния ход на човечеството. Когато става дума за величествения еволюционен ход на човечеството, личните симпатии и личният ентузиазъм нямат никакво място. Защото важни са не те, а величествените и общовалидни закони, според които се развива цялото човечество. Ето от какво трябва да се ръководим, а не да се оставяме под влиянието на тези или онези предпочитания. До това, общо взето, се свежда и целият характер на розенкройцерството. Розенкройцерството означава да действуваш в името на общочовешката еволюция. Едва когато познаваме територията, върху която протича животът ни, включително и особеностите, свързани с формирането на западноевропейските острови и полуострови, ние ще усетим онова настроение, което ни завладява веднага, щом започнем да работим в името на общочовешката еволюция.

Някога човек беше свален от абнормните Духове долу на Земята и закрепостен към различни точки от Земната повърхност, така бяха създадени и пред-

поставките за възникване на расите. После обаче ние виждаме как расите все повече и повече се смесват. След това виждаме как расите стават предпоставка за развитието на народите, което на свой ред дава тласък за развитието на отделния човек. Една голяма тайна прозвучава, когато казваме: И кой беше Платон по отношение на неговата външна природа, по отношение на неговия народ? Той беше един човек, израснал в рода на солонидите и принадлежащ към племето на йонийците, към народа на гърците, към цялата кавказка раса. - Да проумеем, че Платон е бил един солонид, един йониец, гърк, следователно кавказец, означава - ако сме обхванали този факт в неговата дълбока закономерност - че се докосваме до една голяма мистерия. Тази мистерия ни показва, как в различните области на Земята планета си взаимодействуват нормалните и абнормните Духове на Формата, чийто най-голям интерес се свежда до превръщането на индивида в Земен човек. Тази мистерия ни показва още, как в резултат на това взаимодействие настъпва един вид диференциране на човечеството, как после се намесват и други Същества, за които вече стана дума, когато се опитвахме да охарактеризираме отделните народи. По един или друг начин всеки човек участва в процесите, чрез които висшите Същества формират мировата еволюция.

Ние изобщо не можем да разберем отделния човек, ако не виждаме как в цялостното си развитие той е стигнал до своя днешен вид благодарение на взаимодействието, което постигат висшите Същества. Един Платон например може да се появи само благодарение на факта, че върху нашата Земя, чрез тайствените взаимодействия между нормалните

и абнормните Духове на Формата, възникна кавказката раса. Взаимодействията между нормалните и абнормните Архангели, както и тези на Ангелите маркираха пътя, който беше необходим, за да се роди един Платон, като конкретно човешко същество, със своето човешко лице, със своите мисли, чувства и воля. Народността стои винаги между расата и индивида.

Ето защо днес ние трябва да се макар и в общи линии, да посочим отличителните белези на расата. А утре ще разгледаме как става израстването на народите от неграта на расата, както и намесата на другите Йерархии в този процес, респективно в работата на онези Същества, които наричаме Духове на Формата.

Пета лекция

Кристияния, 11. Юни 1910

От вчерашната лекция за Вас е ясно: при всяко безпристрастно разглеждане на фактите, лежащи в основата на нашата тема, е необходимо известно извисяване над всичко онова, което иначе неусетно се вмъква в чувствата, в усещането на човека и то тъкмо от онази област, в която сега ни предстои да навлезем по един напълно обективен начин. Доколкото съществува тенденцията, една обективна характеристика на тази или онази раса, на тази или онази народност да се приема като нещо лично, в рамките на този лекционен цикъл ще ни бъде извънредно трудно да стигнем до една наистина безпристрастна оценка на фактите. С това е свързано и още нещо, а именно че тази тема може да бъде разглеждана обективно само с помощта на Духовната наука. Защото каквото и да чуем за характера на този или онзи народ, колкото и да зависим в нашите усещания и чувства от факта, че сме се родили в дадена раса, в даден народ, все пак, като антропософи, ние би трябвало да имаме достатъчно противотежест, за да поставим тези неща в другото блъдо на везната. Тук всъщност ние пристъпваме към правилно разбраното учение за Кармата и реинкарнацията. Това учение изведнъж разширява нашето ползрение и ние започваме да се досещаме, че най-вътрешната, най-дълбоката част на нашата човешка същност вече се е прераждала в отделните епохи, минавайки през различни раси и народи. Така ние, насочвайки поглед към това ядро на нашата същност, можем да сме напълно сигурни, че

с него вече сме вземали участие не само в светлите, положителните, но и в тъмните, отрицателните страни на всички раси, можем да сме сигурни, че многократно сме се възползвали от предимствата на всички раси и народи, всред които сме се прераждали до този момент.

Една такава идея за Кармата и реинкарнацията значително разширява хоризонта на нашето съзнание. Ето защо ние смогваме да се изправим пред тайните на расите и народите, единствено с помощта на тази идея. Единствено чрез подобна трактовка, стига тя да бъде правилно разбрана, ние можем да отстраним каквото и да е недоволство, произтичащо от факта, че сме се инкарнирали в тази или онази раса, в този или онзи народ. И все пак, ако не вземем предвид посочените предпоставки, дори едно такова обективно разглеждане на расите и народите, може да внесе недоволство и дисхармония всред доста хора. Чрез учението за Кармата и реинкарнацията духовно устременият човек ще научи, как всеки народ - дори и най-незначителният - може да подпомогне общото развитие на човечеството. Ето защо най-важното е, че във втората част на тези лекции, ще бъде посочено как влиянията на отделните народи, мисиите на отделните народи се вливат в потока на общочовешката еволюция, как дори и най-малките групи от този или онзи народ, разпръснати тук или там по света, имат своето значение в общата хармония на цялото човечество. Обаче всичко това ще се разкрие пред нашия духовен взор бавно и постепенно.

За да стигнем до цялостно разбиране на отделните народи, респективно до това, което наричаме Души на Народите, ние ще се придържаме към такива примери, които в известно отношение са от една

страна по-ясни, отколкото народностните характери на нашето съвремие, а от друга страна може би ще се занимаем с такива народностни характери, които са твърде отдалечени във времето; крайната цел е действително да обхванем характеристиките и мисиите на народите. Сега ние правим само първата стъпка към постигането на тази крайна цел.

В хода на последните лекции ние открихме, че в рамките на една и съща раса протичат взаимодествията между нормалните и абнормните Духове на Формата, така че, респективно, в рамките на един и същ народ, виждаме как си взаимодествуват нормалните и абнормните Архангели и всичко това ни позволява да разберем как Съществата на духовните Йерархии се намесват в еволюцията на човечеството.

И сега ние поставяме следния въпрос: Как всъщност действуват духовните Същества от по-висшите Йерархии в този или онзи конкретен случай? И добре би било, ако днес изградим една здрава основа за разбиране на нещата, като преди всичко се опитаме да вникнем в същността на Йерархиите, към които, както знаем, принадлежи също и човекът, макар и той да заема най-ниското място. Ако си припомним това, което вече обсъдихме, Вие ще се съгласите с нашето твърдение, че човекът действително заема най-ниското място в градацията на Йерархиите. - Под него са разположени трите природни царства: животинското, растителното и минералното царство. - Над него са разположени Ангелите, Архангелите и Архаите. И така, издигайки се над човека, ние определяме тази формация като Първа Йерархия. Втората Йерархия включва:

1. Духове на Формата - Власти
2. Духове на Движението - Сили
3. Духове на Мъдростта - Господства

После идва най-висшата от трите Йерархии:

1. Духове на Волята - Престоли
2. Херувими
3. Серафими

А сега нека да се запитаме: След като всички духовни Същества се проявяват по един или друг начин в областта на Майя, на илюзията, следователно в областта на сетивния свят, как да ги различаваме именно в най-низшата им степен на проявление, в степента на измамата? С обикновения си поглед върху природата и Духа, човекът стига само до областта на Майя, или илюзията, където се проявяват духовните Същества. И аз искам да Ви покажа с помощта на един пример, че всъщност човекът наистина стига само до най-външната манифестация, до най-външните проявления на тези Същества.

Представете си, че гаден човек стъпва с нозете си върху някаква северна скалиста почва. Той ще разсъждава така: Да, тук аз стъпвам върху една твърда материя! - и той ще я опише с най-обикновени думи, прибягвайки до шаблонни изрази като “твърда скалиста маса” и т.н. Обаче онзи, който вниква в същността на нещата, вижда в “скалната маса” нещо съвсем различно. И какво всъщност представлява това, върху което ние стъпваме и чието съпротивление непрекъснато усещаме?

Да, човекът вярва в своите обикновени представи, но в случая те са една пълна измама. Най-външната повърхност на нашата Земя е само една измама. Истината е тази, че в посока отдолу нагоре действуват определени сили, които идват от раз-

лични духовни Същества, така че в общи линии ние можем да кажем следното: в едно такова парче земя се разгръща една сила, която идва от дълбините на Земята и се насочва към околното пространство. Тези сили действително са тук и се излъчват по всички посоки. И впрочем човекът изобщо не би могъл да ходи по Земята, ако съществуваха единствено тези сили. Тези сили просто биха изхвърлили човека навън в пространството и то със шеметна скорост. Това че може да стои върху твърдата почва, той дължи на следното обстоятелство: От всички страни на мировото пространство към Земята непрекъснато прииждат друг вид сили. Сферата на силите, идващи от мировото пространство, непрекъснато прониква в сферата на силите, излъчващи се от Земята и мястото, където тези две сфери влизат в съприкосновение, образува един вид граница, която не е нищо друго, освен повърхността на Земята. Така че това, което физическите очи виждат като повърхност, е само една измама, породена от двата вида сили, чието противопоставяне всъщност им позволява да се задържат в съответната повърхност. Това, което се излъчва навън от Земята, е в общи линии същото, което наричаме действия на Престолите, или Духовете на Волята. Тези Духове излъчват своите сили по всички посоки, а това, което идва от мировото пространство, е в общи линии идентично с проникващите сили, характерни за Духовете на Движението. Следователно, тези два вида сили се срещат именно тук и тъкмо взаимодействието между Престолите и Духовете на Движението - благодарение на факта, че Престолите биват един вид възспирани от Духовете на Движението - дава разнообразната конфигурация на Земната повърхност, така че това, което Вие виж-

гате там навън като територии, ландшафт и т.н., е възможно най-голямата, най-заблуждаващата измама. Всъщност действителното, което имаме там, е едно непрекъснато уравновесяване на сили, един вид договор между Духовете на Волята и Духовете на Движението, сключен за да се поддържа разнообразният релеф на Земята повърхност.

Въпреки това съвсем не би било достатъчно, за да може нашата Земя, такава, каквато е тя сега, да просъществува като планетарно тяло. Противопоставянето между Духовете на Волята и Духовете на Движението не би било достатъчно за постигането на тази цел. Ако Духовете на Волята, действащи от вътрешността на Земята, биха имали в лицето на Духовете на Движението само един вид антагонисти, Земята непрекъснато би се намирала в полутечно състояние. Нашата планета не би могла спокойно да заеме своето място в пространството. Разбира се, тя не би изглеждала толкова течна, колкото са днешните морета, но все пак щеше да предизвиква и да изхвърля навън един вид вълни, макар и доста поплътни от тези на водата.

Ако искате да си изградите точна представа за първоначалното взаимодействие между Духовете на Волята и Духовете на Движението, бих желал да си послужи с един пример и Ви моля мислено да проследите географската карта на Европа. Най-напред бих искал да насоча вниманието Ви към Алпите, които днес представляват един планински масив, отделящ Италианския полуостров от другите европейски области. Как всъщност е възникнала планинската верига на Алпите? В прадалечното минало масивът на Алпите изобщо не е съществувал, обаче на Север и на Запад от сегашното му местоположение бяха налице редица

възвишения, които бяха вече значително втвърдени. Фактически те представляваха вълни от гъста, лепкава течност, които идваха от Юг. Нека нагледно да си представим нещата по следния начин:

Тук при А ние бихме имали Бохемското плато. После Вие трябва да си представите, че от Юг настъпва една мощна вълна, която се разделя и поема нагледно към Бохемското плато и на ляво към възвишенията в Централна Франция. Следователно, в прагредни времена Алпийският масив е образуван тъкмо от тази мощна вълна. Това може да се потвърди и от едно обикновено наблюдение. Ако човек се изкачи на някакъв планински връх в Алпите и обгърне с поглед тяхната своеобразна верига, той вижда - дори и да не е чувал за откритията на Духовната наука, с които напоследък се съгласяват и днешните геолози - своеобразните планински “вълни”, останали от миналото, когато първичната маса на Земята е наподобявала жилава гъста, лепкава течност. Така днешният релеф на Земята би бил формиран само от взаимодействията между Духовете на Волята и Духовете на Движението, ако не беше настъпила изключително продължителната намеса на Духовете на Формата.

Опитайте се да си представите, как тези Духове на Формата, бих казал, танцувайки върху вълните, укротяват подвижните Земни маси, придавайки им една или друга форма, така че сега ние сме изправени през съвместното действие на три различни сили. Тези три сили са свързани с три вида духовни Същества. От една страна Вие виждате как Духовете на Формата упражняват своите действия както нагоре, така и надолу, както в сферата, населена с Духовете на Волята, така и в сферата, населена с Духовете на Движението. Над тях са Духовете на Движението, под тях са Духовете на Волята. - А всичко онова, което съществува върху нашата Земя като течен елемент - имам предвид не нашата днешна вода, а течния елемент, укротен от Духовете на Формата -, ние трябва да разглеждаме като най-външното проявление, типично за Духовете на Волята, или Престолите. Обаче тук непрекъснато се намесва и един друг елемент, а именно помощта, която Духовете на Волята, или Престолите, получават от Херувимите и Серафимите. Помощта на Херувимите се проявява в елемента въздух, изобщо във всичко, което произва привидната Земна материя като въздухообразен елемент. Въздухът също е една пълна илюзия и зад него са скрити онези могъщи Същества, които наричаме Херувими. А Серафимите са скрити зад това, което наричаме топлина.

Така ние отправяме поглед към онази област от нашата планета, която се определя от излъчването, идващо от центъра на Земята. Следователно, можем да кажем: Нашата планета е изградена по такъв начин, че от нейния център действуват Духовете на Волята, или Престолите, Херувимите и Серафимите. И още: Там, където границите на въздуха съвпадат с

тези на топлината - защото въздушното пространство също принадлежи към нашата планета, както водата и земната твърд -, там веднага се образува един вид повърхност. И Духовете на Формата буквално се носят и танцуват върху тази повърхност, укротяват вълните и им придават определена форма. Ето откъде идва и тяхното име: те укротяват лепкаво-гъстия течен елемент, довеждат го до покой и му придават форма. Заг тях се намират Духовете на Движението. В техния елемент отново се намесва онова, което наричаме Духове на Мъдростта. Така че, поглеждайки към центъра на нашата планета, ние можем да твърдим: Там се намират висшите духовни Същества, Престолите, Херувимите, Серафимите - А насочвайки поглед навън, ние най-напред попадаме в сферата, където се намират Духовете на Формата, които насищат въздуха и топлината със своя елемент, както и в сферите, обитавани от Духовете на Движението и Духовете на Мъдростта. Да, насочвайки поглед навън в обкръжението на нашата Земя и в небесните простори, ние откриваме всевъзможни природни сили и явления, които следва да припишем главно на втората Йерархия. Насочвайки поглед в дълбините на Земята, ние откриваме природни сили и явления, които следва да припишем на третата Йерархия. А цялостният облик на нашето обкръжение се определя от своеобразното взаимодействие между втората и третата Йерархия.

Ние вече посочихме, че трите природни елемента вода, въздух и огън имат връзка с Духовете на Волята, Херувимите и Серафимите. А в кой елемент се проявяват Духовете на Формата? Те са онези Същества, които танцуват върху повърхността, където протича нашият човешки живот. Те идват от

мировото пространство, обаче разгръщат силите си в това, което се излъчва от Земята. За нашето наблюдение те са концентрирани в това, което наричаме “струящи Слънчеви лъчи”. Следователно, елементът, в който живеят и се проявяват Духовете на Формата, е именно светлината. Но когато светлинните действия се разгръщат на границата, където протича съвместната работа на Силите и Престолите, тогава възникват твърдите форми.

Засега човекът не разполага с такива органи, които биха му позволили да вижда това, което се простира отвъд онези сили на светлината, които ние обозначаваме и с името Духове на Формата; да, засега той не разполага с такива органи, които биха му позволили да надзърне в това, което е втъкано в светлината. Всичко, което на нашата Земя обуславя процесите на разпад и свързване, всичко, което се проявява на Земята като химически сили, е втъкано още тук, в светлината, и това е главната арена, където се изявяват Духовете на Движението. Научавайки се да възприема част от това, което иначе вижда под формата на Майя, а именно под формата на разпадни и градивни химически процеси, човекът фактически се вслушва в Духовете на Движението, в тяхната “музика на сферите”, за която говорят питагорейските и гругите окултни школи. Това е същото, за което говори и Гьоте, който описва Слънцето не като някакъв генератор на светлина, а го описва с думите: “В братски сфери по древному се Слънцето надпява и своя път предначертан завършва то със гръм небесен.”

Тази музика на сферите съществува и сега, само че обикновеното съзнание не я чува. Музиката на сферите е напълно действителна; на нейните астрални

въздействия са подложени всички хора. Само че те не я чуват. Ако то отношение на тази музика на сферите човекът би могъл да има същата възприемчивост, каквато има спрямо светлината, която в определени периоди, а именно при настъпването на нощта, той престава да вижда, тогава в определени периоди той също би я чувал. Обаче тя звучи ден и нощ и той може да я чуе само тогава, когато е минал през известно окултно обучение. Докато светлината ни залива денем, а нощем продължава да се носи както погълната, абсорбирана светлина, музиката на сферите звучи ден и нощ. Това е същото, както при мелничаря, който чува мелницата само тогава, когато тя спре да работи.

Обаче не бива да забравяме и Духовете на Мъдростта, чиито действия се вмъкват в тъчащата светлина, както и в изпълващата пространство музика на сферите. Така изглежда животът на мировия етер, чиито лъчи обгръщат цялата Земя. Животът напират от мировото пространство и бива уловен от съществата. Всичко това идва от Духовете на Мъдростта.

И така, отправяйки поглед към мировото пространство, ние виждаме първо Слънцето, където тези сили са концентрирани заради нашата, човешка еволюция, и после виждаме как от това пространство към Земята се носят струящият живот, тъчащите звуци, формиращата светлина, троичността на втората Йерархия. А отдолу бликат към нас силите на най-висшата Йерархия, Серафимите, Херувимите и Престолите. Докато силите на първата Йерархия са вплетени във всички тези действия, макар че се проявяват главно във вътрешния свят на съществата. Към нея на първо място принадлежат Архаите,

които действуват като Духове на Времето. Тези Духове на Времето се включват във всичко онова, което по-висшите Йерархии са подготвили за тях, и пораждат това, което наричаме човешка история и културен напредък. После в обкръжението на Земята ние откриваме Архангелите, Духовете на Народите и накрая - посредниците между отделния човек и Архангелите: Ангелите.

Нека да обобщим: В природните сили на нашата планета, в земята, водата, въздуха и огъня нахлуват силите от Съществата на третата Йерархия и се сблъскват със срещуположното течение на Властите, или Духовете на Формата. От въвн Съществата от втората Йерархия отправят своите сили към Земята, а в обкръжението на Земята работят Съществата на първата Йерархия, която, бих казал, за момента разполага с най-слабата енергия. А представете си само, с какви могъщи сили разполагат онези величествени Същества, които наричаме Духове на Волята и които, образно казано, сякаш моделират с глетата си почвата, върху която стъпваме. След тях имаме Духовете на Формата, а накрая онези Същества, които участвуват най-интимно в живота на човешката душа: Ангели, Архангели и Архаи.

Следователно, в третата Йерархия са представени онези природни сили, които са най-могъщи: те формират самата земна твърд. Във втората Йерархия работят онези сили, които живеят около нас в етерния елемент, а в първата Йерархия откриваме силите, които пулсират в самия човешки организъм.

Когато обхванем с поглед съвместната работа на тези три Йерархии във всичките природни царства на Земята и видим как те са формирали нашата планета от майчиното лоно на Вселената, тогава

ние добиваме истинска представа за всичко онова, което е било необходимо за възникването на Земята. Преди да стане “Земя”, нашата планета трябваше да мине през три последователни въплъщения: Стария Сатурн, Старото Слънце, Старата Луна. Ако проследите моите описания в “Хрониката Акаша” и в “Тайната наука”, Вие ще установите, че тези различни духовни Същества са упражнявали своите действия също и в хода на предишните планетарни въплъщения на нашата Земя, само че по начин, твърде различен от днешния. При всяко ново планетарно въплъщение, взаимодействието между йерархическите Същества придобиваше нов характер, защото всяко едно от тези планетарни въплъщения беше всъщност израз на особените задачи, които йерархическите Същества сами поставяха пред себе си. Нека да сме наясно: Всяко едно от миналите и предстоящите въплъщения на нашата Земя е свързано с точно определена мисия, засягаща еволюцията на целия Космос.

Впрочем извънредно трудно е - понеже при смяната на планетарните състояния се променят и всички понятия - да бъде дефинирана мисията на старата Сатурнова, Слънчева и Лунна епоха. И това не е лесно, защото на първо място следва да дефинираме, макар и съвсем абстрактно, мисията на нашата Земя. Представа за тази мисия ще получим най-лесно, ако се замислим по какъв начин са изградени различните сили, чиито откровения срещаме навсякъде в мировото пространство. Ако насочите поглед към вътрешния свят на човека, към неговия душевен живот, към неговите мисли, чувства и воля, а също и към човешките обвивки, към външната страна на човешката природа, и в двата случая Вие имате физическото тяло, етерното тяло и астралното тя-

ло, така че когато разглеждате днешния човек и се абстрахирате от неговия Аз, Вие се изправяте пред една сложна тъкан от физическо, етерно и астрално тяло, в която са вплетени - като в една външна обвивка - волята, чувствата и мислите.

Но тези сили в човека, както във външния, така и във вътрешния човек, винаги са сродни с някаква предишна мисия, свързана с едно друго предишно планетарно въплъщение на Земята. Нека да вземем например мисията на Сатурн. За да си изградите една макар и приблизителна представа за тази мисия, Вие следва да я свържете с това, което представлява от една страна човешкото физическо тяло и от друга страна - човешката воля. Просто си представете, че ако нашата Земя не би минала през своето Сатурново въплъщение, нямаше да съществуват в днешния си вид нито човешката воля, нито човешкото физическо тяло. Това, което притежава като воля и като физическо тяло, човекът дължи на Стария Сатурн. А фактът, че той дължи своето физическо тяло на Стария Сатурн, ние извличаме от Хрониката Акаша. Обаче всяко от миналите планетарни въплъщения на Земята се отразява на формите, възникващи по-късно. Ето защо това, което днес се проявява като воля, следва да разглеждаме като последствие на Сатурновия елемент. Волята, като една от проявите на човешката същност, води своето начало от Стария Сатурн. А представа за мисията на Слънчевото състояние Вие ще получите, ако разглеждате това, което наричаме човешко етерно тяло, като нещо пряко свързано с чувствата. Аз вече споменах, че етерното тяло възниква през епохата на Старото Слънце. Обаче последствието от този факт се свежда до това, че по-късно човекът можа да развие вътрешната сила

на чувствата. И когато накрая се обърнем към Лунното състояние, ние виждаме, че с него са свързани човешкото астрално тяло и човешките мисли. Нека да обобщим: За да се развият тези сили на вътрешния и на външния човек - физическото, етерното и астралното тяло; респективно волята, чувствата и мисленето - по такъв начин, че днешният човек да ги трансформира в своя вътрешен и външен свят, за тази цел бяха необходими онези космически мисии, присъщи за всяко едно от планетарните въплъщения на нашата Земя. И всеки път онези Същества, които нарекохме Същества на Йерархиите, трябваше да си взаимодействуват по нов начин, само и само да бъдат изпълнени задачите на трите последователни планетарни въплъщения на нашата Земя, само и само да бъде подпомогнат човекът в изграждането на това, което днес представлява неговата цялостна организация.

Следователно, мисията на Стария Сатурн трябваше да бъде изпълнена, защото в противен случай човекът не би могъл да получи наченките на физическото тяло и волята. Мисията на Старото Слънце трябваше да бъде изпълнена, защото в противен случай човекът не би разполагал с етерното тяло и с чувствата, и накрая трябваше да бъде изпълнена мисията на Старата Луна, защото в противен случай човекът не би разполагал с астралното тяло и с това, което наричаме сила на мисленето. И така, трите предходни въплъщения на нашата Земя бяха посветени най-вече на онова, което можем да наречем един от най-важните елементи на човешката същност, а именно - на човешкия "Аз". Ние сме изправени пред факта, че външното, физическото тяло, което е "излято" от природата на Стария Сатурн,

от Духовете на Земята, не представлява нищо друго, освен волята, погледната от вън. При нас волята е импулсирана от вътрешната човешка природа и се проявява под съответните форми на вътрешния душевен живот - Тези думи са подбрани съвсем точно, те не са плод на някаква фантастика, а са в точно съответствие с природата на нещата. И от тях Вие бихте могли да си направите важни изводи. - Земята мина през Слънчевия период, за да положи от една страна основите на етерното тяло чрез Духовете на Мъдростта, и от друга страна - също чрез елемента на Мъдростта - за да положи основата на онова, което отразява вътрешната мъдрост: чувствата! А мисията на Старата Луна беше свързана, както вече казах, с астралното тяло и с мисленето.

Сега възниква въпросът: Каква беше особената мисия, която си избраха онези Духове на Формата, чиито действия бяха съсредоточени предимно в рамките на нашата Земя?

Нека да повторим: Духовете, които действуваха през Сатурновата епоха, Духовете на Волята, или Престолите, имаха мисията да изградят онзи елемент, който по-късно, през Земната епоха, можа да се прояви като воля. Ето великата мисия на Сатурн: зародишните кълнове на волята поникнаха още в самото начало на човешката еволюция. И когато разглеждаме нещата по този начин, ние усещаме истинско уважение, истински респект пред космическите сили. Ние истински оценяваме тези сили, когато виждаме, че заради художествената тъкан на външната воля, живееща във физическото тяло и заради вътрешната воля е било необходимо едно цяло планетарно въплъщение. От общия свят на Йерархиите трябваше да възникне, а после и да изчезне една цяла планета, само

и само за да се утвърди онзи елемент, който се проявява в нашата външна и вътрешна воля. Трябваше да възникне Старото Слънце, за да се появи елементът на чувствата, вътрешният елемент на мъдростта. А заради това, което после намери израз в нашия мисловен елемент, в нашето астрално тяло, беше необходима мисията на Старата Луна.

Но каква е мисията, избрана от Духовете на Формата, каква е, следователно, същинската мисия на Земята? Ако свързваме мисията на Сатурн с утвърждаването на волята, мисията на Слънцето - главно с утвърждаването на чувствения елемент, мисията на Луната - главно с утвърждаването на мисловния елемент, респективно на човешкото астрално тяло, редно е да свържем мисията на Земната планета с постигането на пълната хармония между тези три елемента, всеки от които се стремеше към надмощие през отделните планетарни въплъщения на нашата Земя, така че отсега нататък между всеки един от тези три елемента, стремящи се към хегемония през миналите въплъщения на Земята, можеше да се търси равновесие и пълна хармония. Ето до какво се свежда мисията на нашата Земя. Мисията на Земята е да потуши борбата на тези три елемента и да ги докара до състояние на покой и равновесие. И човекът активно участва в тази Земна мисия, изграждайки най-напред в самия себе си равновесието между мисли, чувства и воля. Фактически при възникването на Земята човекът представляваше една безпорядъчна тъкан от мисли, чувства и воля. А в това че при съвременния човек все още липсва пълно равновесие между тези сили, и вместо него е налице по-скоро безредие и дисхармония, може да се убеди всеки, който е напреднал поне малко по пътя на

себепознанието. На първо време човекът е призван да постигне хармонията между своите мисли, чувства и воля, за да я излъчи после от себе си и да я предаде на Земята.

Окултната символика винаги е изобразявала мисията на Земята с помощта на една проста фигура. Ако си представяте всички геометрични фигури, едва ли ще намерите друга, която да отговаря толкова точно на въпросното равновесие, както равностранныя триъгълник. Дори и само да го начертаете, Вие ще установите, че трите му страни са равни една на друга, че трите му ъгъла са също равни, и че всеки връх е разположен на еднакво разстояние от центъра. Центърът на равностранныя триъгълник е абсолютен символ за равновесното действие, така че съзерцавайки триъгълника, окултистът може да види в него един символ за абсолютното уравнивяване на онези сили, които в хода на трите досегашни планетарни въплъщения на Земята непрекъснато се стремяха към хегемония. Азовите действия в човека не означават нищо друго, освен създаването на един център, на един активен център в човешката природа, с чиято помощ да бъде изградено именно равновесното състояние. Фактически човекът е призван да изпълни на Земята великата мисия, а именно: чрез своите собствени сили да извоюва равновесието на онези стихии, всяка от които през миналите епохи се стремеше да господствува над другите.

На пръв поглед това е една твърде абстрактна дефиниция за мисията на нашата Земя. Но тайната на тази мисия всъщност се свежда до следното: чрез равновесието на трите сили вътрешният свят на човека поражда нещо съвсем ново. И наистина, по този начин наред с трите предишни елемента възниква

един четвърти елемент и този четвърти елемент е елементът на Любовта. В нашия свят любовта може да възникне само тогава, когато хегемонията на трите сили бъде заменена от едно абсолютно равновесие. По този въпрос ние ще говорим и в следващите дни. А засега приемете казаното като една най-обща характеристика.

Ето защо нашата планета е планета на любовта и поради тази причина въпросното равновесие, възникващо при взаимодействието на трите сили, по своята същност представлява акт на любовта и като такъв, този акт на любовта трябва да бъде внесен в мировата еволюция през всичките следващи планетарни въплъщения, именно чрез мисията на Земята. По този начин троицата се превръща в четворка и тази четворка, този четвърти елемент започва своето развитие от най-низшите форми на любовта, които постепенно ще бъдат пречистени до такава степен, че в края на Земната епоха любовта ще се утвърди като един напълно равностоен елемент. Или с други думи, да бъде изпълнена мисията на равновесието, означава следното: да превърнем троицата в четворка. Ето защо окултният израз, обясняващ тайната на Земното съществуване, гласи: “Да превърнем троицата в четворка”. Естествено днес четвъртият елемент е все още твърде несъвършен. Обаче когато един ден Земята изпълни своята мисия, той ще свети също както свещения триъгълник, който с равновесната сила ни озарява като най-висш символ винаги, щом се замислим за миналото на нашата Земя.

Това взаимодействие между мисли, чувства и воля във вътрешния свят на човека протича по такъв начин, че дава началото на това, което наричаме

субстанция на любовта. И фактически тя е тази, която може да бъде наречена същински продуктивната, вътрешно продуктивната сила в Земното съществуване. Ето защо поради обстоятелството, че Духовете на Формата, взети в тяхната цялост, имат мисията да постигнат равновесие между трите предишни състояния, ние трябва да ги обозначим и като Духове на Любовта.

Разглеждайки по този начин Земното съществуване, първоначално ние охарактеризирахме волята, чувствата и мислите, както и действията на любовта като сили, намиращи се извън нашата Земя и дефинирахме особената задача на Властите, Духовете на Формата, състояща се във вливането, в нахлуването на любовта, която на свой ред идва като последица от равновесието. Следователно, великата мисия на Земята се състои точно в това. За да се появи тази пронизваща Земята сила на любовта, са необходими взаимните усилия на всички Същества от най-низшата Йерархия. Както вече споменахме в предишните лекции, по този начин трябва да бъде изтъкана един вид мрежа на любовта и тази тъкан на любовта трябва да бъде изтъкана така, че главните нишки да бъдат втъкани в нея чрез нормалните Духове на Формата, понеже това отговаря на тяхната основна мисия. А после абнормните Духове на Формата, които всъщност са Духове на Движението, втъкават това, което дава расите. Сега идва ред на нормалните и абнормните Духове на Времето, които дават тласък на историческото развитие, следвани от нормалните и абнормни Архангели, допълващи мрежата на любовта със съдбите на отделните народи и езици, и накрая се намесват Съществата, които поставят човека на заслуженото от него място в ус-

ловията на физическия свят: Ангелите. Ето как се изплита тази величествена мрежа на любовта. Обаче тази мрежа на любовта, представляваща същинската мисия на Земята, е изтъкана по такъв начин, че е видима само като отблясък, като Майя.

Най-близката област над физическия свят, където тази мрежа може да бъде видяна, е астралният свят. Обаче въздействията, които Йерархиите упражняват върху истините, лежащи в основата на нашата външна Майя, стават все по-ясно видими, колкото по-нагоре се издигаме в света на низшия и висшия Девакан. И чак тогава ние виждаме как всъщност става изплитането на тази мрежа. Намирайки се само в астралния свят, ние все още не различаваме онези сили, които тъкат отвътре, а именно Духовете на Волята, Херувимите и Серафимите. Ако човекът иска да съзре тези Духове, респективно тяхната непрекъсната дейтелност, той трябва да разшири своето ясновидство и да обхване с него по-висшите светове.

Обаче в астралния свят ние все пак откриваме нещо: и това са абнормните Духове на Формата, които - ако биха постигнали едно нормално развитие - щяха да тъкат отвън. Ние видяхме че Духовете на втората Йерархия трябва да тъкат отвън; обаче сега виждаме, че те тъкат отвътре. Следователно, налага се да допълним: В тази мрежа, от чиято външна страна тъкат Духовете на Движението, Духовете на Формата и Духовете на Мъдростта, и от чиято вътрешна страна тъкат Духовете на Волята, Серафимите и Херувимите, вземат участие и Съществуващата, които тъкат отвътре, макар че фактически би трябвало да тъкат отвън. Обаче те тъкат по повърхността така, както например копринената

буба изплита своя пашкул. Това, което първоначално виждаме в астралния свят, е един вътрешен процес. Първото нещо, което виждаме от цялото войнство на тези духовни Същества, които създават духовната атмосфера на Земята, са именно тези своеобразни, нередовни, пагнали Духове. А ясновидецът възприема духовните Същества, които са първото нещо, което той вижда в астралния свят - още преди нормално появяващите се Ангелски Същества, или Ангелои - като един вид Духове-изкусители, въпреки че те са крайно необходими за възникването на расите. Всеки от тези Духове има под себе си много групи - понеже всеки от тях поражда много на брой духовно подчинени Същества -, така че в духовния свят те са обгърнати от цяло множество духовни Същества, които винаги са разположени под съответните Йерархии. По-висшите Духове също имат под себе си такива Същества; Духовете на Волята: Ундините; Херувимите: Силфите; Серафимите: Саламандрите.

Обаче дори и тези абнормни Духове на Формата, същинските Духове на Движението, които на астрален план се проявяват като един вид грозни, отблъскващи духовни Същества, също имат подчинени Духове. Те са Духовете, които тъкат и живеят във всичко онова, което е свързано с възникването на човешките раси, следователно с всичко онова, което при човека има отношение към земния елемент, размножението и т.н. Поначало тези Същества спадат към най-пъстрата и опасна част на астралния свят. За съжаление това е теренът - казвам го най-добронамерено -, до който най-лесно достигат онези окултни ученици, чието ясновидство е било развито по неправилен начин. Да, най-лесно изниква пред погледа именно онова войнство от духовни Същества,

респективно техните служители, което е свързано с размножението на расите. И мнозина от тези, които преждевременно и по неправилен начин са проникнали в окултната област, трябва скъпо да заплатят за тази авантюра, защото в този случай пред тях застава застрашителното войнство на тези духовни Същества, без да е налице никаква помощ, никаква хармонизация от страна на други духовни Същества.

И така, ние успяхме да хвърлим известна светлина в работата на онези сили, които реално тъкат живата тъкан, от която впоследствие се разгръща същинският душевен свят на човека. А как тази тъкан, чиито нишки проследихме макар и само до известна степен, метаморфозира в появата на расите, народите и така нататък, върху това ще говорим утре.

Шеста лекция

Кристияния, 12. Юни, сутрин

Вие лесно можете да си представите колко сложно е положението, когато Духовете на различните Йерархии трябва да си взаимодействуват по такъв начин, че да бъде изпълнена мисията на Земята и накрая да възтържествува, така да се каже, равновесието и хармонията. Ето защо Вие ще се съгласите, че изявления като вчерашните могат да бъдат направени само тогава, когато се изхожда от една точно определена точка на развитието, и че цялото описание веднага се променя, ако се вземе под внимание някаква друга точка от еволюцията. И ако искате да стигнете до едно цялостно разбиране на тази твърде сложна материя, винаги ще се налага да съпоставяте отделните лекционни цикли.

Бих искал да изтъкна само една подробност и нека следващите ми думи да бъдат взети като един вид забележка. В нашето земно равновесие цялото взаимодействие на Йерархиите се представя така, че трябва да търсим това, което вчера обозначихме като трета Йерархия - Духовете на Волята, Херувимите и Серафимите -, като нещо, което относно равновесното положение действа от самата Земя. Естествено, Вие трябва да си представите, че първоначално тази Йерархия разгръща своите сили от Космоса и ги насочва към центъра на Земята, и че според начина, по който човекът възприема тези сили, това всъщност не отговаря на тяхната пряка посока, а на противоположната посока, по която те поемат след като бъдат отразени. Ето защо Вие бихте

могли да си изградите цялостна представа за твърде интимния характер на процесите, за които става дума, само ако сравните казаното вчера с лекциите ми върху Йерархиите, изнесени в Дюселдорф, където се опитах да дам едно завършено описание на небесната част от дейтелността на трите Йерархии. Тези неща съвсем не са прости и за да направим Земната мисия разбираема, налага се да изберем такава гледна точка, която ни позволява да виждаме отраженията на тези Йерархии в това, което наричаме елементи на Земното съществуване.

Ако се замислите върху тези неща, Вие ще се изпълните с едно усещане за безкрайната мъдрост, на която са подчинени силите на Космоса. Вие ще се доближите също и до усещането за това, че познанието трябва непрекъснато да се разширява и че фактически то няма никаква граница; нещата са толкова сложни, че дори когато сметнем, че сме ги обхванали от една гледна точка, ние веднага сме принудени да преминем към друга гледна точка, от която погледът ни ще види нови подробности и факти. Ние можем да напредваме в нашето познание само бавно и постепенно, но все пак от вчерашното изложение и особено от заключителните думи, Вие несъмнено сте си изградили представа за това, което бих обобщил по следния начин: Тук става дума за такова взаимодействие между абнормните и нормални Духове на Формата, което не води до възникването на едно единно, разпростиращо се върху цялата Земя, еднородно по състав човечество, а до възникването на едно човечество, съставено от различни раси. За възникването на едно единно човечество, до което човекът отново може да стигне само в хода на Земната еволюция, би било необходимо само чистото действие

на нормалните Духове на Формата. Това са онези духовни Същества, които Библията нарича Елохими, и фактически в цялата Вселена, която обгръща Земята и образува едно цяло с нея, съществуват седем такива нормални Духове на Формата. Следователно, съществуват седем Духове на Формата или седем Елохими. Ако искаме да си представим тези седем Елохими, включително техните различни мисии и основната задача, състояща се в постигането на равновесието или любовта, ние трябва да сме наясно: в космически мащаб тези Духове на Формата си взаимодействуват по такъв начин, че фактически би трябвало да възникне най-вече това, което в една от лекциите определихме като “човекът във втората третина от неговия живот”. В този случай, ако всички тези седем Духове на Формата биха действували според собствените си намерения и изхождайки единствено от целите на своята общност, би трябвало да се роди Азовият човек. Но поради намесата на други духовни Същества единното човечество се раздробява, така че космическата еволюция поема по един твърде особен път на развитие.

Ако днес потърсите онова място в Космоса, откъдето нормалните Духове на Формата - следователно онези духовни Същества, които, както казах вчера, изпращат лъчите си към нас от просторите на днешния Космос - упражняват своите действия, Вие трябва да се обърнете към Слънцето. Именно в очертанията на Слънцето Вие трябва да търсите онази космическа ложа, онази космическа общност, където Духовете на Формата провеждат своите “съобщения” с оглед постигането на земното равновесие и изпълняването на основната Земна мисия. Но за да не могат абнормните Духове на Формата да предиз-

викат прекалено големи безредици по отношение на човека, необходимо беше следното: един от Духовете на Формата трябваше да се отдели от общността, така че фактически в очертанията на Слънцето Вие следва да търсите само шест от тези Духове на Формата, или Елохими. За да не могат абнормните Духове на Формата - които всъщност са Духове на Движението - да предизвикат пълно безредие и хаос у човека, един от тези Духове трябваше да се отдели от останалите. И той беше този, когото Библията нарича Яхве или Йехова. А ако поискате да откриете мястото, откъдето той упражнява своите действия в Космоса, Вие трябва да се обърнете не към посоката, в която се намира Слънцето, а към посоката, в която се намира Луната. Макар и от друга гледна точка, този факт е описан в моята "Тайна наука": там е посочено, че с отделянето на Слънцето си отиват и Духовете на Формата, обаче предварителните условия за по-нататъшното развитие на човека възникнаха едва след отделянето на Луната. Защото ако Луната би останала свързана със Земята, еволюцията на човека щеше да се окаже невъзможна. По-нататъшната еволюция на човека стана възможна само поради факта, че единият от Елохимите, Яхве, се отдели заедно с Луната - докато другите шест Духове останаха свързани със Слънцето -, както и поради това, че Яхве, макар и с обратна посока на действие, продължи да работи заедно с останалите Елохими.

Сега Вие бихте могли да поставите въпроса: Защо изобщо Слънцето трябваше да се отделя от Земята? Това беше необходимо поради следните причини. След като веднъж по-гравните Духове на Движението, които разполагат с по-голяма сила отколкото Духове-

те на Формата - понеже в общността на Йерархиите те стоят по-високо - решиха да изостанат в своето развитие, нормалните Духове на Формата трябваше да намалят своята активност чрез отстраняването на един от тях. В противен случай те не биха могли да постигат равновесието, което беше необходимо за по-нататъшната еволюция.

Ако искаме да имаме задоволителна представа за дейтелността на тези нормални Духове на Формата, най-добре е да си кажем: Те изпращат към нас своите лъчи в Слънчевата светлина. Обаче за да си представим абнормните Духове на Формата, респективно съвместната им работа с нормалните Духове на Формата, които са един вид съсредоточени в Слънцето - защото Йехова се отклони в посока на Луната само заради утвърждаването на равновесието - трябва да си послужим със следния образ: Ето, сега нормалните Духове на Формата изпращат към нас определена Слънчева сила, но тя се променя поради намесата на абнормните Духове на Формата, които всъщност са Духове на Движението. А последните намират своите средишни точки в другите пет планети, взети според техните древни наименования. Следователно, Вие трябва да търсите центровете на тези абнормни Духове на Формата там, в небесните тела на Сатурн, Юпитер, Марс, Венера, Меркурий.

Сега, отправяйки поглед навън в Космоса, Вие откривате един вид разпределение, отнасящо се до нормалните и абнормните Духове на Формата. Нормалните Духове на Формата, шест на брой, са съсредоточени в Слънцето, а единият - Яхве, или Йехова, - им се противопоставя от Луната, като в същото време я ръководи и управлява. Действията, характерни за тези Духове на Формата, търсят вли-

янията, идващи от Сатурн, Юпитер, Марс, Венера и Меркурий. Тези влияния се излъчват наголу към Земята, там биват задържани и върнати обратно според описанията, които дадох в края на вчерашната лекция.

Следователно, ако вземете гаден участък от Земната повърхност и си представите как чрез Елохимите, или нормалните Духове на Формата, Слънцето упражнява там определени действия, върху съответната точка от Земната повърхност не би било възможно да възникне нищо друго, освен напълно нормалният Аз. В този случай би възникнало онова, което осигурява нормалното съществуване на човека и, така да се каже, неговите естествени условия за живеене. Но сега в работата, извършвана от Духовете на Формата - които иначе чрез характерния за тях стремеж към равновесие просто биха танцували на повърхността - се намесват, примерно, силите на Меркурий. Ето защо в това, което се разгръща тук като сила, идваща от Духовете на Формата, започва да вибрира, да танцува не само нормалното, но и всичко онова, което се намесва в нормалните сили на Елохимите, в нормалните сили, присъщи за Духовете на Формата, а именно влиянията, идващи от абнормните Духове на Формата, които са разположени в центровете на отделните планети. Следователно, абнормните Духове на Формата допринасят за появата на пет центрове на влияние и фактически тези пет центрове на влияние - след като съответните влияния биват отразени от Земния център - пораждат това, което наричаме петте основни човешки раси.

Ако сега се опитаме да охарактеризираме още по-точно точката, която преди няколко дни локализирахме в Африка, следва да добавим, че в резултат на

взаимодействието между нормалните Духове на Формата и онези абнормни Духове на Формата, които са съсредоточени в Меркурий, възниква негърската раса, така че в окултен смисъл е напълно правилно, когато обозначаваме черната раса като раса на Меркурий.

Но нека да проследим същата линия, която тогава очертахме през различните континенти. И сега ние попадаме в Азия, където откриваме расата на Венера или малайската раса. Ако продължим през обширните пространства на Азия, ние откриваме също и монголската раса или расата на Марс. После се отправяме към европейската област и в европейското население, в неговия първичен характер, в неговия расов характер, ние откриваме хората на Юпитер. Ако прекосим океана и стъпим в Америка, където се намира точката, мястото, на което расите или културите умират, ние откриваме расата на мрачния Сатурн, първичната индианска раса, американската раса. Следователно, индианската раса е Сатурнова раса. Ето по този начин, проследявайки все по-точно окултния смисъл на нещата, Вие стигате до силите, чиито материални откровения се проявяват именно в тези мирови точки, в тези пет планети.

И така, ако си изграждате все по-ясни и по-конкретни представи за нещата, Вие стигате до едно вътрешно познание за тези своеобразни и пръснати по цялата Земя расови характери, до едно познание за сложното взаимодействие между нормалните и абнормните Духове на Формата. Същевременно ние очертахме общата картина, такава каквато я установяваме в една определена точка. Обаче това, което споменах за различните точки на Земята, е в сила само за определен момент от развитието. То е в сила за онзи период от Атлантската епоха, когато

започнаха големите преселения на народите, в резултат на което те можаха да изградят съответните расови признаци. Ето защо в моята “Тайна наука” Вие ще срещнете твърдението, че в старата Атлантида съществуваша определени мистериини центрове, наречени атлантски оракули, които имаха грижата да ръководят въпросните преселения и своеобразното разпределение на човешките раси по Земята. Истините, за които сега става дума, винаги са били обект на старателно изследване в тези мистериини оракули, и първоначално хората изцяло са се съобразявали с техните указания. Всичко, което ставаше на Земята, се ръководеше от Мистерииите.

Следователно, в лицето на преселническите народи, които прекосиха Африка и се обособиха в етиопската раса, ние трябва да търсим един импулс, който произлизаше от оракула на Меркурий, където много ясно може да се наблюдава както взаимодействието между нормалните Духове на Формата, шестте Елохими, с Яхве, или Йехова, така и влиянията на абнормните Духове на Формата, идващи от центъра на Меркурий. Според астрономическата характеристика на тези силови точки беше търсена и онази равновесна точка върху нашата Земя, която впоследствие се оказваше изходно място за развитието на съответната раса.

По същия начин се осъществява и изграждането на другите раси. Постепенно се очертават и обширните географски територии, населявани от съответните раси, народи, племена и така нататък. Но тези географски територии са едно отражение на събитията, които стават на небето; те на свой ред възникват след като Йерархиите изливат своите сили върху Земята, а тя ги отразява обратно и

В резултат на всичко това става формирането на човешкото същество.

И така, как да разбираме това, което се крие в един човек от расата на Меркурий, от етиопската раса? Отговорът е следният: Първоначално този човек, чрез Елохимите, беше определен, или призван да осъществи в себе си общочовешките качества, взети в тяхната тотална цялост. Обаче от центъра на Меркурий започнаха да действуват, и то с огромна сила, абнормните Духове на Формата и видоизмениха човека така, по такъв начин, че се стигна до формата на етиопската раса. По сходен начин стана и формирането на всяка една от другите раси. А благодарение на обстоятелството, че преселенията на народите бяха направлявани от първоначалния център по един строго определен начин, можа да възникне и тази линия, която аз начертах преди няколко дни. Следователно, Вие трябва да си представите, че Духовете на Формата насочват своите сили от един определен център. Редно е да предположим, че този център е съществувал през епохата на Старата Атлантида. И тогава ние се доближаваме до това, което един вид се спуска към континента Атлантида и го моделира така, че човешките духове попадат под господството на абнормните Духове на Формата.

Така беше положена същинската основа за възникването на народите и когато днес човекът отправя поглед към безкрайните простори на небесното пространство, той трябва да търси силите, които са го създали, именно там. Обаче те го създадоха в съдружие със Земята, която възпираше и отразяваше техните действия. Поглеждайки нагоре към нормалните Духове на Формата, към Елохимите, той вижда това, което всъщност го прави човек,

а поглеждайки нагоре към отделните планетарни Духове - с изключение на Слънцето и Луната -, към силите, съсредоточени в тях, той вижда това, което определя неговата раса.

Но как сега тези Духове на расите работят върху човека? Те работят по един твърде своеобразен начин, а именно така, че - бих казал - просто изваждат неговите сили чак до равнището на физическото тяло. Впрочем Вие добре знаете, че онова, което наричаме четирите съставни части на човека, се проектира във всяка една част на физическото тяло. Или с други думи: онова, което представлява Азът, се проектира в кръвта, астралното тяло намира своя израз в нервната система, етерното, или жизненото тяло, намира своя израз в “системата жлези”, и едва физическото тяло е изображение на самото себе си, на своята собствена същност, чиито закономерности днешният човек носи вътре в себе си. Следователно, Азът намира своя израз в кръвта, астралното тяло - в нервната система, и етерното тяло - в “системата жлези”.

Първоначално онези духовни Същества, които, бих казал, подлагат човека на готварска обработка, за да изработят неговите расови качества, не се докосват направо до неговите по-висши съставни части. Първоначално те подлагат на готварска обработка само техните проекции във физическото тяло. Те не могат да проникнат направо във физическото тяло, но подлагат на готварска обработка другите три съставни части: кръвта, която е израз на Аза, нервната система, която е израз на астралното тяло, и “системата жлези”, която е израз на етерното тяло. В готварския казан на тези три системи, които принадлежат на физическото тяло, макар и в тях да се

проектират още по-висшите свръхсетивни части на човека, Духовете на расите или абнормните Духове на Формата изпълняват своите важни задачи.

Вие виждате, че тук над човешкото физическо тяло се работи отвътре, и то по такъв начин, че различните духовни Същества проникват в отделните области на физическото тяло, които всъщност са проекции на по-висшите съставни части на човека. Къде например прониква Меркурий? - аз казвам Меркурий, но подразбирам онези абнормни Духове на Формата, които са съсредоточени в Меркурий. Той прониква не другаде, а в системата на жлезите. Той “готви” в системата на жлезите и поради надмоцитета на Меркуриевите сили става възможно възникването на етиопската раса. Всички особени белези на етиопската раса се дължат на Меркуриевите сили, които клокочат в “системата жлези” на съответния човек. Те приготвяват еднаквата форма на телата, черната кожа, вълнистата коса и така нататък. Следователно, тази модификация на човешките тела идва от Меркуриевите сили.

Ако сега пристъпите по-нататък в Азия, Вие се натъквате по същия начин на нещо, което бихме могли да обозначим като силите на Венера, като една абнормна формация, принадлежаща към Духовете на Формата. Тези Венерини сили имат своята отправна точка на действие главно в отражението на астралното тяло, а именно в нервната система. Обаче те действуват по твърде особен начин, в смисъл че не постъпват като типични Духове на Венера. Впрочем върху нервната система може да се действа по два заобиколни начина. Единият от тях е чрез дишането. В този случай действията на Венерините Духове се съсредоточават в самия човек, и по-точно в неговата

дихателна и нервна система, придавайки му съответната форма. Този заобиколен начин на действие си избират абнормните Духове на Формата, които наричаме Венерини Същества, и това става в пределите на малайската раса, в жълтокожите народи, обитаващи Южна Азия и островите на Малайския архипелаг. Както в етиопските земи е представено онова човечество, което е свързано главно със “системата жлези”, така и тук абнормните Духове на Формата модифицират народните маси по заобиколния път чрез дихателната система. Защото по заобиколния път чрез дихателната система може да се действува направо в нервната система. В рамките на нервната система имаме онзи “готварски казан”, където се приготвяват особените признаци, малко или много характерни за жълтокожото човечество. И процесите, които се осъществяват тук, намират своя израз главно в онази част от нервната система, която наричаме слънчев сплит, следователно не в структурите на висшата нервна система, а в онези тайнствени два нервни ствола, които са разположени успоредно на гръбначния мозък. Или с други думи: чрез дишането се постига намеса в онази част от нервната система, която все още няма отношение към висшата духовна дейност. Силите на Венера бушуват дълбоко там, в подсъзнателния организъм и обуславят типичните за тези народи расови качества.

Нека сега да се придвижим към просторните монголски равнини. Там действуват главно онези Духове на Формата, които са избрали заобиколния път на кръвта. В “готварския казан” на кръвта там се приготвяват типичните черти на монголската раса. Обаче при тази монголска раса има нещо твърде особено. Тук в кръвта действуват Духовете на Марс.

И в кръвта те работят по такъв начин, че фактически се противопоставят на шестте Елохими, които са съсредоточени в Слънцето. Следователно, в лицето на монголската раса имаме един вид противопоставяне на шестте Елохими. При това Духовете на Марс провеждат една твърде особена атака към другата страна, към Яхве, или Йехова, който междувременно отдели своето поле на действие от това на другите шест Елохими. Обаче освен въпросното взаимодействие между Духовете на Марс, шестте Елохими и Яхве, което поражда монголската раса, има и още нещо. Ако искаме да схванем особения характер на това влияние, трябва да кажем следното: Както в монголската раса имаме противодействието между шестте Слънчеви Елохими, Лунния Яхве и Духовете на Марс, така и в един друг случай редно е да допуснем, че от посоката на Луната силите на Яхве отново се срещат и си взаимодействуват с Духовете на Марс, в резултат на което настъпва една специална модификация. Тук с помощта на окултното познание Вие се доближавате до обяснението за тази специална модификация, за тази специална разновидност на човечеството, а именно еврейството. В лицето на еврейството Вие имате една разновидност на общото човечество, чиято главна особеност е тази, че Яхве, или Йехова се отделя от другите Елохими и - взаимодействувайки си с Духовете на Марс - подготвя особения характер на еврейския народ. Сега Вие ще разберете особения характер на еврейския народ, както и неговата мисия. В един точно определен и дълбоко окултен смисъл, авторът на Библията можа да каже, че Яхве, или Йехова, направи евреите свой народ и ако към това прибавите, че тук се осъществява едно взаимодействие с Духовете на Марс, и че

на свой ред Духовете на Марс провеждат атаките си главно в областта на кръвта, Вие ще разберете също, защо продължаващото действие на кръвта от едно поколение в друго поколение, от една генерация в друга генерация е от такава изключителна важност за семитско-еврейския народ и защо в семитския народ Богът Яхве нарича себе си Бог, който тече с кръвта надолу през Аврам, Исаак, Яков и така нататък. Ето пътят, който показва, как кръвта тече през всички тези поколения. Когато Яхве определя себе си като “Аз съм Богът на Авраам, Исаак и Яков”, той всъщност казва: Аз действувам във вашата кръв! - А това, което непрекъснато действува в кръвта, което ще трябва да бъде извоювано в кръвта, взаимодействието с Духовете на Марс, е една от мистериите, които ни доближават до мъдрото ръководство, което има за цел еволюцията на цялото човечество.

И така, Вие виждате, че в резултат на упражняваните върху кръвта действия се стига до възникването на две раси. От едната страна имаме всичко онова, което наричаме монголска раса, а от другата страна е онова, което принадлежи към еврейството. Тук е налице една огромна вътрешна противоположност, която засяга цялото човечество и ако искаме да проникнем в дълбините на Душите на Народите, ние трябва да отворим очите си за изключително важните подробности, свързани с тази противоположност.

А сега можем да проследим нещата още по-нататък и да видим как Духовете и Съществата, имащи своя център в Юпитер, упражняват своите действия в човешкия организъм. За да проникнат непосредствено в нервната система, те си избират второто място за настъпление, намиращо във всичко онова,

което представляват човешките сетива; защото другото място за настъпление в нервната система, респективно в слънчевия сплит, е локализирано в дихателната система. Или с други думи, настъплението, започващо от Юпитер, минава по заобиколния път на сетивните възприятия и се разклонява в онези части на нервната система, които са центрирани в главния мозък и в гръбначния мозък. Следователно, при расите, принадлежащи към Юпитеровото човечество, тук се вливат онези сили, които формират особените качества на расата. Такъв е малко или много случаят при арийските, предноазиатски и европейски народи, които причисляваме към кавказската раса. Тук на преден план идва онази разновидност на общото човечество, която произлиза от абнормните Духове на Формата и то главно поради обстоятелството, че абнормните Духове на Формата, които можем да обозначим като Духове на Юпитер, упражняват своите действия в областта на сетивта. Накратко, представителите на кавказската раса биват формирани чрез процесите, които се разиграват в сетивата.

Сега Вие добре разбирате, че един народ като гърците, намиращ се явно и съзнателно под влиянието на Юпитер, или Зевс, беше формиран по един толкова изпъкващ начин от всичко онова, което през сетивата се влива в нервната система. Естествено, гърците бяха повлияни също и от Елохимите, чиито действия имаха за свой център Слънцето. Обаче нещата при гърците се развиха така, че всичко онова, което действуваше върху сетивата, беше посветено на Юпитер, или Зевс, и тъкмо поради тази причина гръцкият народ постигна своето изумително величие. Един важен знак, един важен смисъл имаше за

гърците във всичко онова, което те виждаха като външни форми и като външни проявления на живота. В сетивните явления те съзираха духовното. Ето защо те се превърнаха в онзи решителен народ, който издигна всеки вид пластика и всяко външно формообразуване в своя висша цел. С това ние обръщаме внимание и върху особената мисия на гръцкия народ, който - израствайки по един превъзходен начин, като народ на Юпитер, или Зевс, - можа да почувствува себе си като народ на Зевс също и през онази епоха, когато настъпващата звездна констелация направи възможно съвместното действие на Зевсовите, или Юпитерови, сили и силите на Елохимите.

Общо взето, всички предноазиатски и особено европейски народи са един вид разновидност на това Юпитерово влияние и сега Вие се досещате - понеже човекът разполага с много сетива -, че могат да се появят много разновидности, и за формирането на един или друг народ сред тази основна раса, възникнала чрез намесата на сетивата в нервната система, превес може да получи едно или друго сетиво. По този начин отделните народи получиха различен облик. Според това, дали превес имат очите, ушите или другите сетива, отделните народи се ориентираха към различни посоки на развитие сред общите признаци на основната раса. Така пред тях възникнаха и строго определени задачи. Една от задачите, която стои специално пред кавказската раса, е следната: Понеже е изградена върху сетивата, тя трябва да извърви пътя от сетивния свят в духовния свят!

Тук е загатната малка част от онова, което ни отвежда към по-дълбоките източници на окултизма и Вие ще установите, че при онези народи, чиито признаци лежат, бих казал, в характера на Венера,

основната изходна точка - също и в областта на окултното развитие - следва да бъде търсена там, където дишането е превърнато в нещо изключително важно. Напротив, в това, което клони по-скоро към Запад, изходната точка трябва да бъде търсена в едно задълбочаване и одухотворяване на това, което се намира в сетивния свят. И онези народи, които са разположени на запад, постигат всичко това - напълно в духа на Юпитер, който още в самото начало сложи своя отпечатък върху тях - именно в по-висшите степени на познанието, в имагинацията, инспирацията и интуицията. Ето защо в хода на общочовешката еволюция тези два центъра винаги са съществували: единият център, който, така да се каже, се ръководеше главно от Духовете на Венера, и другият център, който се ръководеше главно от Духовете на Юпитер. Духовете на Юпитер бяха особено зачитани в онези Мистерии, в които накрая успяха да се срещнат - това е добре известно на онези слушатели, които можаха да присъствуват на миналогодишния ми лекционен цикъл в Мюнхен - трите големи индивидуалности, трите духовни Същества на Буда, на Заратустра или Заратес в неговата по-късна инкарнация и на онзи велик предводител на човечеството, когото наричаме Скитианос¹⁶. Това е един вид колегиум, който под ръководството на една още по-висша индивидуалност си постави задачата да проучи тайнствените сили, които трябва да бъдат постигнати заради еволюцията на човечеството и чиято изходна точка следва да бъде търсена в онези места, които първоначално бяха свързани със силите на Юпитер.

И накрая върху “системата жлези” - и то само по заобиколния път чрез всички други системи - действувала онава, което можем да наречем абнормни Духове на

Формата, имащи за свой център Сатурн. Така във всичко, което наричаме Саатурнова раса, във всичко, което носи Сатурновия отпечатък, ние трябва да търсим онези качества, които включват в себе си това, което води до залаза на човечеството, това, което слага край на общочовешката еволюция и предизвиква истински завършек, умиране. И как изглежда действието върху системата на жлезите, това ние виждаме в лицето на индианската раса. Тъкмо тук се коренят причините за нейното отмиране, за нейното изчезване. След като е засегнало всички групи системи, накрая Сатурновото влияние достига и до системата на жлезите. Тя отстранява най-твърдите части на човека, и бихме могли да кажем, че въпросното умиране се състои в един вид вкостеняване, както това се проявява дори и външно. Вгледайте се в лицата на старите индианци и Вие просто с ръцете си ще напипате процеса, за който става дума и който доведе до залаза на тази раса. В лицето на една такава раса намери видим израз всичко онова, което съществуваше в Сатурновото развитие; после обаче то се прибра в себе си и остави човека сам да се справя със своята твърда костна система, довеждйки го фактически до края, до умирането. Впрочем ние бихме могли да усетим нещо от тази действително окултна истина, когато още в 19. век чуваме как един от представителите на тези стари индианци говори за това, че предишните велики и могъщи сили са все още живи в неговото сърце, макар и те вече да не могат да участвуват в по-нататъшната еволюция. Описана е една трогателна сцена, при която вождът на загиващите индианци е изправен пред европейския завоевател. Представете си нагледно, как тези двама души застават един срещу друг, как сърцата им трепват, защото единият е току-що пристигнал от Европа, а

другият е представител на онези ранни народи, които са потеглили на запад още когато расите е трябвало да бъдат разпръснати по лицето на Земята. И тогава индианците пренесоха на запад всичко онова, което е имало стойност за Атлантската културна епоха. И кое беше за индианеца най-важното, най-забележителното? Това, че той все още можеше да предусеща нещо от древното величие и слава на една епоха, когато разделянето на расите не беше напреднало, когато хората можеха да отправят поглед към Слънцето и да възприемат проникващите през морето от мъгли Духове на Формата. През едно море от мъгли атлантеецът поглеждаше нагоре към това, което за него все още не беше разделено на шест или седем части, а действуваше заедно. И тъкмо заедното действие на седемте Духове на Формата, атлантеецът наричаше великия Дух; точно този велик Дух се откриваше на човека през древната Атлантида. Ето защо той не взе със себе си онова, което впоследствие постигнаха на Изток Духовете на Венера, на Меркурий, на Марс и на Юпитер. А тези постижения бяха в основата на онзи разцвет, до който стигнаха всички култури в Европа през средата на 19. век. Всичко това, той, синът на кафявата раса, не взе със себе си. Той остана прикрепен към великия Дух на прадалечното минало. Сега пред него застанаха тези, които в прадалечното минало също бяха приели великия Дух, само че те поднесоха пред очите му един лист хартия с множество малки знаци, буквите, от които той не разбираше нищо. Всичко това му беше чуждо, но в душата си той все пак носеше великия Дух. Неговата реч е запазена; тя е забележителна, понеже има връзка с всичко, което обсъждаме тези дни и гласи приблизително следното: “Тук в земята, по която стъпват завоевателите на

нашата страна, са заровени костите на моите братя. Защо нозете на нашите победители трябва да стъпват върху гробовете на моите братя? Защото те притежават онова, което прави белия човек велик. Обаче кафявия човек го прави велик нещо друго. Него го прави велик великият Дух, който му говори в полъха на вятъра, в шумоленето на гората, в ромоленето на извора, в светкавицата и гръмотевицата. Този е Духът, който говори за нас истината.

Да, великият Дух говори истината! А вашите Духове, които имате тук на хартията и които са израз на онова, което е велико за вас, те не говорят истината.” - Ето гледната точка на индианския вожд. Кафявият човек принадлежи на великия Дух, белият човек принадлежи на Духовете, които под облика на малки черни джуджета - той имаше предвид буквите - подскачат върху хартията; те не говорят истината. - Да, това е един световно-исторически диалог, състоял се между победителите и последния от великите вождове на кафявите хора. И тук ние виждаме както това, което е свързано със Сатурн и неговите действия, така и това, което възниква на Земята като резултат от съвместните действия на другите Духове в един такъв момент, когато се срещат две различни направления.

Накратко: ние видяхме, как общото човечество възникна на нашата Земя чрез Елохимите, или нормалните Духове на Формата, и как после от общата човешка маса, от общия поток на човечеството се разклониха неговите пет главни раси, оставайки свързани с ръководните Духове от войнството на абнормните Духове на Формата, чиито имена трябва да заемем от петте планети, докато нормалните Духове на Формата следва да търсим в Слънцето и в Луната. А

Седма лекция

Кристияния, 12. Юни 1910, вечер

Ако следвате духовната нишка на нашите разсъждения през последните дни, Вие ще установите, че от една страна Съществата и силите на различните Йерархии направляват и ръководят процесите върху нашата Земя и преди всичко човешкото развитие, но и че от друга страна самите Същества от тези Йерархии претърпяват един вид развитие, един вид еволюция. В последните лекции ние описахме как Съществата от тази или онази Йерархия се намесват в общочовешката еволюция и как, примерно, като нормални или абнормни Духове на Формата, участвуват във възникването на расите.

А сега нека да се запитаме: Всъщност напредват ли и по-нататък в своето развитие тези духовни Същества, с които ние сме толкова здраво свързани? Тъкмо през нашата епоха, по отношение на определени духовни Същества, ние можем да наблюдаваме забележителното зрелище, как те напредват с една степен по-нагоре в своето собствено развитие, в своята собствена еволюция. След Атлантската катастрофа ние живеем в една епоха, когато определени архангелски Същества, определени Същества от Йерархията на Архангелои се издигат до Йерархията на Архаите, или Духовете на Времето. Извънредно интересно е да наблюдаваме това зрелище, понеже едва тогава, виждайки как Духовете на Народите, Душите на Народите, които наричаме Архангели, се издигат до една по-висша степен, ние получаваме вярна представа за нещата в заобикалящия ни свят. Това издигане

е свързано с обстоятелството, че в онова разсейване на човечеството по лицето на Земята, респективно в обособяването на отделните раси, през следатлантския период беше включено и един вид второ течение на народите, един вид второ течение на човечеството. Би трябвало да се върнем госта назад, чак до началото на Атлантската епоха, когато започна обособяването на петте главни раси, и да поставим въпроса: Кога въпрочем дойдоха в съответното място на Африка онези хора, които после образуваха черната или етиопска раса, кога дойдоха в Южна Азия онези народи, от които произлезе малайската раса? За да отговорим на този въпрос, наистина се налага да се върнем чак до началото на Атлантската епоха. Обаче към тези първи разклонения от общата човешка маса, по-късно бяха прибавени и други.

Следователно, когато Земята вече беше населена с представителите на тези раси, в обитаваните от тях територии бяха изпратени и други човешки маси. Тук ние сме изпратени пред едно по-късно течение, пред едно течение, свързано с последните периоди на Атлантската епоха. Ако искаме да разберем възникването на расите и тяхното придвижване към Европа, Африка и Америка - докато въпрочем Атлантида бавно се рушеше - както и това, което към края на Атлантската епоха беше присъединено към расите и отчасти включено в действие още през първите периоди на следатлантското развитие, ние трябва да сме наясно: тук сме изпратени пред един мощен общочовешки поток, който нахлу навътре в Азия, чак до индийските земи и освен това - както често пъти съм напомнял - в различните територии се заселиха голям брой хора, от които по-късно възникнаха отделните народи на Азия, Африка и Европа. Следователно,

ние сме изправени пред едно първоначално обособяване на расите и пред едно по-късно присъединяване на човешки маси, пред един втори човешки поток. Този втори поток имаше за цел да насочи в посока от Запад към Изток такива човешки общности, които се намираха под водачеството на всеки един от Архангелите. Обаче тези Архангели, които предвождаха племената от втория поток, бяха малко или много развити до такава степен, че се намираха близо до Йерархията, която наричаме Духове на Времето. Онзи поток от човешки маси, чиито Архангел пръв се издигна до степенята Дух на Времето, ние следва да търсим в просторите на далечния изток. И това беше онзи поток от народи, който се сля с първичното население на Индия, с господстващия народ на Индия, положил основите за Първата следатлантска култура, след като Архангелът на въпросната човешка общност се беше издигнал до степенята Дух на Времето, до първия Дух на Времето, или Архай на следатлантския културен период. Впрочем този Дух на Времето ръководеше цялата древна свещенна култура на Индия, превръщайки я в образец за първия следатлантски период. Докато другите народи, които постепенно възникнаха в Азия, в продължение на дълго време се намираха под ръководството на съответните Архангели.

Също и европейските народи, установени тук или там в хода на преселението от Запад на Изток, за дълго време живяха под ръководството на съответните Архангели, докато Архангелът на Индия вече се беше издигнал до степенята Архай и вдъхновяваше великите Учители на Индия, свещените Риши, които чрез посредничеството на този толкова напреднал Дух можаха да изпълнят своята висша мисия по вече

описания начин. И докато народът, разположен северно от гревна Индия се намираше под ръководството на своя Архангел, този Дух на Времето продължаваше да се справя със своите задачи. А след като Духът на Времето, отговарящ за Индия, приключи своята мисия, той беше издигнат до там, че да ръководи цялата еволюция на следатлантското човечество.

После през Древно-персийската епоха ние имаме Духа на Личността, Духа на Времето, който беше вдъхновител на великия Заратустра, или Зороастър. Тук отново имаме един случай, когато гаден Архангел, или Душата на Народа се издига до степенята Дух на Времето. Тъкмо това е зрелището, което, както казахме в началото на днешната лекция, ние непосредствено изживяваме в нашата съвременна епоха, а именно как чрез мисията, която изпълняват, Архангелите се издигат до степенята Духове на Времето.

Следващият подобен случай на издигане в по-горна степен имаме при Архангела на египетския народ и при Архангела на халдейския народ. Тогава Архангелът на египетския народ се издигна до степенята Дух на Времето и, така да се каже, пое ръководството, което до този момент се осъществяваше от халдейския Архангел, превръщайки се от египетски Архангел в един могъщ Дух на Времето, вдъхновител на цялата Египетско-халдейска културна епоха. Обаче през същия период настъпи и едно друго важно събитие, което протече успоредно с египетско-халдейската култура, за която стана дума в последната лекция.

Ние можахме да се убедим в особеното значение на всичко, което е свързано със семитските племена, и видяхме как Яхве, или Йехова, посочи своя избран народ тъкмо от представителите на тази раса. Избирайки една отделна раса за свой народ, той се

нуждаеше - докато тази раса непрекъснато израстваше - от свой представител в лицето на един вид Архангел, така че в израстващия семитски народ ние имаме един Архангел, намиращ се под непрекъснатата инспирация на Яхве, или Йехова, който по-късно сам се издигна до степенята Дух на Времето. И така, освен обикновените, напредващи Духове на Времето, в древния индийски, в древния персийски и в древния халдейски народ, ние имаме още един Дух на Времето, който - упражнявайки властта си всред един единствен народ - изпълнява важна роля и по отношение на самия себе си. Следователно, тук ние сме изправени пред един Дух на Времето, който в известен смисъл поема мисията, характерна за един Дух на Народа; ние сме изправени пред един Дух на Времето, който трябва да наречем семитски Дух на Народа. Той имаше една твърде особена задача. И вие ще вникнете в нея, ако вземете предвид, че всъщност именно този народ беше изтеглен над нормалния ход на еволюцията и остана под едно специално ръководство, чиито особени изисквания бяха строго спазвани, така че като последица от всичко това този народ беше натоварен с една мисия, която беше от изключителна важност за Следатлантската епоха и рязко се различаваше от мисиите на всички останали племена и народи. Мисията на семитството можем да разберем най-добре, ако я съпоставим с мисиите, които имаха другите народи през Следатлантската епоха.

За човечеството са присъщи две духовни течения. Едното духовно течение, ако искаме правилно да го обозначим, трябва да разглеждаме като течение, което води началото си от плурализма, или с други думи, от монадологията и което, следователно, вижда произхода на съществуването в едно множество от

различни сили и Същества. Накъдето и да отправите поглед, Вие ще установите, че народите от Следатлантската епоха се опират на многобожието. Вземете троичното духовно начало на гревна Индия, което впоследствие прие облика на Брама, Шива и Вишну. Вижте германската митология и трите божества Один, Хьонир и Льодур. Навсякъде Вие ще откриете една първоначална троица, която после допълнително се разклонява в различни посоки. И Вие ще откриете тази особеност не само в митовете и ученията за Боговете, но също и в различните философски системи, които водят началото си от монадологията. Това е едното течение и понеже води началото си от едно или друго множество, присъщо за него е изключително голямото многообразие. Бихме могли да кажем: през Следатлантската епоха, започвайки от най-далечния изток в Индия, минавайки през Азия и достигайки Европа, този култ към множеството - намиращ израз и в нашия духовно-научен светоглед, понеже ние също говорим за сбор от най-различни Същества и за най-различни Йерархии - беше застъпен под най-различни форми. И сега, на този култ към множеството трябваше да бъде противопоставено едно синтетично, едно всеобхватно движение, едно движение, чието начало следва да търсим единствено в монизма. А същинските инспиратори на всеки монотеизъм, на всеки монизъм, на всяко единобожие, това са семитските народи. Изобщо тези качества лежат в самата им природа, и - ако си припомните казаното тази сутрин - просто е заложено в кръвта им да утвърждават единния Бог.

Ако обаче човекът се стреми да обхване великия Космос, той не би стигнал далеч с убеждението: В основата на света лежи единството! Взети сами за

себе си, монизмът или монотеизмът представляват само един краен идеал. И той никога не би могъл да доведе до някакво цялостно и в същото време конкретно познание за света. Въпреки това през Следатлантската епоха трябваше да се появи и течението на монотеизма, така че един народ беше натоварен със задачата за осигури фермента, импулса за този монотеизъм. Тази задача беше възложена на семитския народ. И Вие виждате, как монистичният принцип беше застъпен в семитския народ с една сурова и абстрактна страхогост, с една абстрактна неумолимост и всички други народи, доколкото те се стремят да обхванат своите божествени Същества в едно единно цяло, гължат този импулс именно на семитите. Монистичният импулс винаги идва от страна на семитите. За другите народи са присъщи предимно плуралистичните импулси.

Извънредно важно е да не пропусваме този факт. И онзи, който внимателно следи продължението на гревноеврейските импулси, вижда с очите си дори и днес как именно монотеизмът, и то в неговата екстремна разновидност, напират от учените равини и изобщо от равинството. Задачата на семитския народ е да провъзгласи и утвърди тезата, че в основата на мировите принципи лежи нещо единно и цялостно. Напротив, всички други нации, народи и Духове на Времето имаха една аналитична задача, задачата да провъзгласят мировите принципи като нещо разнородно и подчинено на различни Същества, както например в гревна Индия абстрактното божествено единство скоро се разпадна на три отделни части, а по-късно християните започнаха да говорят за трите лица на единосъщния Бог. Накратко: всички други народи имат задачата да анализират основите на света и

да ги изпълват с максимално съдържание, да насищат своето собствено съзнание с богат представен материал и да обхващат световните явления с топлота и сърдечност. Семитският народ има задачата да се абстрахира от всяко множество и да посвети своите синтетични усилия на единството; ето откъде после идва безграничната сила на спекулативното мислене, безграничната сила на синтетичното мислене, която прозира дори и в кабалистиката.

Това, което в хода на хилядолетията може да бъде извлечено от единството чрез синтетичната, обобщаваща сила на Аза, беше дело на семитския дух. Тази е величествената противоположност между плурализма и монизма и в това се заключава световното значение на семитския импулс. Монизмът не е възможен без плурализма, нито плурализмът е възможен без монизма. Ето защо ние трябва да признаем необходимостта и на двата импулса.

Обективният език на фактите често пъти води до съвсем други изводи, отколкото ако се опираме на различни симпатии или антипатии. Ето защо ние трябва да проучваме отделните Духове на народите с голяма задълбоченост и внимание. Докато предводителите на отделните народи отвъд в Азия и Африка отдавна се бяха издигнали до степеня Духове на Времето или Духове на Личността и дори очакваха, макар и частично, да се издигнат до следващата по-висша степен, а именно Духовете на Формата - както например онзи Дух на Времето, който ръководеше в древна Индия направи опит и в известно отношение се издигна до степеня Дух на Формата -, отделните европейски народи още дълго време останаха под ръководството на своите Архангели. Едва през Четвъртата следатлантска епоха,

от различните европейски народи, които бяха под ръководството на своите Архангели, един от тях, а именно Архангелът на гръцкия народ, се издигна до водещата позиция, превръщайки се в меродавен Дух на Времето за цялата тази епоха от следатлантското развитие на човечеството, така че тук ние виждаме как Архангелът на елинството се издига до степенята на един Архай или Дух на Времето. Архангелът на елинството имаше строго определена мисия и след като той се превърна в Дух на Времето тази мисия се очерта особено ясно, включително и по отношение на Азия, Африка и Европа и неин център, естествено, стана гръцкият народ. Но докато Архангелът на гръцкия народ се издигна до степенята Архай, Духовете на Времето, предвождайки египетския и персийския народ, се бяха издигнали до един висш Духове на Формата. И това, до което сега стигаме в хода на следатлантското развитие, е изключително интересно. Благодарение на цялата си досегашна еволюция, Архангелът на елинството можа, и то сравнително бързо, да напредне още повече и да заеме водещата позиция като Дух на Времето. Но ето че сега в Четвъртата епоха се случи нещо извънредно важно.

Ние знаем, че тогава настъпи онова събитие, което фактически означава, че човечеството можа да приеме Христовия Импулс. Да, след Мистерията на Голгота, човечеството можа да приеме Христовия Импулс. Импулсът, както беше даден тогава, трябваше да се разпространи през следващите столетия и хилядолетия по лицето на цялата Земя. Но за тази цел, освен неоспоримия факт на Христовото Събитие, беше необходима и помощта на определени Същества от света на Йерархиите. И сега настъпи другото забележително събитие, а именно че Духът на Време-

то, отговарящ за елинството, в определен момент, съвпадащ приблизително с идването на Христовия Импулс, се отказва от предоставената му възможност да се издигне до по-висшата Йерархия, която наричаме Духове на Формата и остана водещ Дух на Времето, чиито действия вече се простираха извън времената. Той се превърна в представителен, водещ Дух на екзотеричното християнство, така че начело Христовия Импулс застана Архоят, водещият Дух на елинството. Ето защо, още преди пълното утвърждаване на християнството, елинството се разпадна толкова бързо: защото то преотстъпи своя Архай, който стана предводител на екзотеричното християнство. Духът на Времето, отговарящ за гревното елинство, стана мисионерът, инспираторът или по-добре казано, интуиторът на утвърждаващото се екзотерично християнство. Тук ние сме изправени пред конкретния случай на една резигнация от страна на висшите Същества, за която често сме говорили. По-неже Духът на Времето, отговарящ за елинството, изпълни своята мисия толкова успешно, през Четвъртата следатлантска културна епоха той можеше да се издигне в една по-висша област, обаче се отказва от предоставената възможност и така се превърна в духовен предводител на екзотеричното християнство и като такъв упражняваше своите действия и всред останалите народи.

Друга такава резигнация, груг такъв отказ от лично облагодетелствуване, ние срещаме още веднъж, и той представлява особен интерес тъкмо за онези, които наричат себе си ученици на духовното познание. Докато отвъд в Азия, но също в Египет и в Гърция, отделните Архангели израстват до степенята Духове на Времето, в Европа живеят отделни народи и племена,

които са под предводителството на своите различни Архангели. И така, докато съответните Архангели, които преди време бяха изпратени от Запад на Изток, израстнаха до степеня Духове на Времето, в Европа все още имаше един Архангел, който действуваше в германските и преди всичко в келтските народи, в народите, които по време на възникващото християнство бяха населили голяма част от Западна Европа, включително днешна Унгария, Южна Германия и Алпите. Тези народи имаха за свой Архангел не друг, а келтския Дух на народа. Народите, предвождани от келтския Дух, заемаха също и големи части от северо-източна Европа. Те бяха предвождани от един забележителен Архангел, който - скоро след като човечеството прие християнския Импулс - се отказа да стане Архай, или Дух на Личността, и взе решение за остане на дотогавашната архангелска степен и занаят да се подчинява на най-различните Духове на Времето, които биха могли да се появят, примерно, в земите на Европа. Ето защо също и семитските народи, като една затворена народностна общност, бързо изчезнаха от лицето на Земята: просто защото техният Архангел избра отказа, резигнацията, а заедно с нея - и една особена мисия. Тук ние имаме един типичен пример за това, как в един такъв случай резигнацията, отказът, допринасят за изпълняването на една или друга важна мисия.

Но какво става сега с този Архангел на келтските народи, след като той не пожела да стане Дух на Личността? Работата е там, че той се превърна в инспириращия Дух на езотеричното християнство и тъкмо от неговите инспирации се раждат онези учения и импулси, които стоят в основата на езотеричното християнство, на истинското езотерично

християнство. Тайнствените центрове за посвещение на онези, които бяха въвеждани в тези тайни, се намираха в Западна Европа и там получаваха своите инспирации този водещ Дух, който първоначално извървя забележителния си път като Архангел на келтските народи, а после отказа да се издигне до по-висша степен и пое върху себе си една друга мисия: да бъде инспиратор на езотеричното християнство, което трябваше да напредва в света чрез тайните на светия Граал, да се утвърждава в света чрез розенкройцерството. Да, тук ние сме изправени пред един величествен отказ, пред едно изоставане на определени Същества от висшите Йерархии и в същото време можем конкретно да посочим неговото огромно историческо значение. Въпреки че този Архангел би могъл да се издигне до степенята Архай, той остана на степенята Архангел и като такъв оглави това важно течение на езотеричното християнство, което занапред трябваше да си пробива път с помощта на различни Духове на Времето. Обаче независимо от техните действия, това езотерично християнство ще се превърне в един жив извор за всички онези сили, които могат да се възродят, да метаморфозират под въздействията, идващи от различните Духове на Времето. Следователно, тук ние отново имаме един пример за това, как протича една такава резигнация, докато в същото време сме свидетели и изживяваме величественото зрелище, при което, именно в нашата епоха, Духовете на Народите се издигат до степенята Духове на Времето.

Обаче в европейските земи ние срещаме различни германски народи. Тези различни германски народи на Европа, които първоначално бяха предвождани от едно архангелско Същество, имаха следното призвание:

постепенно да стигнат до предводителството на най-различни Архангели и да формират по най-различен начин отделните народностни индивидуалности. Естествено, изключително трудно е - главно поради това, че в известно отношение е твърде лесно да се пробудят елементи на страст и ревност -, ако решим да говорим по тези въпроси напълно безпристрастно. Ето защо само ще загатнем някои неща относно тази еволюция в духовния свят. От общността на онези Архангели, за които стана дума, произлезе Архоят, водещият Дух на Времето за нашата Пета следатлантска културна епоха. Той възникна след като дълго, дълго време един от Архангелите на германските народи успя да премине през известно обучение. Онзи Дух на Времето, който беше предводител на Гръцко-латинската епоха, се превърна в Дух на Времето, който, както вече знаете, по-късно се зае със задачата да разпространява екзотеричното християнство. По-късната римска история също беше предвождана от един вид Дух на Времето, който произлезе от Архангела на римляните и свърза своите намерения с тези на християнския Дух на Времето, постигайки едно пълно взаимодействие. Тези двамата бяха възпитатели на онзи Архангел, който предвождаше германските народи и принадлежеше към техните водещи Архангели, за да се издигне по-късно до Дух на Времето за цялата Пета следатлантска културна епоха. За тази цел бяха необходими много неща, но преди всичко, необходимо беше да настъпи едно подчертано индивидуализиране и смесване на различните народностни елементи в Европа. А това беше възможно само поради факта, че докато там в Азия и Африка Архангелите отдавна се бяха издигнали до степенята Духове на Времето, в Европа водачеството

Все още се изпълняваше от самите Архангели, така че отделните народностни общности ги следваха и изцяло се подчиняваха на техните импулси, без да се интересуват от Духовете на Времето. И така, докато Христовият Импулс все повече и повече обхващаше човечеството, Европа беше проникната от действията на отделни и свободомислящи Архангели, всеки от които следваше своя собствен път и това, общо взето, силно затрудняваше възникването на един общ Дух на Времето, който да поведе отделните Архангели през Петата следатлантска културна епоха. И за да стане възможно, например, формирането на онзи народ, който населява територията на Франция, трябваше да се смесят романски, келтски и франкски народностни елементи. Естествено, чрез това смесване цялото ръководство на нещата прие една строго определена форма. Тя се определяше от водещите Архангели, които - след като получаваха нови задачи - прехвърляха задълженията си на други Архангели.

Ние вече посочихме каква мисия имаше да изпълнява водещият Дух на келтите. Същото бихме могли да кажем и за Архангелите на другите народи. А после при тези народи, които възникнаха в резултат на смесване, гойдоха други Архангели, които проявиха своята власт едва след въпросното смесване на различни народностни елементи. И така, за доста продължителен период - чак до Средновековието - в Средна и Северна Европа ръководната роля се намираше главно в ръцете на Архангелите, които постепенно попаднаха под влиянието, идващо от общия Дух на Времето, който проправяше пътя на Христовия Импулс. В Европа отделните Духове на Народите станаха до голяма степен служители на Христовия

Дух на Времето. Докато Архангелите на Европа се поставяха в служба пред този общ Христов Дух на Времето, отделните народи не бяха в състояние да позволят на някой от Архангелите да се издигне до степенята Дух на Времето. Едва през шестнадесети и седемнадесети век - започвайки приблизително от дванадесети век - бяха създадени предварителните условия за въздигането на водещия Дух на Времето, под чието влияние се намираме днес и който отговаря за Петата следатлантска културна епоха. Той също принадлежи към великите Духове на Времето, каквито бяха и онези Духове на Времето, които отговаряха за Египетско-халдейско-вавилонската, Древноперсийската и Древноиндийската епоха. Обаче този Дух на Времето, който отговаря за нашата Пета следатлантска културна епоха, действуваше по един твърде своеобразен начин. Той трябваше да прибегне до един вид компромис с един от древните Духове на Времето, които бяха в сила още преди християнския Импулс, а именно с египетския Дух на Времето, който, както чухме, в известно отношение се беше издигнал до степенята Дух на Формата. Стана така, че всъщност нашата Пета следатлантска културна епоха, в която се намираме сега, е под властта на един Дух на Времето, който до голяма степен се оказа под влиянието и импулсите, идващи от Духа на Времето, отговарящ за древната египетска култура, който на свой ред, така да се каже, е в самото начало на своето издигане до степенята Дух на Формата.

Всичко това предизвика много раздори и разцепление в нашата епоха. Нашият Дух на Времето в Петата следатлантска културна епоха, освен че се стреми към издигане до по-висока степен в духовния свят, иска да стори същото и с Четвъртата сле-

гатлантска културна епоха. Обаче тук на преден план излизат материалистичните тенденции, материалистичните стремежи и според това, доколко различните архангелски Същества, различните Души на Народите се оказват податливи на тази материалистична тенденция, под ръководството на Духа на Времето, отговарящ за Петата следатлантска културна епоха, попада един повече или по-малко материалистичен народ, който придава, бих казал, известен материалистичен нюанс на Духа на Времето. Напротив, един идеалистичен народ обогатява Духа на Времето с идеалистичен нюанс.

И така, между дванадесети и шестнадесети век фактически възникна нещо, което в известен смисъл действуваше успоредно с християнския Дух на Времето - който е продължител на гръцкия Дух на Времето -, и по този забележителен начин в нашата култура навлезе онова, което наричаме християнски Дух на Времето, свързан обаче със същинския Дух на Времето, отговарящ за Петата следатлантска културна епоха, като в същото време отново се намеси и древното египетство, чийто Дух на Времето се беше издигнал до степенята Дух на Формата. Но тъкмо поради обстоятелството, че цялата ни култура се оказа белязана от такова духовно тривластие, стана възможно това, в Петата културна епоха да се появят извънредно много течения, включващи в себе си различни култури и различни Архангели. Да, по този начин Духът на Времето беше обогатен с най-различни цветове и нюанси. Естествено, също и Архангелите, които получаваха своите заповеди от Духа на Времето, действуваха по най-различни начини.

Онези от Вас, които живеят на Север, вероятно ще бъдат заинтригувани от една тема, която под-

робно ще обсъдим в следващите лекции, но така или иначе, те още сега би трябвало да поставят въпроса: Добре, но как всъщност действуваше онзи Архангел, който навремето беше изпратен в тази област заедно със северните народи, със скандинавските народи и от когото различните Архангели на Европа - и по-точно Архангелите на Западна, Средна и Северна Европа - получаваха своите инспирации? Несъмнено, за външния свят ще изглежда като пълна глупост, ако сега насоча Вашето внимание към една точка от европейския континент, от която някога са били разпръсквани по всички посоки най-великите импулси, към онази точка, която беше сборното място за редица духовни Същества, още преди келтският Дух на Народа, респективно келтският Архангел да превърне замъка на Граал в нов мистериен център. От същата точка, от която през древността бликаха духовните сили на Европа, възникна също и това, което северният Дух на Народа получи като своя мисия. Както казах, за външния свят може да изглежда като пълна глупост, ако сега ние решим да разглеждаме онази точка, от която се излъчват духовни въздействия към различните германски племена, и която днес се намира над Средна Германия, макар че фактически тя е разположена над Земята. Ако опишете един кръг, обхващащ градовете Детмолд и Падерборн, Вие ще очертаете онази област, от която тръгваха импулсите, които впоследствие определени йерархически Същества превръщаха в своя мисия именно там, в земите на Северна и Западна Европа. И понеже там се намираше един от големите центрове за получаване на инспирации, по-късно възникна преданието, че Асгард е бил разположен именно в тази точка на Земята. Фактически там, още в древността, се е

намирал онзи велик инспиративен център, който по-късно прехвърли своята дейност, образно казано, в ръцете на светия Граал.

И ето че по това време скандинавските народи, предвождани от своите първи Архангели, получиха съвършено различни заложи, заложи, които фактически днес можем да открием единствено в особенния характер на северната митология. Онзи, който сравнява в окултен смисъл северната митология с другите митологии, които съществуват тук или там по света, ще установи, че тази северна митология просто олицетворяваше първоначалните качества, първоначалните заложи на Архангела, които бяха изтласкани тук на Север, първоначалните заложи, които останаха в своя непроменен вид, също както например при едно дете бихме могли да наблюдаваме определени таланти, скрита гениалност или нещо подобно, намиращи се именно във фазата на детството. При Архангела, който беше изпратен на Север към Скандинавия, ние имаме същите онези заложи, които после се проявиха в особенния характер на северната митология. От тук идва и голямото значение на северната митология за правилното разбиране на истинската, вътрешна същност, която се крие в скандинавската Душа на Народа. Обаче от тук идва също и голямото значение, което правилно разбраната митология има за по-нататъшното развитие на този Архангел, който въпреки носи в себе си заложите за издигане по определен начин до степеня Архай. Но за тази цел е необходимо и още нещо. Необходимо е по един строго определен начин да бъдат разгърнати също и онези заложи, които днес в известен смисъл са останали зад заглашаваното, затъмняващото влияние, идващо от Духа на Времето, който предвожда

християнския Импулс. Колкото и близки да са някои подробности от северно-германската митология с описанията на гръцката митология, все пак трябва да изтъкнем, че на Земята няма друга митология, която в своята забележителна структура, в своето забележително проследяване на митологичните събития и факти, да предлага по-ясен и по-величествен образ на мировата еволюция, както тази северна митология, така че нейният образ с право може да бъде разглеждан като една предварителна степен в изграждането на самия духовно-научен светоглед.

Според начина, по който израстват от заложиците на Архангела, образите на германската митология са удивително близки с това, което духовно-научният светоглед бавно и постепенно се стреми да пробуди у цялото човечество. Занапред нещата ще се свеждат до това, как да бъдат разгърнати онези заложици, които някога един Архангел е донесъл със себе си на Земята, как да бъдат разгърнати те, след като този Архангел е получил възпитанието си от Христовия Дух на Времето. Тези заложици ще могат да бъдат превърнати във важна съставна част на бъдещия Дух на Времето, само ако в по-късните етапи от развитието на съответния народ хората наистина разберат, че трябва да бъдат разгръщани и онези заложици, които народът е получил в предишните епохи. Тук ние само загатваме за един важен проблем, за една важна еволюция на един европейски Архангел; ние загатнахме също и това, доколко той притежава заложиците за издигане в степен на Дух на Времето.

На това място бихме искали да спрем за момент, за да продължим после нашите размисления, като се опитаме, тръгвайки от конфигурацията,

която има Душата на Народа, да навлезем в едно езотерично разглеждане на митологията. Така пред гушата ни ще застанат както очертанята, така и загадъчното своеобразие на германската, респективно на северната митология.

Осма лекция

Кристияния, 14. Юни 1910

Ако искаме да проучим северно-германската история и описанията в нея духовни импулси, наложително е първо да обгърнем с поглед основния характер на северно-германската митология и всъщност последния път споменахме, че въпреки някои подробности, които са твърде сходни с другите митологии и възгледи за Боговете, тази северно-германска митология е нещо твърде особено. При това остава все пак вярно, че за всички германски народи и племена в Европа е валиден един основен митологичен възглед, така че дори далеч на Юг ние срещаме, общо взето, съвсем сродни разбирания по тези въпроси. Относно голямото своеобразие на северно-германската митология, вероятно някога във всички области, където тази митология е била разпространена под една или друга форма, са преобладавали съвсем сродни мнения и оценки; защото това, което е общо в митологията на северно-германските народи, коренно се различава от основния характер на гръцката митология, да не говорим пък за египетската. Обаче днес хората не могат лесно да стигнат до ясното разбиране на митологиите и тяхната дълбока същност, понеже, оставайки в плен на ограниченията, налагани от съвременното познание - а бихме отишли твърде далеч, ако решим да се спираме и на тях - те са обхванати от един копнеж, от един стремеж, просто да сравняват религиите на различните народи. Сравнителна наука за религиите, сравнителна митология - това са неща, които днес предизвикват огромен ентузиазъм. Изобщо в тази об-

ласт можем да се натъкнем на възможно най-големите безсмислици. Защото какво се получава всъщност, когато хората започнат да сравняват митологиите и религиите на отделните народи? Те започват да сравняват външните подробности, които се срещат в историите за Боговете и се стремят да докажат, че обликът на дадено божество е представен в една митология, но после се появява също и в друга митология и така нататък. За онзи, който действително познава фактическото положение на нещата, такова сравнение на религиите е нещо твърде неприятно, дори и от гледна точка на съвременната наука, защото в случая биват сравнявани само външни признаци, а това не води до никъде. За този, който познава фактическото положение на нещата, такова сравнение на религиите поражда усещането, сякаш някой казва: “Преди тридесет години аз се запознах с един човек. Той носеше униформа и тя изглеждаше по този и този начин. Човекът имаше син панталон, червено сако, такава и такава шапка и така нататък”. После той веднага продължава: “А след 20 години аз отново се запознах с един човек, който носеше същата униформа и преди 10 години също срещнах един, който носеше пак същата униформа”. Ако въпросният човек е повярвал, че хората, с които се е запознал преди тридесет, двадесет и десет години могат да бъдат сравнени един с друг относно вътрешната им същност, само защото са носели еднаква униформа, той би сгрешил твърде много. Защото по различно време в една и съща униформа могат да влязат съвсем други хора и важна е не униформата, а кой точно я носи. Макар и да е направено привидно задълбочено, при сравнението на религиите винаги се получава същото, когато например се вземе Агонис и започне да бъде сравняван

с Христос. В случая се сравнява само външната униформа. Облеклото и качества на митологичните персонажи могат да са много близки или еднакви, но важното е друго: какви божествено-духовни индивидуалности се крият зад тях, и ако индивидуалностите, които живеят в Адонис и в Христос са съвсем различни, тогава сравнението между униформите просто не означава нищо. И въпреки това днес този метод е извънредно прилаган. Следователно, работата съвсем не се свежда до повърхностните методи на сравнението между различните религии, а до нещо много по-важно, а именно: изхождайки, бих казал, от диференцирането на отделните Духове на Народите, да проучим начина, по който този или онзи народ е стигнал било до своята митология, до другите си предания за Боговете или до самата своя философия.

Ето защо ние едва ли ще разберем основния характер на северно-германската митология, освен ако не предприемем още едно пътешествие през петте последователни културни епохи на следатлантското време. Тези пет културни епохи започнаха с това, че след големите преселения на племена и народи от Запад на Изток в областта на днешна Индия се установиха най-зрелите, най-напредналите човешки индивидуи, които впоследствие основаха свещената древно-индийска култура. По-късно беше основана древно-персийската култура, после египетско-халдео-вавилонската култура, следвана от гръцко-латинската култура и накрая нашата съвременна пета следатлантска култура. В основата си тези пет култури могат да бъдат разбрани, единствено ако знаем, че хората, които са участвали в тях, както и самите ангелски Същества, Душите на Народите или Архангелите и Духовете на Времето през изтеклия следатлантски

период, са били коренно различни. Днес бих желал да се спрем главно върху големите различия на хората, които са взели участие в тези култури.

Да, хората, които основаха древно-индийската култура, която после намери своите литературни одежди във Ведите и в по-късната индийска литература, бяха коренно различни от гръцко-латинските народи, различни от персийските, от египетско-халдейските и най-вече от онези народи в Европа, които имаха за цел подготовката на Петата следатлантска културна епоха. И доколко различни бяха те? Цялата душевна същност на древно-индийския народ беше абсолютно различна от тази на народите, разположени на Запад. И ако искаме да си изградим представа за естеството на тази разлика, трябва да напомним: Народите на древна Индия бяха много напреднали по пътя на човешкото развитие, но още преди те да приемат Аза. По отношение на цялата общочовешка еволюция те бяха постигнали изключително голям напредък и имаха зад себе си един продължителен период на непрекъснато развитие. Обаче те бяха постигнали този напредък в един вид притъпено съзнание. После се появи Азът, съзнанието за Аза. При индийския народ това се случи сравнително по-късно, и то в един период от време, когато индийският народ беше станал до голяма степен зрял и вече извървял онзи път, който северно-германските народи имаха да извървяват, след като вече притежаваха своя Аз.

- Добре обърнете внимание на този факт! Северно-германските народи трябваше да стигнат с напълно развит Аз до съответната еволюционна степен, до която обитателите на древна Индия бяха стигнали в състояние на притъпено съзнание, или с други думи,

без да разполагат със своя Аз.

Но какво представлява това, което трябваше да бъде постигнато от човечеството през следатлантските времена? Ние знаем, че хората през Атлантската епоха все още притежаваха гревното, смътно ясновидство. Благодарение на това гревно, смътно ясновидство, те можеха без усилия да проникват в божествено-духовния свят и да виждат процесите, които се разиграваха там. Опитайте се поне за миг да се пренесете в гревните атлантски земи, преди още да бяха започнали преселенията на Изток. Навсякъде из въздуха се носеха повлекла от водни пари и мъгли. Обаче душата на човека беше съвсем различна. Човекът все още не различаваше отделните сетивни възприятия едно от друго. Той долавяше духовното съдържание на околния свят като един духовен аромат, като един вид духовна аура. Следователно, тогавашните хора възприемаха света чрез своето ясновидство. Но всичко това ставаше под въздействието на онези сили, в чиято област хората стигнаха при своите преселения от Запад към Изток. При тези преселения душите преминаха през най-различни етапи на развитие. Имаше народи, които при своето преселение на Изток отначало един вид проспяха излизането си от старото ясновидство и се оказаха на една по-висока еволюционна степен, въпреки че техният Аз все още се намираше в притъпено, съноподобно състояние.

Най-голям напредък постигнаха гревните индийци, понеже техният Аз се пробуди в пълно себесъзнание. Техният душевен живот беше извънредно богат и се издигна над онези състояния, в които народите на Европа продължиха да живеят още дълго време. Индийците вече бяха приключили с този етап от развитието. Те се пробудиха в пълно себесъзнание,

след като бяха развили у себе си такива духовни сили и способности, благодарение на които можеха до голяма степен да проникват в духовния свят. Ето защо най-напредналите представители на индийския народ - след като те бяха приключили със старото, сумрачно ясновидство - изпитваха вече пълно безразличие към цялата деятелност на различните ангелски и архангелски Същества върху човешките души. Те вече не се занимаваха с това, непосредствено да наблюдават работата на Архангелите, на Ангелите, както и на онези духовни Същества, които проявяваха специален интерес към Духа на Народа. Тази работа вече беше довела до известни резултати в индийската душа, в нейното астрално и етерно тяло още преди тя да се беше пробудила. Индийците се пробудиха след като душата им вече беше постигнала извънредно голяма степен на зрелост; и те се пробудиха по такъв начин, че най-напредналите от тях можеха без особени усилия да прочетат в Хрониката Акаша всичко, което човечеството беше постигнало до този момент; те просто насочваха поглед към заобикалящия ги свят и с помощта на Хрониката Акаша можеха да прочетат това, което ставаше в духовния свят, това през което бяха минали в своето развитие още докато са се намирали в притъпено, сумрачно състояние на съзнанието. Без да го съзнават, тези хора бяха въведени в по-висши области, още преди пробуждането на тяхното Азово съзнание, те бяха постигнали такива духовни способности, които бяха много по-богати от душевните качества на западните народи. За древните индийци духовният свят беше въпрос на непосредствено наблюдение. Най-напредналите от тях бяха стигнали толкова далеч, че след пробуждането на техния Аз, фактически не им се налагаше да наб-

людават бурното човешко развитие, направлявано от Духовете на Формата, или Властите, а бяха по-близо до онези духовни Същества, които наричаме Духове на Движението или Сили, както и до стоящите над тях Духове на Мъдростта. Действията на тези Същества ги интересуваха особено силно. Напротив, от духовните Същества, намиращи се по равнището на споменатите три Йерархии - в чиито сфери те вече бяха пребивавали - те не проявяваха почти никакъв интерес. Те насочваха своя поглед главно към онова, което по-късно нарекоха сбор от всички Духове на Движението и всички Духове на Мъдростта; към онова, което по-късно беше обозначено с гръцките изрази Динамис и Кириотетес. Към тях поглеждаха те, наричайки ги Мула-Пракрити, това е сборът от Духовете на Движението и Маха-Пуруша, сборът от Духовете на Мъдростта, и всички тези духовни Същества живееха в едно неразделно единство. Древните индийци стигаха до такива виждания, понеже представителите на този народ се пробудиха за своя Аз в сравнително късен период от своето развитие. Те вече бяха приключили с това, което предстоеше на по-късните народи.

По-малко напред в развитието си бяха персийските народи. Пробуждайки на по-ниско равнище своя Аз и своите специални познавателни способности, те можеха да общуват главно с Властите, или Духовете на Формата. С тях те бяха подчертано близки. Персийските народи се пробудиха на едно по-ниско равнище, но все пак на едно равнище, до което западните народи тепърва трябваше да се издигнат. Ето защо те бяха запознати главно с Властите, или Духовете на Формата, които обозначаваха с името "Амшаспанди". Това са проявленията на онези Същества, ко-

ито ние познаваме като Духове на Формата и които, изхождайки от своята гледна точка, перспективите народи можеха да наблюдават много добре.

После ние стигаме до халдейските народи. Те вече разполагаха с едно първоначално съзнание за това, което ние познаваме под името Архаи или Духове на Личността. Макар и по друг начин, народите от гръцко-латинската епоха също разполагаха с известно съзнание за Архаите, или Духовете на Личността. Обаче при тях нещата бяха доста по-различни и ако искаме да схванем тези различия, това би означавало, че бихме могли да напреднем с още една крачка напред в познанието. Гърците се намираха по-близо до германските народи. Обаче при тях Азът се пробуди на едно по-високо равнище, на една по-висока степен, отколкото при северно-германските народи. Това, което северните народи все още изживяваха като един вид намеса на Ангелите и Архангелите, гръцко-латинските народи вече не го изживяваха непосредствено. Обаче те все пак имаха ясни спомени за него. Следователно, имайте предвид, че разликата между германските и гръцко-латинските народи беше тази, че гръцко-латинските народи все още имаха спомени за това, как Ангелите и Архангелите бяха взели участие в развитието на техния душевен живот. Самите те все още се намираха в едно сумрачно, съноподобно състояние на съзнанието. Обаче в спомените им участието на Ангелите и Архангелите изпъкваше особено ясно. Сътворението на целия този свят, начинът, по който Ангелите и Архангелите - както нормалните, така и абнормните - бяха работили в човешката душа, всичко това гърците познаваха до големи подробности.

Това, което бяха постигнали в своето развитие,

живееше в гушата им като един могъщ образ на спомените. Поначало споменът е това, което е по-избистрено, има по-ясни очертания и може да бъде изживяно. То не е така свежо, така младо, но има по-ясни очертания, по-ясни контури. Влиянието или импулсът, идващ от света на Ангелите и Архангелите, беше пробуден в гръцката гуша именно от спомена. Само така можем да си обясним гръцката митология. И който не я разглежда по този начин, а само сравнява едни имена с други имена, които среща тук или там, а не взема под внимание особените сили и образи, които се проявяват в лицето на Аполон, Минерва и така нататък, той просто остава на повърхността и сравнява само униформите.

Нека отново да обобщим: Гърците извлякоха своята митология от спомените. Египетско-халдейските народи имаха само един смътен, неясен спомен за света на Ангелите и Архангелите, но пък имаха поглед към света на Архаите. Положението при тях беше такова, сякаш току-що бяха започнали да забравят нещо. Затова пък в митологията на персийските народи, светът на Ангелите и Архангелите е напълно забравен, докато достъпът до света на Властите или Духовете на Формата е все още запазен. Това, което лежи в основата на гръцката митология, беше вече забравено от персийските и особено от индийските народи. За да вникнат в еволюционните процеси, те отново трябваше да търсят образите в Хрониката Акаша, изграждайки съответните образи за тези процеси, с помощта на своето напреднало, обожествено познание. И сега Вие разбирате защо за тези източни народи е толкова трудно да проумеят западния духовен живот. Оттук идва и голямата затвореност на източните народи спрямо западния духовен живот.

Несъмнено те ще възприемат материалната западна култура, обаче духовната култура на Запада - в случай, че не прибегнат до страничните пътища, които предлага Духовната наука - остава за тях малко или много затворена. В епохата, когато Христос още не беше слязъл на Земята, те вече бяха постигнали една твърде висока еволюционна степен. Христос Исус дойде чрез Четвъртата следатлантска културна епоха. И това е едно събитие, което не можеше да бъде разбрано с познавателните сили на индийския народ. За тази цел бяха необходими и такива сили, които са сродни с едно не толкова високо равнище на Аза, с едно присъствие на Аза в по-низшите душевни сили.

В северно-германските области дейтелността на Ангелите и Архангелите в човешката душа съществуваше не като някакъв спомен, а така, сякаш още по времето, когато Христос Исус ходеше по Земята, хората все още можеха да я виждат и да участвуват в нея наред с Ангелите и Архангелите. Докато при тези душевни изживявания гръцко-латинските народи си спомняха за нещо, което никога не са изпитвали, германските народи живееха в този елемент като в своя собствена среда. Техният Аз се беше пробудил на онази еволюционна степен, при която в душата все още работеха Духовете на Народите и онези духовни Същества, които принадлежаха на по-низшите Йерархии. Ето защо тези народи стояха най-близо до това, което познаваме като процеси на древната Атлантида.

В древната Атлантида хората насочваха поглед към духовните сили и говореха за един вид единно Божество, именно защото те разполагаха с непосредственото възприятие, присъщо за една прадалечна еволюционна степен от развитието на човечеството.

Тогавашните хора все още имаха непосредствени възприятия за действията на тези същества, докато по-късно индийците стигаха до тях само с помощта на Хрониката Акаша. Западните народи се намираха една степен над това равнище и те непосредствено изживяха прехода от старите форми на съзнанието в нови. Да, те имаха непосредствен поглед в действията и живота на реалните духовни сили и то през една епоха, когато Азът още не беше пробуден. Обаче в същото време те виждаха как Азът постепенно се пробужда и как Ангелите и Архангелите работят като ваятели на човешката гуша. Тъкмо на този преход те бяха непосредствени свидетели. Те пазеха спомена от предишни епохи, когато целият свят беше потопен в едно подвижно море от мъгли и виждаха как от мъглите се появяват онези божествено-духовни Същества, които стоят непосредствено над човека. И древните Богове, които бяха участвували в създаването на света, още преди появата на сегашните Богове в човешката гуша, онези божествени Същества от прадалечното минало, от епохата на древната Атлантида, те нарекоха Вани. Излизайки от епохата на древна Атлантида, хората започнаха да виждат и разпознават действията на Ангелите и Архангелите; и тях те нарекоха Ази. Това бяха онези Същества, които като Ангели и Архангели имаха грижата за човешкия Аз, който сега се пробуждаше в най-долната точка от своето развитие. Те бяха предводители на онези народи. А това, което другите източни народи проспяха, а именно възможността да видят как душата се издига благодарение на различните сили, идващи от нормалните и абнормните ангелски и архангелски Същества, европейските народи трябваше да постигнат, започвайки отдолу;

те трябваше да станат непосредствени участници в онези процеси, които постепенно доведоха до узряването на човешката душа.

Следователно, образите на Боговете, които заставаха пред душата на северно-германския човек, образите на Боговете, които директно работеха върху неговата душа, както и това, което той сам извличаше от Космоса под формата на едни или групи душевни качества, представляваха непосредствени възприятия, непосредствени виждания; всички тези опитности той изживяваше непосредствено. Той не се връщаше към своите спомени, за да разбере как душите се развиваха в човешките тела; напротив, той имаше пряк достъп до всички процеси, свързани с душевното развитие на човека. Тези процеси бяха идентични с неговото собствено развитие и той участвуваше в тях със своя собствен Аз. Разбирането за тези неща той запази чак до осми, девети, десети век след Христос. Той запази разбирането за това, как духовните сили възникват от Космоса и как постепенно кристализират в човешките тела. Първоначално той насочваше поглед към архангелските Същества, които работеха в неговата душа и подготвяха всичко онова, което по-късно щеше да се преобрази в негови лични душевни способности, и като най-могъщ от тези Архангели, той посочваше Вотан или Один. И какво по-точно виждаше той? Как възприемаше той Вотан или Один? Като какъв го познаваше той, като какъв се научи той да го обича и преди всичко, като какъв го разбираше той? Той се научи да го познава като един от онези Архангели, които бяха толкова напреднали, че можеха да се откажат от издигането си до по-висши степени. Той се научи да познава Один като един от абнормните Архангели, като едно от

великите йерархически Същества на гревността, упражняващо резигнация и отказ от по-нататъшното си лично развитие, поемайки върху себе си важната архангелска мисия да работи за доизграждането на човешката гуша. Северно-германският човек се докосна до дейтелността на Один още по времето, когато той се опита да вмъкне говора в човешката гуша. Съхранено по един чуден начин е описанието, как самият Один работи върху душевните качества на своите народи, само и само за да овладеят те говора. И всичко това е описано като едно посвещение на Боговете. А как Один разви у себе си силата, чрез която направи говора достояние на северно-германските народи, това ние научаваме от описанието, че преди да постигне тези качества, Один минава през една опитност, която ни се представя като вид посвещение чрез напитката на Боговете, онази напитка, която в прадалечното минало ние откриваме в света на великаните. Тази напитка съдържа не някаква абстрактна мъдрост, а живата, проявяваща се в звуците на човешкия говор мъдрост. При своето посвещение Один постига власт над тази жива, проявяваща се в звуците на човешкия говор мъдрост и в хода на своето продължително посвещение, Один се научава да контролира тази власт. А от изпитанията, свързани с посвещението, той бива спасен от Мимир, гревния носител на мъдростта. Така Один се превръща в господар на властта, произтичаща от човешкия говор. Ето защо по-късните предания винаги свързват езика на поетите, езика на скалдите не с друг, а с Один. Към Один водят и всички познания, свързани с руните, които в гревността бяха усещани от хората като много по-близки до говора, отколкото до по-късната писменост. Следователно, как по

страничните пътища чрез етерното тяло душата работи във физическото тяло и как с помощта на съответния Архангел тя овладява говора - ето за какво става дума в чудните истории, които се разказват за Огин.

Подобни архангелски Същества ние откриваме и в спътниците на Огин, например в Хьонир, който представя на хората силата на представното мислене, и в Лодур, който им дава това, което е най-близко до расата, а именно цвета на кожата и характера на кръвта. И така, тези две Същества клонят по-скоро към нормалните Архангели. А абнормните Същества ние откриваме в лицето на тези, които наричаме Вили и Ве. Те са Същества, които действуват предимно в по-интимните сфери на душата, както споменах това в предишната лекция. Обаче вътрешно сроден с такъв абнормен Архангел се чувствава именно онзи Аз, който е застинал на една абнормна степен от своята еволюция и е ангажиран най-вече с изграждането на второстепенните душевни сили. Един такъв Аз чувствава себе си близък с абнормните архангелски Същества. Също и Огин не беше усещан от хората като абнормен Архангел, а по-скоро като такъв, който в своето изоставане е сроден с изоставането на западноевропейските души, а в своя Аз те изживяват по един много по-съзнателен начин това, което беше изостанало в развитието си, докато източните души вече бяха извървели определени етапи от душевния живот, преди още да вземат решение за своето пробуждане. Ето защо в душите на северно-германските хора преди всичко живее онова, което е свързано с бушуващите и съзидателни архангелски сили на Огин, чиято арена на действие е именно там - в света на елементите, в недосегаемите дълбини на

душевния живот.

След като казахме, че Ангелите са тези, които пренасят в отделните човешки души последиците от действията на Архангелите, нека имаме предвид, че един Аз, който е пробуден на една толкова ранна степен от душевния живот, се интересува главно от това, действията на Архангелите веднага да бъдат пренесени в самия него. Ето защо северно-германският човек изпитва толкова дълбок интерес към едно такова ангелско Същество, притежаващо особена сила, и същевременно интимно свързано с отделния човек и неговата индивидуалност. Това е Тор. Тор може да бъде разбран само тогава, когато в негово лице виждаме едно Същество, което би могло да напредне твърде много, ако следваше своя естествен път на развитие, но стана така, че сравнително рано то доброволно изостана на ангелската степен, за да се превърне в предводител на северно-германските души през епохата, когато в тях започна да се пробужда Азът.

Фактът, че определени сили от духовния свят трябваше и можеха да бъдат вложени във всеки отделен Аз, е това, което позволяваше на хората да усещат Тор толкова сроден с отделния човешки Аз. Несъмнено, ако се съобразяваме с тази подробност, ние ще сме в състояние да разберем още по-добре персонажите от древните саги и легенди.

За нас главното сега е именно това - да разбираме както трябва индивидуалностите на Боговете. Защото северно-германският човек усещаше и съизживяваше решаващата роля на душата за изграждането на човешкото физическо тяло. Той наистина беше там, когато Азът навлизаше в тялото и завладяваше всеки отделен човек.

Ние знаем, че Азът пулсира в кръвта на физическото тяло и че на вътрешния свят съответствува един външен свят; всеки Микрокосмос има своето съответствие в Макрокосмоса. Както казах, Огун дава на човека силата на говора, силата на руните и постига това по страничния път на дишането: тези действия на Огун имат своето макрокосмическо съответствие във въздушните течения на ветровете. Ритмичното проникване на въздуха през нашите дихателни органи, които пораждат от него думите и говора, има своето макрокосмическо съответствие във въздушните течения на ветровете. Както можем да усетим в самите себе си как силата на Огун превръща въздуха в думи, така трябва да виждаме и неговото присъствие навън, в поривите на вятъра. И това действително виждаше онзи, който все още притежаваше древните северно-германски качества, към които принадлежеше и една определена степен на ясновидство. Навсякъде в поривите на вятъра той виждаше Огун, виждаше го и тогава, когато чрез своето дишане Огун формираше говора. И всичко това заставаше пред погледа на северния човек като едно единно цяло. Както това, което живее в нас и формира говора - имам предвид северното формиране, северната организация на говора -, нахлува в Аза и поражда пулсирането на кръвта, така и това, което вече е формирано като говор, има своето макрокосмическо съответствие в светкавиците и гръмотевиците.

Говорът е вече налице, когато Азът се ражда. Ето защо Азът навсякъде беше усещан като роден син на онова Същество, което даде на хората говора. Тор е специално ангажиран в утвърждаването на индивидуалния Аз, а макрокосмическото съответствие на процесите в Макрокосмоса ние имаме в пулсира-

нето на кръвта. Следователно, това, което навън в Макрокосмоса съответствува на пулсирането на човешката кръв, е същото, което прорязва ветровете и облаците под формата на светкавици и гръмотевици. Обаче това също застава пред ясновиждащия северно-германски човек като едно цяло и за него поривите на вятъра и проблясването на светкавиците са интимно, неразделно свързани с фините движения на вдишания от него въздух. Той вижда как въздухът нахлува в човешкото тяло, в резултат на което Азът започва да пулсира. Днес хората разглеждат всичко това като един материален процес, обаче за северно-германския човек същите тези процеси все още бяха израз на астралното тяло. Той ясно виждаше вътрешното сходство между огъня, светкавицата и това, което пулсира в кръвта. Той усещаше ударите на пулса в своята кръв и знаеше: Това са ударите на Аза! Това, което бушува там, аз усещам отново и отново! - Обаче на външния, на материалния процес той не обръщаше особено внимание. Всичко това се разиграва в рамките на свръхсетивното изживяване. Той усещаше ритмичните удари на пулса като дело на Тор. Чукът на Тор в десницата на Тор и неговите непрекъснати, ритмични удари - ето какво усещаше той в своя Аз: силата на Тор, силата на един от най-могъщите Ангели, които изобщо някога са били почитани от хората, защото Тор действително беше едно могъщо Същество, изостанало в своето развитие на онази степен, на която се намират Ангелите.

Ние знаем, че духовните сили са тези, които поддържат физическото тяло и това намира израз в северно-германската митология, защото там именно Азът е в основата на душевно-телесния човек. Представителят на северно-германските народи на-

истина виждаше скритите, вътрешни движения на душевно-телесния човек и дори през следващите епохи той съхрани разбирането за това, как - бих казал - макрокосмическият свят отговаря на макрокосмическия свят. Дори и през следващите епохи той добре разбираше посветените, когато те му обясняваха как човекът възниква от силите и от елементите на Макрокосмоса. Той можеше да се връща към ранните етапи от еволюцията и да разбира преданията, описващи отношенията между Ангели и Архангели. Той можеше да вижда, как отделният човек се ражда от Макрокосмоса, как отделният човек почива в лоното на Макрокосмоса. В Макрокосмоса той търсеше онези процеси, които имаха своето микрокосмическо продължение в него самия и му помагаша да разбере, как от човешкия север, от студената област на Духа биват изтъквани не само човешките мисли, но и невидимите структури на човешкото физическо тяло, включително и главата с нейните дванадесет мозъчни нерви. Тъкмо този процес, чието микрокосмическо съответствие имаме в дванадесетте мозъчни нерви, виждаше той Той виждаше съзидателните сили на Духа в това, което наричаше “Небелхайм” или “Нилфхейм”; той виждаше дванадесетте потоци, които се съгъстват и материализират в дванадесетте мозъчни нерви на човека; той виждаше, как на това, което слиза от горе, се противопоставят силите, идващи от сърцето, от човешкия юг; той търси всичко това навън в Макрокосмоса и после, когато чува от посветените името “Муспелхайм”, добре разбира за какво става дума. И така, дори и през християнските столетия той все още притежава едно образно и живо разбиране за раждането на Микрокосмоса от недрата на Макрокосмоса и може да проследи разви-

тието назад във времето и да наблюдава как човекът възниква като екстракт от целия космически свят. Да, той е в състояние да се пренесе във времето и да се убеди, че тези процеси имат далечна предистория, в която той може да се потопи, защото това е равнозначно да се потопи в своята собствена гуша, където работи цяло войнство от Ангели и Архангели. Той може да надзърне в предисторията на тези процеси, а представите, до които стига в този случай, са нещо, което ни улеснява да вникнем в северно-германското сътворение, в самото възникване на човечеството от дълбините на Макрокосмоса.

И така, заставайки пред северно-германския хаос, пред Гунунгагап, ние се оказваме приблизително в онзи момент от времето, когато започва повторното изграждане на Земята, след като тя вече е преминала през своите предишни планетарни състояния, наречени от нас Сатурн, Слънце и Луна, когато, следователно, Земята се пробужда от своя сън, от своята Пралайя, когато природните царства все още не са диференцирани, а хората съществуват в чисто духовните си измерения. И тогава северният човек започва да проумява истината за следващите планетарни въплъщения на нашата Земя.

Изключително интересно е да видим как имагинативните образи на северно-германската митология възпроизвеждат процесите, които са се разиграли през онези далечни времена, същите онези процеси, които ние - вместо с образи - обясняваме с помощта на нашите духовно-научни изрази и понятия. Северно-германската митология възпроизвежда дори онези процеси, които са се разиграли преди отделянето на Слънцето и Луната. Възпроизведено е отделянето на Луната и как после еволюцията прераства в това, кое-

то по-късно беше наречено “Ризенхайм”. Възпроизведено е всичко онова, което е ставало през Атлантската епоха, както и още по-ранните еволюционни процеси, които са извънредно близки до душевността на северно-германските народи.

За днес бих искал да изградите у себе си известна представа за пробуждането на северния Аз, което стана на една относително ниска степен от неговото развитие, за това, как северният човек се потопяваше в Душата на Народа, в действията на Тор и така нататък. Бих искал да породите у себе си едно усещане за това, как Азът взема участие във всички тези процеси и как той може да изпита непосредствен интерес към действията на по-висшите Същества, които изглеждат по коренно различен начин от действията на духовните Същества, които откриваме при източните народи.

Утре ще се опитаме да намерим достъп до периферните части на германската митология. И тогава ще разберем, че те са предвестници на това, което живее в Душите на Народите и ще се запознаем по-отблизо именно с природата на тези наши западни Души на Народите.

Девета лекция

Кристияния, 15. Юни 1910

Ако всред Вас има слушатели, които биха искали да анализират в чисто философски смисъл вчерашната лекция, вероятно те ще срещнат привидни затруднения, и то поради обстоятелството, че в някои от предишните лекции, изнесени върху подобни теми, са чули, че цялата наша Следатлантска епоха и най-вече последните периоди от Атлантската епоха имаха задачата постепенно да развият човешкия Аз като такъв и все повече и повече да засилят себесъзнанието у човека. В тази връзка аз често съм посочвал, че представителите на гревната индийска култура бяха първите, които - след като на гревната Атлантида те можеха да проникват в духовния свят благодарение на старото, сумрачно ясновидство - изпитаха непосредственото пренасяне от областта на ясновидството в тази на физическия свят. И те обхващаха с поглед физическия свят по такъв начин, че над цялата Първа следатлантска епоха витаеше настроението: Истинската действителност се намира там, в духовния свят. Докато видимият свят не представлява нищо друго, освен илюзия, Майя. Обаче вчера споменахме и още нещо, което е в пълно съответствие с фактите, а именно, че хората, принадлежащи към тази гревна индийска култура бяха претърпели, така да се каже, едно богато душевно развитие, и то в присъствието на един по-малко или повече спящ Аз, а това означава, че техният Аз се пробуди след като те вече бяха постигнали определена душевна зрялост.

Сега може би Вие бихте поставили въпроса: Доб-

ре, но кое е същественото за това индийско население през този междинен период? Индийското население постигна своята душевна зрялост по един коренно различен начин, отколкото европейското, и в частност германското население, което беше така поставено, че всеки един от Азовете на неговите представители непосредствено присъствуваше на процесите, при които постепенно се изграждаха съответните душевни качества; те просто виждаха, как божествено-духовните сили работят в техните души. Вероятно е много трудно да бъде постигнато някакво съзвучие между тези гуми и това, което казах вчера, особено ако човек подложи вчерашната лекция на сериозен философски анализ. И аз бих добавил още няколко гуми само за онези, които подхождат към лекцията не с пълна безпристрастност, а от позицията на чисто философско мислене.

Вие веднага ще разрешите привидното противоречие, ако вземете предвид следното: Относно Аза и неговата познаваемост, човекът се намира в съвсем друго положение, отколкото ако нещата биха опирали до какъвто и да е друг обект. Ако Вие се стремите към опознаването на някакъв друг обект, предмет или същество, различни от Аза, тогава в рамките на познавателната дейност винаги изпълкват две неща: индивидът, упражняващ познанието, респективно познавателната сила, и самият обект на познанието. Независимо дали последният е човек, животно, дърво или камък, това не засяга чисто формалния познавателен акт. По друг начин обаче стоят нещата относно Аза. В този случай онова, което осъществява познанието и това, което е обект на познанието, е едно и също. От особено значение за човешката еволюция е, че тези две неща

постепенно се отделят едно от друго. Онези, които развиха зрялата индийска култура през Следатлантската епоха, изградиха Аза субективно като един познаващ Аз и това субективно извисяване на Аза до определени върхове на човешката душевна природа беше постигнато още преди човекът да разполагаше със способността да съзерцава Аза обективно. Напротив, европейските народи се издигнаха твърде рано, още когато бяха под влиянието на старото ясновидство, до съзерцаването на обективния Аз, или с други думи, в рамките на своето ясновидство те можеха да различават Аза като едно същество сред много други същества. И ако доловите тази разлика, Вие ще разрешите, и то чисто философски, въпросното противоречие; въпрочем това се отнася и до много от духовно-научните факти. Ако някой изпитва радост от философските формулировки, той би могъл да се изрази по следния начин: Индийската култура е израз на една такава душевност, която постигна кулминацията на субективния Аз значително време преди да беше възможно съзерцаването на обективния Аз. Докато германо-европейските народи стигнаха до съзерцаването на Аза много време преди да осъзнаят същинския вътрешен подтик към Аза. По пътя на ясновидството те доловиха, видяха зазоряването на собствения Аз, имагинативния образ на Аза. В астралния свят около себе си те отгавна и обективно виждаха Аза сред другите същества, до които стигаха чрез своето ясновидство. - Ето как трябва да си представяме една от противоположностите между Изтока и Запада; и тогава ние разбираме, че именно европейските земи бяха призвани да свържат човешкия Аз с другите Същества, с Ангелите и Архангелите, по онзи характерен начин, който аз вчера изтъкнах

по отношение на митологията.

Ако вникнете в тези неща, Вие разбирате, че европейските земи наистина бяха определени да свържат по всевъзможни начини този Аз също и със сетивния свят, така че Азът, същинското ядро на човешкото съществуване да влезе в най-сложни връзки с външния свят. По-рано, преди човекът да можеше да възприема и да съзерцава своя Аз, тези отношения се определяха от най-висшите Съществува и от самия него не зависеше нищо. Отношенията на Аза към външния свят бяха по-скоро инстинктивни. И тъкмо това е същественото в развитието на Аза, че той все повече и повече взема в ръцете си формирането на своите отношения към външния свят. И главната задача на европейските народи, общо взето, беше тази, да изградят по един или друг начин отношенията на Аза към целия свят, и ръководната Душа на Народа имаше и все още има задачата да подпомогне европейския човек, който се стреми да свърже своя Аз с външния свят, с другите хора и със света на божествено-духовните Съществува, така че фактически хората започнаха да говорят за отношенията на Азовия човек към цялата Вселена едва в рамките на европейската култура. От тук идва и коренно различният акцент, когато се говори космологически в рамките на древната индийска култура, и когато се говори космологически в рамките на европейско-митологическата култура. Там на Изток всичко е безлично и от човека преди всичко се изисква да остане безличен в своето познание, да подтисне своя Аз, за да се издигне в Брахма и накрая да намери Атма в самия себе си. Следователно, тук най-висшето изискване е това на безличието. Докато в Европа - с оглед на това, как е заложен от самото начало и с оглед на постепенното си израстване в хо-

да на еволюцията - този човешки Аз стои в самия център на човешкия живот. Ето защо тъкмо тук в Европа е налице един подчертан интерес към това, всичко да се разглежда в неговите връзки с Аза, всичко да се обяснява ясновидски също в неговите връзки с Аза и изобщо да се обръща внимание на всичко, което в хода на Земното развитие е взело някакво участие в еволюцията на Аза.

Впрочем всички Вие добре знаете, че в еволюцията на Земния човек, който беше призван рано или късно да стигне до своя Аз, се намесиха две противоположни сили. Още през Лемурийската епоха в човешкото астрално тяло се вляха онези сили, които ние наричаме луциферически. За тях Вие знаете, че техните атаки по отношение на човека започват преди всичко с това, че те просто се вмъкват в човешките желания, инстинкти и страсти. Но по този начин човекът постигна две неща: От една страна той успя да се превърне в едно самостоятелно, свободно същество, изгарящо от ентузиазъм за това, към което се стреми в своите мисли, чувства и действия, докато по-рано беше непрекъснато насочван в една или друга посока от божествено-духовните Същества. Обаче от друга страна благодарение на луциферическите сили и по-точно чрез разпалваните от тях желания, инстинкти и страсти, човекът можа да познае злото. Следователно, Луцифер е поставен в нашето земно битие по такъв начин, че неговите атаки се разгръщат в областта на човешкото астрално тяло. И така, когато говорим за Луцифер, ние говорим за една сила, която е проникнала много по-дълбоко в сетивното, материалното битие на човека, отколкото ако еволюцията би напредвала без намесата на Луцифер. Накратко: човекът дължи на Луцифер две противоположни

ложни възможности. Добрата от тях е свободата, а лошата е тази, да върши злото.

Обаче ние знаем и още нещо: благодарение на това, че луциферическите сили проникнаха в човешката природа, по-късно там можяха да се проявят и съвсем други сили, което би било невъзможно без първоначалната намеса на Луцифер. Да, човекът би възприемал света по съвсем различен начин, ако беше лишен от влиянията на Луцифер и на другите свръхсетивни Същества, ако той не беше допуснал до себе си и една друга сила, след като вече беше сторил това по отношение на Луцифер. Ариман идва от вън и се промъква в сетивния свят, заобикалящ човека, така че ариманическите влияния са последица от луциферическите влияния. Човекът беше обхванат от Луцифер, така да се каже, вътрешно, и впоследствие, чрез това, което напират към него от външния свят, той беше обхванат и от Ариман.

Духовната наука, съществуваща под една или друга форма във всички времена, действително познава фактите и тя винаги е говорила за луциферически и ариманически сили. И сега Вие ще намерите за извънредно показателно, че във възгледите на различните народи - там, където тези възгледи се проявяват в съответните митологически образи - не винаги е налице еднакво ясно съзнание за Луцифер от една страна и за Ариман от друга страна. Например никъде в Стария Завет, който олицетворява религиозните възгледи на цялата семитска традиция, не съществува ясно разграничение между Луцифер и Ариман. Там долавяме само една смътна представа за луциферическото влияние. Вземете например старозаветния разказ за змията, който не е нищо друго, освен един образ на Луцифер. Все пак от този разказ ние вадим

заключението, че според евреите Луцифер е взел участие в еволюцията. Да, съзнанието за участието на Луцифер в еволюцията е налице във всички религиозни традиции, които малко или много са сродни с Библията. Обаче съзнанието за участието на Ариман почти напълно липсва. То е налице само в онези случаи, когато хората имат достъп до Духовната наука. Ето защо авторите на Евангелията явно са се съобразили с този факт. Понеже по времето на евангелистите гумата “Демон” е била взаимодействувана от гръцкия език, Вие ще си спомните, че в Евангелието на Марко, там където не става дума за изкушението на Исус, се говори за един “демон”. Обаче там, където става дума за Ариман, срещаме гумата “Сатана”. Но кой ли днес взема под внимание тези важни разлики в наименованията, които съществуват в Евангелието на Марко и в Евангелието на Матей? В екзотеричното тълкуване на Библията тези важни разлики изобщо не играят никаква роля.

Обаче тези разлики изпъкват по един забележителен начин в противоположността между персийския и индийския народ. В определен момент те стават съвсем очевидни. Например персийският народ не познава така добре луциферическото влияние; той усеща главно влиянието на Ариман. В сред персийците се води борбата срещу онези сили, които ни дават една външна, погрешна представа за света, въвеждайки ни в мрак и тъмнина, следователно, срещу всичко онова, което определя отношението на човека към външния свят. Там Ариман е наречен враг на доброто и на светлината. Как да си обясним това? Можем да си го обясним с обстоятелството, че Втората следатлантска културна епоха даде тласък главно на онези човешки способности, които бяха свързани с възприе-

мането на външния свят. Замислете се, че главната задача на Зароастър беше да подпомогне онези хора, които се стремяха да опознаят Слънчевия Дух или Духа на Светлината. Следователно, най-напред той трябваше да им обърне внимание, че в този свят, наред с Духа на Светлината, съществува и Духът на Мрака, който помрачава нашето познание за външния свят. Персиецът насочва своите усилия главно към това, да победи Ариман и да се свърже с онези Духове, които са родствени със Светлината. Той е така устроен, че може да се бори с външния свят и да го завладява. Ето защо той има своите Ахурас или Азурас. Напротив, за представителите на персийската религия е нещо твърде опасно, ако би трябвало да се потопят във вътрешната човешка природа, където са скрити луциферическите Същества. В този случай те са изправени пред една голяма опасност и не разчитат на никакви добри сили. Те предпочитат да насочат своя поглед навън и си представят как Духовете на Светлината тържествуват пред Духовете на Мрака. В същото време индийците вършат тъкмо обратното. Те се намират в такъв период от своето развитие, когато - вглъбявайки се в своя вътрешен свят - имат за цел да се издигнат до по-висшите духовни области. За тях спасението означава да се свържат с онези сили, които действуват именно там, в сферата на вътрешното съзерцание. Ето защо за тях е твърде рисковано да се занимават с външния свят, където биха могли да се окажат изправени срещу Ариман. Те действително се опасяват от външния свят и го приемат като някаква заплаха. За тях Девас бяха онези Същества, които персийците с право отбягваха, обаче индийците се стремяха да разгръщат своята дейност именно в областта на

Девас¹⁷. Но персийците избягваха тази област, защото там преди всичко трябваше да се води борбата срещу Луцифер.

Ако се вгледате в различните митологии и светогледи, Вие никъде няма да откриете толкова ясни и нагледни примери за двата вида влияния върху човека, както в северно-германската митология. Понеже северно-германският човек все още разполагаше със старото ясновидство, той действително виждаше тези две сили, заставаха между тях и си казваше: Да, в сегашния етап от своето развитие, човекът вижда как определени сили навлизат в неговия вътрешен свят, в неговото астрално тяло. Те идват отвън, обаче упражняват своите действия в астралното тяло и той усеща - понеже е призван да изгради Аза, пълната самостоятелност на човека - не просто възможността да се върши злото, а в тези сили, които прииждат към астралното тяло, за да му гарантират свобода и самостоятелност, той усеща самата сила на свободата; в тези сили той усеща, така да се каже, елемента на подстрекателството, на бунта. Да, луциферическият елемент беше усещан тъкмо по този начин в онези сили, които дори в северно-германските области все още бяха ангажирани във формирането на расите, доколкото въпросните сили определяха телостроежа, цвета на кожата и така нататък. Първоначално в своето ясновидство северно-германският човек чувствуваше Луцифер като нещо, което го превръща в свободно човешко същество, което не се подчинява на никакви външни сили, а само разполага със своята здрава, непоколебима воля, която определя и импулсите за неговите действия. Това луциферическо влияние северно-германският човек усещаше като нещо изключително благотворно. Но скоро той

забеляза, че от това влияние произтича и нещо друго. Луцифер остава скрит зад образа на Локи, който излъчва особен блясък. И понеже тогавашните хора виждаха в духовния свят, те разбираха, че могат да свържат импулсите за свобода и самостоятелност именно с Локи. Благодарение на старото ясновидство те знаеха също, че онова, което непрекъснато подклажда низшите им желания и страсти, поставяйки ги много по-долу, отколкото ако биха се обръщали единствено към Огун или към Азите¹⁸, всъщност идва от Локи. Усещаха ли тези хора злоещото величие на северно-германската митология? Да, те действително усещаха, дълбоко убедени в правотата си, това което с помощта на Духовната наука рано или късно отново ще стигне до съзнанието на хората.

До какво впрочем се свежда луциферическото влияние? Луцифер се вмъква в астралното тяло, обаче освен него, той засяга както етерното, така и физическото тяло. Днес извън нашето Антропософско Общество, за Луцифер трябва да се говори с голяма предпазливост. А това, в което Вие занапред все по-дълбоко ще се убеждавате, е, че Луцифер действа в трите области на човешкото астрално, етерно и физическо тяло.

В областта на етерното тяло той поражда стремеж към неистинност, към лъжа. Лъжата и неистинността са нещо, което надхвърля личните възгледи на човека. Луцифер пронизва човешкото астрално тяло и една от последиците на това е егоизмът. Етерното тяло бива проникнато отвътре със стремежа да бъде неистинно и така възниква склонността към лъжата. В областта на физическото тяло силите на Луцифер пораждат болестта и смъртта. За тези от Вас, които присъствуваха на моя последен

лекционен цикъл, нещата вероятно не са трудни за разбиране. Но тук бих искал още веднъж да повторя, че всичко, което се проявява като болест и смърт в човешкото физическо тяло, е кармически свързано с влиянието на Луцифер. Нека да обобщим: в астралното тяло Луцифер поражда егоизма, в етерното тяло - лъжата и неистинността, във физическото тяло - болестта и смъртта. Естествено, всички наши материалистично мислещи съвременници се очудват извънредно много, когато Духовната наука свързва болестта и смъртта с влиянието на Луцифер. Но това също има отношение към Кармата. Болестта и смъртта никога не биха засегнали човека, ако не съществуваха луциферическото влияние. Кармическата последица от луциферическото влияние се изразява именно в това, че човекът потъна прекалено навътре в материята - нещо, което от друга страна трябваше да бъде уравновесено чрез болестта и смъртта.

Нека да повторим: поради нахлуването на луциферическото влияние в човека, неговото физическо, етерно и астрално тяло бяха засегнати съответно от болестта и смъртта, от лъжата и неистинността, и от егоизма. - Тук аз бих искал да изтъкна още веднъж, че днешната материалистична наука обяснява смъртта в животинското и растителното царство по същия начин, както прави това и по отношение на смъртта при човека. Тези материалистично мислещи хора не могат да проумеят, че едно външно явление може да изглежда по абсолютно същия начин както някакво друго явление и все пак причините в двата случая да са коренно различни.

Да, външните факти могат да бъдат обяснени от съвсем различни гледни точки. Но въпреки че - външно погледнато - нещата са сходни, смъртта

при животните няма нищо общо със смъртта при човека. Би ни отнело твърде много време, ако поискаме да докажем тези неща, спирайки се върху една теория на познанието. Всъщност тук аз само напомням, че това, което днешната наука нарича причинност, често пъти е нещо безкрайно съмнително. И грешки поради тази причина ние откриваме на всяка крачка. Представете си например следното: Един човек се качва на покрива, подхлъзва се и пада долу, където го намират мъртъв. Какво по-близо до ума, хората да си кажат: Да, този човек падна от покрива, получи тежки наранявания, в резултат на които умря. - Обаче в действителност случаят може да е съвсем друг. На покрива човекът би могъл да получи мозъчен удар и да е умрял още преди падането; нараняванията са налице, обаче причината за смъртта е съвсем друга. Описаният случай е прекалено грастичен, обаче грешки от този род науката прави много често. Външните факти могат да изглеждат напълно еднакви и все пак вътрешните причини да са съвършено различни.

Ето какво, следователно, можем да изтъкнем като резултат от духовно-научното изследване: в астралното тяло Луцифер поражда егоизма, в етерното тяло - лъжата и неистинността, във физическото тяло - болестта и смъртта. И какво би трябвало да ни каже сега северно-германската митология, когато тя приписва на Луцифер, на Локи, това троично действие? Тя разказва, че Локи има трима потомци. Първият е този, който поражда егоизма. Това е змията Мидгард, която олицетворява луциферическото влияние върху астралното тяло. Вторият образ се свежда до това, което се промъква в човешкото познание като неправилни, неверни представи. При човека на физическия план това са онези неща, които живеят

В неговия Дух, обаче не съвпадат с външния свят. Накратко, това са неправилните, неверните представи. Но при северните хора, които все още имаха непосредствени опитности в астралния свят, това, което за нас не е нищо друго, освен една абстрактна лъжа, оживяваше като едно астрално същество в астралния свят. Израза на всичко онова, което представлява помрачението, неправилното виждане, имаме в лицето на едно животинско същество, което на Север е познато като вълкът Фернис. Този е вторият потомък, олицетворяващ влиянието на Локи върху етерното тяло, което поражда у човека един вътрешен стремеж към самоизмама, към неправилно мислене. В този случай гревната северно-германска митология, както казах, си служи с образа на един вълк. Това е астралният образ за лъжата и за всичко онова, което е свързано с вътрешния стремеж към неистинност.

Обаче тук, където човекът се сблъсква с външния свят, срещата между Луцифер и Ариман е вече факт, така че всяко заблуждение, което се промъква в познанието - също и в ясновидстското познание - всяка илюзия и всяка Майя са просто израз на този стремеж към неистинност. Следователно, във вълка Фернис ние трябва да виждаме онзи образ, който човекът сам създава около себе си благодарение на това, че не вижда нещата в техния истински облик. Когато гревният северен човек усеща някакво помрачаване както на външната светлина, така и на истината, той започва да говори за вълка Фернис. Той произва цялото северно съзнание и Вие ще откриете, че хората много често прибегват до този образ именно в посочения от мен смисъл.

Когато гревният северен човек искаше да бъде разбран от другите, например относно това, което

виждаше при едно Слънчево затъмнение - естествено през епохата на старото ясновидство човекът виждаше неща, доста различни от гледката, която днес наблюдаваме с помощта на телескопа -, той избираше образа на вълка, който преследва Слънцето и в момента, когато го настига, вълкът предизвиква не друго, а самото Слънчево затъмнение. Всичко това напълно съвпада с фактическото положение на нещата. А цялата тази терминология е извлечена от величественото, от дори зловещо-величественото съдържание на северната митология. Разбира се, тук аз бих могъл да засегна нещата съвсем бегло. Но ако някога бихме могли седмици наред да говорим за северната митология, Вие ще се убедите колко всестранно са изложени фактите в северното митологично мислене. И това е така само защото в този случай митологията идва като последица от старото ясновидство, навсякъде в което обаче присъствуваше Азът.

Днешните материалистически хора ще възразят: “Но всичко това е само едно суеверие. Никакъв вълк не преследва Слънцето. Обаче древният северен, имагинативен човек вижда тези събития в образи и аз бих могъл да изброя пред Вас цяла поредица от така наречените научни истини, които крият в себе си много повече ариманческо влияние, много повече заблуди, отколкото има в случая, когато човек описва съответното астрално виждане и казва: Ето, сега вълкът преследва Слънцето. - Напротив, именно за окултистите съществуват неща, които са израз на суеверие от най-висша степен. Едно от тях е убеждението, че в действителност Слънчевото затъмнение настъпва тогава, когато Луната застава пред Слънцето. От формална гледна точка това е напълно вярно, толкова вярно, колкото и астралната опитност, според

която вълкът преследва Слънцето. Дори астралната опитност е по-вярна от обясненията в днешните книги, защото те са написани под влиянието на големи заблуждения. И когато един ден вместо външните факти човекът ще вижда истинското състояние на нещата, той ще се увери, че северните митове имат право. Аз добре зная, че от гледна точка на съвременното мислене изказвам ужасни нелепости, обаче зная и нещо друго: хората в нашите антропософски среди са вече достатъчно напреднали, за да се разисква пред тях къде именно материалистическите възгледи са до най-голяма степен застрашени от Майя, измамите и илюзиите.

Сега ние стигаме до влиянието на Локи върху физическото тяло. Там, както казах, той поражда болестта и смъртта. Следователно става дума за третият потомък, който поражда болестта и смъртта, за Хел. Ето как по един превъзходен начин, в образите на Хел, вълка Фернис и змията Миггард, пред Вас застава влиянието на Локи или Луцифер, именно според формата, в която то е било възприемано от старото, сумречно ясновидство. И ако проучим цялото предание за Локи, ние ще установим, че там фактите са осветени до най-малките подробности.

При това винаги следва да сме наясно, че неща-

та, които ясновидецът вижда, не са някакви алегории или символи, а истински Същества. Да, той вижда именно Същества. Обаче северно-германският човек познаваше не само своя Локи, не само Луцифер, но също и Ариман, чието влияние идваше по груги пътища и той дори знаеше, че атаките от страна на Ариман са последица от тези на Локи. Пренесете се за миг в онези времена, когато човекът обхващаше света не със сегашното, предметно съзнание, а с тогавашното си ясновидство и Вие ще установите, че въпросният мит е извлечен именно от него. Какво казва митът? Влиянието на Локи се разпростира върху хората чрез посредничеството на змията Муггард, вълка Фернис и Хел. И поради нарастващото луциферическо влияние човешкият ясен и преизпълнен със светлина поглед в духовния свят постепенно се помрачи. Развивайки предметното съзнание, тогавашният човек редуваше виждането в духовния свят с живота във физическия свят, също както става редуването между будността и съня. Когато отправяше поглед в духовния свят, той виждаше своята космическа родина.

Същественото тук е, че митът възниква от ясновивждащото съзнание. Обаче човешкото съзнание напредва именно в редуването между виждането и липсата на виждане в духовния свят. По време на сънищното съзнание човекът виждаше в духовния свят, по време на дневното съзнание той ставаше сляп за духовния свят. Виждането в духовния свят периодически се сменяше със слепотата за духовния свят. И тази смяна на двата вида съзнание по-късно намери израз в мита за слепия Хьодур и ясновивждащия Балгур.

Човекът беше отворен за влиянието на Балгур и той би се развил именно в тази посока, ако не би

попаднал под влиянието на Локи. Обаче последният предизвика това, че природата на Хьодур победи природата на Балдур. И как се стигна до тази победа? Благодарение на факта, че Локи предостави на слепия Хьодур Белия имел, с който той умъртви виждащия Балдур.

Следователно Локи е умъртвяващата сила, също както и Луцифер, който тласна човека към Ариман. Привързвайки се към слепия Хьодур, човекът изгуби старото ясновидство. Ето какво означава умъртвяването на Балдур. Ето какво усеща северният човек, когато постепенно се окаже лишен от Балдуrowата сила, от виждането в духовния свят. Северният човек изживя угасването на ясновидството така, сякаш именно за негова сметка Локи умъртви ясновиждащата сила в Балдур и това, което му остана, беше пълната безпомощност, пълната неспособност за виждане в духовния свят. Ето как в мита за Балдур, Хьодур и Локи е отразено едно от най-забележителните световно-исторически събития: постепенното угасване на старото ясновиждащо познание. И така, от едната страна имаме Локи и неговите потомци, а от другата страна - трагичния акт, представляващ умъртвяването на Балдур.

Или с други думи, северната митология напълно потвърждава онова, което днес ние извличаме от Духовната наука, и особено нашето разбиране за двете влияния на Луцифер и Ариман. Тя потвърждава както духовно-научния факт за ясновиждащия характер на древното познание, така и нашето твърдение, че митовете са един вид продължение на ясновидството.

Бихме отишли твърде далеч, ако трябва да се спираме на отделни подробности в тази област. Но сега, след като изтъкнах принципното положение на

нещата, Вие несъмнено долавяте злобещо-величествения характер на този мит, който няма равен на себе си, понеже нито една друга митология не е била формирана в толкова пълно съзвучие с ясновиждащото съзнание на древното човечество. Гръцката митология представлява само някакъв галечен, пластично изваян спомен от предисторическите епохи. Само че в гръцката митология липсва онази непосредствена връзка с фактите, каквато срещаме в северно-германската митология. При гърците всичко е избистрено, образите там се отличават с изящни линии и контури, с подчертана пластичност, обаче са изгубили елементарната сила на своето първично въздействие. Докато при северния човек беше съхранена голяма част от старото ясновидство. Да, в останалата част на Европа старото ясновидство беше отгавна изчезнало, но в северните области то продължи да живее и едва след продължителен период от време неговото място се зае от чисто физическия поглед върху околния свят. И когато младото християнство започна да завзема все по-нови територии, за повечето от северните хора истините, залегнали в мита за Балдур и неговата смърт, не подлежаха на никакво съмнение.

Следователно, в тези части на Европа старото ясновидство и непосредствените свръхсетивни опитности продължиха да са от решаващо значение за човешкото съзнание и то в много по-голяма степен, отколкото при останалите народи. Ето защо след време северно-германските хора започнаха да усещат приблизително следното: Да, сега за нас изчезна всичко онова, което някога можехме да изживяваме в нашата божествено-духовна прародина. Обаче за Севера това усещане изчезна едва след като северно-

германският човек вече беше вкусил от утехата на християнството. И въпреки това той прие християнството по един съвсем друг начин. Защото той беше твърде дълбоко повлиян и разтърсен от съдбата на Балгур, за да се утеша с един друг Бог, предложен от Изтока, който трябваше да слезе чак до физическия план, само и само да бъде пробудено съзнанието за Бога у онези човешки същества, които признаваха единствено физическия свят. Евангелските думи “Променете вашата душевна нагласа, защото приближава царството небесно” можеха да бъдат разбрани от хората в Предна Азия, но не и от северните жители на Европа. Там, в Предна Азия, където стана физическото появяване на Христос, можаха да проблеснат само много стари спомени от времето, когато ясновидството беше присъщо на всички хора. Защото там Кали Юга, тъмната епоха, продължаваше вече три хиляди години и хората не бяха в състояние да виждат в духовния свят. Обаче те не преставаха да копнеят и да говорят за него, въпреки че достъпът до духовните събития им беше отнет. Те изживяваха духовните събития в много по-отдалечен период от миналото, отколкото северните хора и имаха само смътен спомен за това, че някога са могли да бъдат техни непосредствени свидетели. Ето защо в Предна Азия думите: “Променете вашата душевна нагласа, защото приближава царството небесно” можеха да бъдат правилно разбрани. Те добре разбираха, когато им се обясняваше: Ето, сега небесните царства слизат чак долу до физическия свят и вие трябва да насочите поглед към онзи забележителен образ, който ще се появи в земите на Палестина, към Спасителя, понеже той носи в себе си Бога, така че вие отново ще влезете във връзка с духовния свят, дори

и все още да не сте в състояние да се издигате над физическия план. Помъчете се да разберете образа от Палестина, помъчете се да разберете образа на Христос. - Ето дълбокият смисъл на това, което говори Йоан Кръстител.

Обаче северният човек, чиито душевни изживявания в този момент бяха нещо много повече от спомени, отнасящи се до виждането в духовния свят, трябваше да усети всичко, за което говорим сега, по съвсем различен начин. Ето защо у него възникна една мисъл с изключително могъща пробивна сила, мисълта: Тези проявления в условията на физическия свят, тази липса на виждане в божествено-духовния свят, е само един междинен период. И човекът трябва да го понесе като един вид обучение, чиято цел е да бъдат усвоени определени качества: нещо, което не може да стане другаде, освен в условията на физическия свят. Той се нуждае от това навлизане във физическия свят, следователно, той трябва да напусне духовния свят и да понесе изживяванията, възникващи в условията на физическия свят, като един вид обучение. Обаче именно поради факта, че ги приема като обучение, той отново ще навлезе в света, който някога трябваше да напусне. Ясновиждащият поглед на Балдур отново ще го залее със своята чистота и сила.

Или с други думи: Величествената идея, която възникна в хода на северно-германската еволюция, се свежда до това, че онзи свят, който изчезна и просто беше отнет от ясновиждащото съзнание, един ден отново ще стане видим; цялата човешка активност в условията на физическия свят, е само един междинен период.

Посветените, духовните предводители на северния човек, му помагаха да разбере: През този между-

нен период, в божествено-духовния свят, който затвори вратите си за него, става нещо, благодарение на което един ден този божествено-духовен свят ще изглежда по съвсем друг начин, а не както в миналото, когато той можеше да гледа в него. Те му помагаша да разбере това и му казваха приблизително следното: Да, по-рано ти си можел да виждаш в божествено-духовния свят и там си различавал Архангела на говора, Архангела на руните, Архангела на дишането, Огун, както и Ангела на Азовите сили, Тор. Тогава ти беше свързан с тях, но занаят онзи, който е достатъчно подготвен, отново ще може да общува с духовния свят. Обаче сега всички те ще изглеждат по съвсем друг начин; на преден план ще излязат други сили, които ще променят характера на самото посвещение. Да, ти ще проникваш в духовния свят, но това, което ще виждаш там, ще се различава от онова, което си виждал по-рано.

И тогава посветените описваха онова, което човекът ще вижда, като една визия от бъдещето, която някога ще се появи пред неговия ясновиждащ поглед, за да му покаже каква съдба са имали древните Богове и как сега те са влезли във връзка с други сили. Тъкмо тази визия от бъдещето, така както я виждаха, посветените описваха пред северния човек, а именно как фактически това, което идва от Луцифер, в известен смисъл започва борба срещу онова, което идва от Боговете и как тази борба ще бъде изживяна също и от човешките души. Точно това имаха предвид посветените, когато говореха за Залезът на Боговете. Следователно, Залезът на Боговете, Рагнарьок, е образът, който посветените извайваха пред душата на северно-германския човек. И ние непрекъснато се убеждавахме, че всички процеси, описа-

ни тук като процеси на бъдещето, включително и до най-малките им подробности, не биха могли да бъдат описани по-сполучливо и терминологически по-правилно, отколкото това е постигнато в чудните образи от Залезът на Боговете. Точно този е окултният смисъл, вложен в образите от Залезът на Боговете.

И как човекът трябва да гледа на себе си в този случай? Той трябва да гледа на себе си като на едно същество, чиито еволюционни фактори идват от далечното минало; и той трябва да приеме напълно съзнателно всичко онова, което е получил като дар от Один, но в същото време да утвърди себеусещането си на човек, който е взел участие в последвалото развитие. Той трябва да приеме ученията, които Один е вложил в него, напълно съзнателно. - И сега Один застава срещу него като Архангел. Той трябва да превърне себе си в син на Один; той трябва да влезе в борбата, да влезе в борбата час по-скоро. Ето какво обяснява на северно-германския човек посветеният, ръководителят на езотеричната школа, когато насочва вниманието му върху онова божествено-духовно Същество, което застава пред нас обгърнато с толкова много тайнственост и което всъщност навлиза в своята роля едва при Залезът на Боговете, понеже сега самото то преодолява онази сила, която навремето сломи Один. Да, отмъстителят на Один получава една особена роля и я изиграва именно в Залезът на Боговете. И когато се научим да разбираме тази роля, пред погледа ни грейва онази чудна връзка, която действително съществува между заложбите на северно-германския човек и всичко онова, което ние можем да си представим като визия на бъдещето. И тази визия,

Включително до нейните най-малки подробности, ние откриваме там, във величествените образи от Залезът на Боговете.

Десета лекция

Кристияния, 16. Юни 1910

Преди да развием темата, която ще се окаже тясно свързана със Залезът на Боговете, ще бъде добре, ако изградим необходимата за тази цел основа. Защото нещата ще опрат до това, изхождайки от получените резултати, да опишем още по-точно същността на северно-германската Душа на Народа. Ние трябва да вникнем в общия духовен живот на европейските народи и да видим как различните Духове на Народите, респективно техните действия, пораждат един напредък на цялото човечество, започващ от древността, минаващ през нашето съвремие и отправен към бъдещето. Всеки отделен народ, дори всяко отделно, незначително разклонение на този или онзи народ има своята специална задача в изграждането на споменатия величествен напредък и от казаното досега, Вие се досещате, че в известен смисъл, именно на пред- и следхристиянската европейска култура се падна задачата, мисията да формира и възпита Аза, издигайки го през различните степени на човешкото развитие. В известен смисъл този Аз беше взет от духовния свят и показан на човека още в дълбоката древност, както установихме това по отношение на северно-германския народ. Ние посочихме как този Аз беше предоставен на хората от едно ангелско Същество, намиращо се между човека и Душата на Народа: от Донар или Тор. Ние видяхме още как отделният човек се проявяваше като лишен от всякакъв Аз, като безличен. И той виждаше Аза като един вид дар, изпратен за него от духовния свят.

Естествено, в земите на Изтока Азът не можеше да бъде намерен по този начин. Там човекът беше толкова напреднал в своето съвършенство, че той усещаше Аза не като нещо чуждо, а като един вид своя лична собственост. И когато източният човек се пробуди за своя Аз, източната култура беше достатъчно напреднала, за да роди онази фина логика и онази мъдрост, които ние откриваме в историята на източното човечество. Следователно, източните народи не можеха да участвуват в целия този процес, който описвам като един вид “получаване” на Аза от по-висшия, духовен свят, макар и с помощта на една такава божествено-духовна индивидуалност каквато е Тор. В този процес бяха въвлечени именно европейските народи и те изживяха постепенния преход от груповата душевност към индивидуалния Аз. Северно-германският човек все още усещаше себе си като закрепостен в Груповата гуша, като напълно зависим от голямата общност, от племето. Ето защо почти сто години след като Земята беше обхваната от християнския импулс, Тацит описа германите от Средна Европа като хора, които винаги са свързани с определено племе, като части от един общ организъм. Така че отделният човек продължава да усеща себе си като част от племенния Аз. Той чувствуваше съзряването на индивидуалния Аз и неговото обособяване извън пределите на племенния Аз и в Бога Тор той виждаше заемодателя, разпространителя на Аза, Бога, който всъщност му гарантира неговия собствен Аз. Обаче той чувствуваше този Бог все още свързан с общия Дух на племето, с това, което живее в Груповата гуша. И за тази Групова гуша ние откриваме израза “Зиф”. Това име е предназначено за съпругата на Тор. Не случайно “Зиф” звучи като гума-

та “Zine”²⁰, или съпринадлежността към племето и това е фактически така, въпреки че е маскирано и скрито. Обаче в окултен смисъл Зиф означава Груповата гуша на отделната общност, от която израства индивидуалният Аз. Зиф е онова същество, което се свързва с Бога на индивидуалния Аз, с разпространителя на индивидуалния Аз, с Тор. Индивидуалният човек усеща Зиф и Тор като същества, от които той получава своя Аз. И северният човек ги усещаше по този начин, докато в същото време останалите европейски народи бяха натоварени с други задачи относно възпитанието на човешкия Аз.

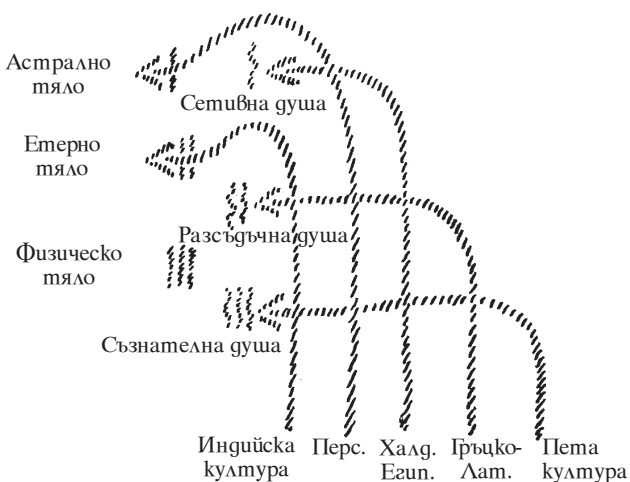
Всеки отделен народ има своите специални задачи. И сега в рамките на западна и северна Европа ние се натъкваме на онзи народ, на онази народностна общност, която познаваме под името келти. Келтският народностен Дух, за когото от предишните лекции знаем, че по-късно щеше да получи съвсем други задачи, сега беше натоварен с основната мисия да възпита все още твърде младия Аз на европейското население. За тази цел обаче трябваше да е налице и още един вид възпитание, още един вид обучение на самите келти, което беше проведено непосредствено от по-висшия свят. Ето защо напълно отговаря на истината, че чрез своите посветени, жреците друиди, келтите минаха през едно обучение, което те не биха могли да постигнат със своите собствени сили и което впоследствие те приложиха спрямо другите народи.

Изобщо цялата европейска култура идва като един гар от европейските Мистерии. И по-напредналите Души на Народите винаги се явяват като движещи сили за напредъка на цялото човечество. Обаче тъкмо в тази епоха, когато тези европейски

Души на Народите трябваше да издигнат хората дотам, че да черпят импулсите за своите действия от самите себе си, беше необходимо едно важно условие: Мистерииите да се оттеглят на заден план. Ето защо с оттеглянето на келтския елемент настъпи и едно цялостно затихване на Мистерииите изобщо. По времето на гревните келти Мистерииите осигуряваха едно много по-пряко и непосредствено общуване между народа и духовните Същества понеже Азът все още беше плътно свързан с груповата душевност, но въпреки това келтският елемент трябваше да се превърне във възпитател и разпространител на Аза за останалото европейско население. Или с други думи: Във времето преди същинското северно-германско развитие, европейската култура можа да изпита възпитателното влияние на Мистерииите единствено чрез гревните келтски Мистериии. И това възпитание в духа на Мистерииите пролича външно само дотолкова, доколкото беше необходимо, за да се положат основите на една обща европейска култура. И едва после тази гревна култура - чрез смесването на най-различни расови общности и качества - може да оплоди отделните Души на Народите, отделните Духове на Народите, които непрекъснато поставяха Аза във все нови и нови ситуации, за да го възпитат; Азът, който се бореше, за да се освободи от мрачните пластове на онова, което лежи под Аза на човека.

Следователно, бихме могли да кажем, че след като гревната гръцка култура напредна до определена степен в изграждането на онова, до което се свеждаше нейната мисия, в отделните културни периоди на гревния Рим се прояви една съвсем друга страна на същата тази мисия. Ние вече отбелязахме, че отделните следатлантски култури се развиват в една

строга последователност. И ако вникнем в тази строга последователност на следатлантските култури, ние ще стигнем до следния извод: Древната индийска култура работеше главно върху човешкото етерно тяло. Тъкмо на това се дължи ясновиждащият, преливащ от мъдрост характер на древната индийска култура, понеже - след формирането на диференцираните човешки способности - тя се превърна в една култура, рефлектираща в човешкото етерно тяло, така че ние бихме могли да я представим графично по следния начин:

От атлантските до по-късните следатлантски времена индийската Душа на Народа осъществи цялото развитие на вътрешните душевни сили, към които се стремеше индиецът, без неговият Аз да е напълно пробуден. А после този Дух на Народа отново пое своята работа, свързана с човешкото етерно тяло. И отличителният белег на древната индийска култура се състои в това, че индиецът можеше отново да

се връща в етерното тяло с предварително развити душевни сили, с душевни сили, които бяха усъвършенствувани до най-голяма степен; да, индиецът можеше да се връща в етерното тяло и да изгражда в него онези финни сили, чийто по-късен отзвук откриваме във Ведите, както и в още по-изящните текстове на философията Веданта. Всичко това беше възможно само благодарение на факта, че индийската Душа на Народа постигна една висока степен от своето развитие, още преди да беше възможно възприемането, виждането на Аза, макар че тогава хората все още можеха да виждат със силите на самото етерно тяло. Персийската Душа на Народа не се оказа напреднала до такава степен. Тя стигна само дотам, да има възприятия в сетивното или астралното тяло. Още по-различно беше положението в Египетско-халдейската културна епоха. Там възприятията се осъществяваха от онази съставна част на човека, която наричаме Сетивна гуша²². Следователно, ние трябва да окажем Египетско-халдейската култура като такава, която работи главно в Сетивната гуша. Докато при гръцко-латинския Дух на Народа нещата стояха така, че той работеше в Разсъдъчната гуша. А той можеше да работи в Разсъдъчната гуша само поради това, че в етерното тяло тя имаше един вид отпечатък на самата себе си. Обаче в този случай - и това е характерно за цялото елинизъм - образите, които човекът има за света бяха не толкова реални, не толкова нагледни. Докато при древната индийска култура е налице една непосредствена работа в етерното тяло, тук имаме едно по-смътно и по-бледо отражение на действителността. Или, както вече посочих, тук ние сме изправени пред един вид спомен за това, което тези народи някога бяха изживели, като един

вид спомени, които се отразяваха в тяхното етерно тяло (Виж схемата). При другите народи, които се появиха на историческата арена след гърците, ние установяваме, че на преден план идва използването на физическото тяло с цел: постепенно изграждане на Съзнателната душа. Ето защо ние бихме могли да вникнем в гръцката култура само ако се опитаме да я разберем от вътре; само ако сме наясно, че при нея като външна опитност е важно това, което блика от вътрешния духовен свят на гръцкия човек. Напротив, народите от западните и северни части на Европа имаха друга задача: всяка една Душа на Народа трябваше да отвори очите на хората за външния свят и да изгради у тях това, което има значение за физическия план. Северно-германските народи имаха специалната задача да изградят всичко, за което става дума, и то след като те, бих казал, все още се радваха на милостта, на световно-историческата милост да виждат в духовния свят и да извличат от там своите живи, първични духовни опитности, пренасяйки ги в това, което бяха длъжни да постигнат в суровите условия на физическия свят.

Но нека да споменем и един друг народ, който малко по-късно се оказа лишен от тази милост, от тази привилегия, лишен от съответната предварителна подготовка и изведнъж, сякаш с огромен скок, изхвърлен във физическия свят още преди раждането на човешкия Аз; и въпреки тази подробност, този народ можа да се погрижи за всичко, което е необходимо за утвърждаването на човешкия Аз в условията на физическия свят, макар и да беше предвождан само от съответната Душа на Народа, от своя Архангел. Този народ беше римският. Всичко онова, което римският народ - предвождан от своя Архангел - можа да

постигне в името на общата европейска мисия, беше предназначено именно да утвърди човешкия Аз. Ето защо римляните изградиха преди всичко онова, което определя отношенията между Аза и другите Азове. Римският народ положи основите на частното право. Ето защо той стана и създател на юриспруденцията, която изцяло е изградена върху външните характеристики на Аза. Как Азът трябва да застане срещу другия Аз: ето големият въпрос в мисията на римляните! Защото другите народи, които израстнаха от тяхната култура, вече притежаваха голяма част от това, което, така да се каже, оплодява Аза и го изтласква навън във физическия свят, черпейки сили от Сетивната гуша, Разсъдъчната гуша и от самата Съзнателна гуша. За тази цел бяха необходими всички онези изброени от официалната история смесвания на расите, които станаха в Италианския и Пиренейския полуостров, в рамките на днешна Франция и днешна Великобритания: само и само да бъде изграден Азът тук на физическия план според различните нюанси, идващи от Сетивната гуша, Разсъдъчната гуша и Съзнателната гуша. Ето в какво се заключаваше великата мисия на онези народи, които постепенно се обособиха в западните части на Европа.

Всички нюанси на отделните култури в Западна Европа намират накрая своето обяснение в това, че в пределите на Италианския и Пиренейския полуостров трябваше да се изгради онази субстанция, чрез която импулсите на Сетивната гуша можеха да бъдат пренесени в Аза. Ако проучите отделните народи според техните светли и тъмни страни, Вие ще установите, че при народите от Италианския и Пиренейския полуостров преобладава една своеобразна сплав, съставена от силите на Аза, и от силите на Сетивната

гуша. Обаче при народите, обитаващи земите на днешна Франция, включително и до съвсем скоро, Вие ще установите една друга сплав, съставена от Аза и от Разсъдъчната гуша. Докато големите, световно-исторически постижения на народите, чийто представител е Великобритания, могат да бъдат обяснени с това, че импулсите на Съзнателната гуша успяха да проникнат в човешкия Аз. С голямата, световно-историческа мисия на британските земи е свързано също и това, което произлезе от външните, държавно-правни форми. Все пак в този случай свързането на Съзнателната гуша с Аза не беше достатъчно. И въпреки това, ако проследите свързането на Съзнателната гуша с изтласкания навън Аз, Вие ще установите, че големите, световно-исторически завоевания на британците се дължат именно на тези импулси. Вие ще откриете също, че там, при парламентарните форми на управление, различните мотивации и становища веднага стават ясни и разбираеми, а това отново има връзка с импулсите на Съзнателната гуша, която рано или късно трябваше да излезе на преден план в световната история.

Следователно, необходими бяха твърде много нюанси, защото отделните народи трябваше да преминат през различни степени на Аза. Ние бихме открили истинските двигатели на историята, ако разполагахме с достатъчно време, за да проследим как нейните същински сили се разклоняват в различни посоки и действуват по различни начини. Така например душевната организация на западните народи беше устроена с оглед на това, че те не разполагаха с ясни, непосредствени спомени за своите предишни ясновидчески изживявания от духовния свят. Обаче по съвсем друг начин трябваше да се развие по-късно

В северно-германските земи онова, което произлезе непосредствено от първичното ясновидство, чиито сили се вляха в междувременно еволюралата Сетивна душа. Ето откъде идва и характерното вътрешно спокойствие, което представлява само един далечен отзвук от древните ясновидчески опитности на северно-германските хора. Задачата пред южно-германските народи се очерта по-скоро в областта на Съзнателната душа. А Гръцко-латинската епоха беше ангажирана в изграждането на Разсъдъчната душа. Обаче освен да работи с импулсите на Разсъдъчната душа, тя имаше възможността да добави и чудните опитности, свързани с древното ясновидство на северно-германските народи. Всичко това просто се изля в Съзнателната душа на средно-европейските и северно-германските народи. И то продължи да формира тяхната душевна нагласа, така че хората в по-южните германски земи първоначално трябваше да се заемат с вътрешната си подготовка за Съзнателната душа и вътрешно да я изпълнят с онова съдържание на съзнанието, което - макар и да е пренесено на физическия план - има своите корени в старото ясновидство.

Философските системи на Средна Европа, застъпвани от Фихте, Шелинг и Хегел още през 19. век, привидно са твърде далеч от митологическата област. И въпреки това те не са нищо друго, освен резултат от най-сублимираното старо ясновидство, от съвместната работа с божествено-духовните сили, протичаща в човешката душа. Иначе би било невъзможно един Хегел да вижда в своите идеи определени реалности, невъзможно би било Хегел да направи едно толкова характерно за него изказване, а именно когато на въпроса: “Какво е абстрактното?” той

отговаря: “Абстрактното е например един отделен човек, който изпълнява всекидневните си задължения, да речем: един гърводелец.” Следователно онова, което за абстрактния човек представлява нещо конкретно, за Хегел е нещо абстрактно. Това, което за абстрактния човек е само мисли, за Хегел представляваше великия майстор-създател на света. Хегеловият идеен свят е последният и сублимиран до краен предел израз на Съзнателната душа и съдържа в себе си като чисти понятия това, което северният човек доскоро виждаше като сетивно-свръхсетивни, божествено-духовни сили, намиращи се в непрекъсната връзка с Аза. И когато Фихте говори за Аза, това не е нищо друго, освен - бих казал - утайката от всичко онова, което Богът Тор предостави на човешката душа, само че Фихте го видя от гледната точка на Съзнателната душа и го формира с привидно бедната, лаконична мисъл: “Аз съм”, от която тръгва и цялата му философска система. Една права линия свързва раждане на Аза сред северните народи, Бога Тор или Донар в духовния свят, и философията. Тъкмо този Бог подготви всичко необходимо за идването на Съзнателната душа и за изпълването ѝ с подходящо съдържание, понеже тя беше предназначена да навлезе и действва във физическия свят. Обаче тази философия се опира не просто на външния, грубо-сетивен, материалистичен опит, а на съдържанието, присъщо на самата Съзнателна душа и разглежда природата само като идея в една от нейните други форми на съществуване. Ако вникнете в продължаващото действие на този импулс, Вие ще вникнете и в мисията, която северно-германските народи имат да изпълнят в пределите на Средна Европа.

И сега се налага да поставим въпроса: Как всъщ-

ност напредва мировата еволюция, за която говорим тези дни? Ако обърнем поглед към древните времена, ние ще открием редица забележителни факти. Вече казахме: в древна Индия стана така, че първата следатлантска култура осъществи своето развитие главно в областта на етерното тяло, след като вече бяха налице съответните духовни сили. Обаче имаше и други култури, които съхраниха традициите на древната, атлантска култура и ги пренесоха в душите на следатлантското човечество. Докато от една страна индиецът овладяваше своето етерно тяло и с негова помощ изграждаше своя забележителен духовен живот, своята величествена култура, от друга страна ние имаме една култура, чиито корени черпят сили от Атлантската епоха и ги пренасят в Следатлантската епоха, като по този начин се стига до другата страна на съзнанието за етерното тяло. Това е китайската култура. Вие ще вникнете в същността на китайската култура, само ако се съобразите с това обстоятелство и си припомните, че атлантската култура имаше непосредствено отношение към “Великия Дух”, за когото стана дума в предишните ни лекции, така че тази култура несъмнено има непосредствено отношение към най-висшите степени на мировата еволюция. Обаче тази култура все още оказва своите влияния върху днешните човешки тела по един съвсем различен начин. Ето защо е напълно разбираемо, че тъкмо в тези две култури един ден ще се сблъскат двете големи противоположности на Следатлантската епоха: индийската култура, която в известен смисъл подлежи на по-нататъшно развитие, и китайската култура, която се оказва втвърдена и затворена в себе си, склонна да повтаря всичко онова, което беше присъщо за древната Атлантска епоха.

И колко могъщо е окултно-научно-поетичното впечатление, което се пробужда у нас, когато се замислим върху развитието на китайската цивилизация, върху Китайската стена, която опасва от всички страни онова, което идваше от гревността и беше пренесено в Следатлантската епоха. Да, когато сравняваме Китайската стена с това, което съществуваше в гревните времена, ние се изпълваме с едно много силно окултно-поетично усещане. Аз само загатвам за тези неща. Но ако ги сравните с днешните научни изследвания, Вие ще установите тяхната изключителна важност.

Нека сега да разгледаме с помощта на ясновидството онзи гревен континент на атлантския свят, който следва да търсим там, където днес се намира Атлантическият океан, между Африка и Европа от една страна, и Америка от друга страна. Този континент беше обгърнат от един вид топло морско течение, относно което ясновиждащото съзнание установява, колкото и странно да звучи, че то тръгваше от Юг, през Бафинския залив, после обхващаше северна Гренландия и поемаше на Изток, постепенно се охлаждаше и по времето, когато Сибир и Русия все още не се бяха издигнали до Земята повърхност, се насочваше надолу към областта на Урал, завиваше покрай източните Карпати и се спускаше към мястото на днешната Сахара, за да завърши накрая в Бискайския залив на Атлантическия океан, описвайки по този начин един напълно затворен кръг. Вие се досещате, че днес съществуват само бегли следи от това морско течение, което наричаме Голфщром. Обаче навремето Голфщромът опасваше цялата Атлантида. - И сега Вие разбирате, защо душевният живот на гърците изглеждаше като един вид спомен. В душите

им например често се появяваше образът на Океана, който е един от спомените за гревната Атлантска епоха. И техният мироглед не е толкова неправдоподобен, понеже черпеше своите образи от гревната Атлантска епоха. - А топлото морско течение, което минаваше над Шпицберген, охлаждаше се и слизаше надолу, китайците буквално пресъздадоха в лицето на своята култура, пренесена от Атлантската епоха и плътно затворена от спомената Китайска стена. Историческият елемент все още не съществуваше в атлантската култура. Ето защо и в китайската култура откриваме известни белези на неисторичност. Ето защо там откриваме нещо пред-индийско, нещо, което идва направо от Атлантида.

Нека сега да се върнем към северно-германския Дух на Народа и да проследим неговия по-нататъшен път. Какво би трябвало да се появи сега, когато един народ е възпитаван по такъв начин, че изгражда у себе си това, което наричаме Дух-Себе? Нека да си припомним, че етерното тяло беше формирано в хода на индийската култура, сетивното или астрално тяло - в хода на персийската култура, Сетивната гуша - в хода на Египетско-халдейската култура, Разсъдъчната гуша - в хода на гръцко-латинската култура и Съзнателната гуша - в хода на нашата все още незавършена Пета културна епоха. После обаче предстои укрепването на Духа-Себе в съзнателната гуша, така че Духът-Себе да засияе в Съзнателната гуша, което следва да бъде разглеждано като задача на Шестата следатлантска епоха. И тази шеста култура, която отсега се очертава като култура на възприемчивостта във висшия смисъл на тази дума, - защото тя е пропита с безкористното очакване на това, как Духът-Себе ще обхване цялата Съзнателна

душа, - се подготвя от народите на Западна Азия, както и от изтеглените напред славянски народи на Източна Европа. Тези славянски народи заедно с техните Архангели са изтеглени напред по ред причини, но най-важната от тях е, че всичко, което предстои да стане в бъдещето, предварително трябва да мине през определена подготовка, действително да бъде изтеглено напред, за да подготви елементите, които ще са нужни на бъдещата еволюция. И във висша степен интересно е да бъдат проучени тези изтеглени напред постове, които една подготвяща се Душа на Народа е изпратила в източния край на Европа, очаквайки следващата епоха. Ето в какво се състои своеобразието на славянските народи, които засега са разположени източно от нас. Цялата им култура поражда у западноевропейеца усещането за нещо предстоящо, и по един неповторим начин, чрез посредническата гарба на своите предни постове те възвестяват нещо, което по своя Дух е съвършено различно от каквато и да е митология. И би означавало пълно неразбиране на това, което се заражда в Източна Европа като една култура на очакването, като една култура на копнежа, ако се опитваме да я сравняваме с всичко онова, което носят у себе си западноевропейските народи, разполагащи с такива праволинейно протичащи импулси, които се коренят още в епохата на старото ясновидство. Своеобразието, характерно за Душата на източноевропейските народи, се проявява в цялото им отношение към висшите светове. Когато сравняваме това отношение, намиращо израз в чудните образи на техните Богове, показващи висока степен на индивидуалност, с нашите митологии от Западна Европа, ние установяваме, че тук става дума за нещо съвършено различно. И това отношение застава

пред нас по такъв начин, че ние можем да сравняваме непосредственото влияние, идващо от Духа на Народите, с нашите собствени представи и мирогледи, и, следователно, да се подготвяме за разбирането на една нова, духовна, по-висша култура.

В земите на Изтока ние откриваме например следното светоусещане: Ето, Западът е приел наличието на светове, които произлизат един от друг или пък стоят редом един до друг. Обаче тук ние имаме ясното съзнание за един свят на космическия Отец. Всичко онова, чиито съзидателни действия откриваме в огъня и въздуха, изобщо в елементите, които се намират в Земята и над нея, представлява за нас едно огромно, всеобхватно понятие, едно цялостно светоусещане, което е пълна противоположност на понятието за небесния Отец. И както например ние си представяме света на Девекана, който опложда нашата Земя, приблизително по този начин усещаме как небесният свят, светът на Оцеца прониква на Изток и опложда онова, което за нас е майчиният елемент, Духът на Земята. Да, ние не разполагаме с никакво друго изразно средство, освен да си представим всепроникващия Дух на Земята като един вид оплодяване на майчиното Земно естество. И тогава един срещу друг застават цели два свята, а не отделните, индивидуални образи на Боговете. С после срещу тях двата застава един трети свят: всичко онова, което бихме могли да усетим като тяхна благословенна рожба. И то не е никакво индивидуално същество, не е просто никакво душевно усещане, а едно общо творение на небесния Отец и майката Земя. Ето как изглежда от гледна точка на духовния свят отношението на Девакана²³ към Земята. И всичко, което сега възниква като благословия, като същинска

пролет и неудържим растеж в материалното тяло, човекът усеща като една изцяло духовна сила, а това, което покълва в душата, човекът усеща като един нов свят, като благословенната рожба на небесния Отец и майката Земя. Колкото и универсални да са тези представи, ние ги откриваме най-вече у онези славянски народи, които се намират на границата между Запада и Изтока. В западно-европейските митологии няма и следа от подобни представи. Там ние откриваме прецизно изваяните образи на различни Богове, обаче не и онова, което се съдържа в нашите духовно-научни описания. И така, благословенната рожба е един цял свят, в който обаче на свой ред прониква друг свят. Последният несъмнено е представен вече индивидуално, понеже е свързан с физическото Слънце и неговата светлина. Тук ние имаме работа с едно същество, което многократно се появява в персийската митология и притежава - макар и в доста по-различна форма на усещанията и представите - определено славянски елемент; този елемент е родствен със Слънчевата същност, която разпраща своята благословия в другите три свята, така че съдбата на човека се вплита в самото сътворение чрез оплождането на майката Земя с небесния Отец и чрез нишките, които Слънчевият Дух изтъквава в тези два свята. А петият свят представлява нещо, което обхваща всички духовни проявления. Източно-европейският елемент ясно долавя духовния свят, лежащ в основата на всички природни сили и създания. Обаче ние сме склонни да си представяме този свят по съвсем друг начин и по-скоро да го свързваме с определени природни същества, природни факти и така нататък.

Нека да се замислим още и върху това, че тази източна душа е в състояние да вижда в природните

процеси не само външно-сетивното, а и астрално-духовното. Ето откъде идва и представата за извънредно големия брой същества, населяващи този своеобразен духовен свят, който бихме могли да сравним със света на елфите. Духовният свят, който според духовно-научните представи е петият свят, е приблизително същият свят, който се загорява в гушата на източните народи. Дали Вие го наричате с това или онова име, няма никакво значение; важно е че източните славянски народи носят у себе си съответните усещания и представи, чрез които те спонтанно проникват в този пети духовен план, в този пети духовен свят. Ето с кое основно усещане светът на Изтока подготви условията за появата на Духа-Себе именно в предстоящата Шеста следатлантска епоха, когато Съзнателната душа ще се издигне до степенята Дух-Себе. И ние се убеждаваме в това по един забележителен начин не само чрез творческите изяви, които срещаме у тези Души на Народите, но и чрез чудната, тайнствена подготовка за Шестата епоха, която вече се върши от народите на Източна Европа.

Извънредно забележително и във висша степен интересно е, как източният европеец показва своята възприемчивост за чистия Дух чрез факта, че той прие западно-европейската култура с едно безгранично доверие, пророчески загатвайки по този начин, че след време той ще се съедини и с нещо много по-велико. Ето защо лесно е да си обясним и слабия интерес, който той проявява към отделните подробности на западно-европейската култура. От нея той възприема същественото, а не второстепенното, именно защото се подготвя да усвои онова, което ще навлезе в човечеството като Дух-Себе. Особено интересно е

да видим, как под влиянието на Изтока там можа да възникне едно понятие за Христос, което се оказва много по-издигнато, отколкото западното понятие за Христос, доколкото то не е плод на духовно-научните изследвания. От всички философи, стоящи далеч от Духовната наука, най-издигнатото понятие за Христос има руският философ Соловьев²⁴. Той има такова понятие за Христос, което може да бъде разбрано само от последователите на Духовната наука, понеже непрекъснато го развива, извисявайки го до една безкрайна перспектива и дава ясно да се разбере: това, което днешните хора знаят за Христос, е само началото, защото засега Христовият Импулс може да открие на човечеството само малка част от това, което съдържа в себе си. Ако обаче се замислим върху понятието за Христос, според както то е формулирано например от Хегел, ние ще установим: Хегел го схваща така, както може да го схване най-сублимираната Съзнателна душа. Коренно различно изглежда понятието за Христос при Соловьев. При него ясно различаваме двучленността на понятието за Христос и той категорично отхвърля всичко онова, което намира израз в безкрайните теологични спорове и което - общо взето - се дължи на едно голямо недоразумение, защото обикновените понятия съвсем не са достатъчни, за да обхванат двойствената природа на Христовото Същество, съвсем не са достатъчни, за да подскажат, че в Христовото Същество ние трябва ясно да разграничаваме човешката същност от духовната същност. Тъкмо на това се опира понятието за Христос, че ние трябва да сме наясно: Какво точно става, когато в човека Исус от Назарет, който подготви всички необходими качества, навлезе Христос? Тук ние сме изправени пред два

святата, пред две природи, които трябва да проумеем, макар че на една по-висша степен те отново се сливат в пълно единство. Христос не може да бъде разбран в неговия дълбок смисъл, ако не сме наясно с тази двойственост. Това обаче може да постигне само онова философско мислене, което предусеща, че човекът се подготвя да навлезе в една нова културна епоха, когато неговата Съзнателна душа ще прерастне в Дух-Себе, така че през Шестата епоха човекът ще усеща себе си като едно двойствено същество, чиято висша природа непрекъснато обуздава неговата низша природа.

Ето тъкмо тази двойственост внася Соловьев в своето понятие за Христос и изрично подчертава: понятието за Христос има смисъл само тогава, когато приемем наличието на една божествена и на една човешка природа, и то не като някаква абстракция, а като едно органическо единство. Соловьев разбира и друго: в Христовото Същество ние трябва да виждаме два центъра на волята. Ако вземете теософските възгледи за истинското значение на Христовото Същество, които са възникнали не просто поради наличието на мисловните изводи, присъщи за индийците, а поради действителното духовно влияние на Индия, тогава Вие заставате пред един Христос, в чиито три тела е постигнат моментът на чувствата, моментът на мисленето и моментът на волята. В случая Вие имате една чисто човешка природа на чувства, мислене и воля, в която се потопяват божествените чувства, мислене и воля. Европейското човечество ще осмисли този факт едва след като навлезе в Шестата културна епоха. Обаче всичко това се проявява при Соловьев като един вид пророчество, когато неговото понятие за Христос просветва и възвестява зората на новата

култура. Ето защо тази философия на източно-европейските народи се издига с великански крачки над всякакво хегелианство и кантианство, и ако човек се потопи в нейната атмосфера, той внезапно и ясно усеща зародишните кълнове на предстоящото развитие. И всичко това отива много по-далеч, защото хората усещат понятието за Христос, каквото е то при Соловьев, като един пророчески знак, като самата зора на Шестата следатлантска култура. По този начин цялото Христово Съществуване и цялото значение на Христовото Съществуване за философията са поставени в центъра на нещата, превръщайки се в нещо съвсем различно от това, което бихме могли да получим от западно-европейските понятия. Понятието за Христос, доколкото то не е извлечено от духовно-научното познание и не е схващано като жива субстанция, която трябва да се намеси като една духовна мъдрост във всяка област на гържавата и обществото - Христовата личност, която усещаме като една личност, на която служи всеки, доколкото той е "човек с Дух-Себе", тази Христова личност е просто изваяна по един великолепен начин в различните тълкувания, които Соловьев дава относно Евангелието на Йоан и неговите встъпителни думи. И наистина, само в областта на духовно-научното познание може да се появи пълно разбиране за дълбочината, с която Соловьев изрича думите: "В началото беше Словото или Логосът", и за онзи различен начин, по който тъкмо Евангелието на Йоан може да бъде обхванато от една философия, за която усещаме: Да, това е една покълваща философия и по един забележителен начин тя ни насочва към бъдещето!

Както от една страна сме длъжни да подчертаем, че на философско равнище Хегел представлява

най-зрелият плод, най-зрелият философски плод на Създателната душа, така от друга страна сме длъжни да посочим, че философията на Соловьев носи в себе си онзи зародиш, който през Шестата културна епоха ще прерастне в една философия на Духа-Себе. Може би не съществува по-голяма противоположност от тази между понятието за гържавата в най-висшия християнски смисъл, което за Соловьев просветва като сън от бъдещето, онова християнско понятие за гържавата и народа, което поднася всички богатства на света като един дар пред слизация от висините Дух-Себе, само и само да устои пред силите на бъдещето, само и само да бъде християнизирано от силите на бъдещето - следователно, няма по-голяма противоположност от тази между понятието на Соловьев за християнската общност, при което понятието за Христос е изцяло ориентирано към бъдещето, и понятието за Божията гържава на св. Августин. Наистина св. Августин приема понятието за Христос, обаче конструира гържавата така, че всъщност тя остава римската гържава, която допуска понятието за Христос само в очертанията от самата нея граници. И сега, важното се свежда до това, каква перспектива дава човешкото познание относно развиващото се християнство. В гържавата на Соловьев, Христос е кръвта, която тече през целия социален живот. И същественото тук е, че Соловьев включва в гържавата всички конкретни качества на отделната личност, така че сега тя действа като една духовна сила и изпълнява своята мисия независимо от характерните особености на тази или онази личност. Нито една друга философия не е така силно проникната от понятието за Христос, чиято светлина идва за нас не от другаде, а от източниците на Духовната наука, и нито една друга философия не е

останала в своя зародишен вид, както философията на Соловьев. Всичко, което откриваме в европейския Изток, от характеровите особености на отделните народи до техните философии, засега се проявява като нещо, което носи в себе си зародишните кълнове на едно бъдещо развитие и тъкмо поради тази причина източните народи подлежат на едно специално възпитание, което е задача на онзи Дух на Времето, когото вече познаваме, защото преди време казахме: Духът на Времето, предвождащ гревния гръцки народ и носещ импулсите на християнството, беше натоварен с мисията да се превърне в Дух на Времето за по-младите европейски народи. Този Дух на Времето трябваше да стане не само възпитател на онази Душа на народа, която носи в себе си зародишните кълнове на Шестата културна епоха, но и да полага специални грижи през първите периоди от нейното съществуване. И сега ние можем буквално да заявим - като в случая понятията “баща” и “майка” губят своите граници -, че това, което в духовния свят постепенно израства до съответната Душа на Народа, беше не само възпитано, а изхранено и откърмено от онези сили, за които установихме, че са формирани от гревно-гръцкия Дух на Времето, след като междувременно той се издигна до една друга степен във външния свят.

Ето как се разпределят мисиите между народите на Западна, Средна и Северна Европа, и тези от Източна Европа. Аз исках да дам само отделни указания върху тези неща. Изхождайки от тях, ние ще продължим нашата тема и ще посочим, как следва да изглежда една бъдеща Европа, която ще потвърди надеждността на нашите познания, на нашите идеали; ние ще посочим, как под тези влияния северно-германският Дух на Народа постепенно ще се превърне

Единадесета лекция

Кристияния, 17. Юни 1910

В началото на тази последна лекция си позволявам да изтъкна, че всъщност би трябвало да говорим още твърде много, за да обобщим поне малка част от съгържанието на една толкова богата тема, каквато обсъждахме в хода на настоящия лекционен цикъл. Позволявам си обаче да се надявам, че не за последен път говорим тук върху подобни теми и като начало следва да е достатъчно онова, което казахме през последните дни, понеже навлизането в по-големи подробности засега е свързано с известни затруднения. Вие забелязахте, че през последните лекции минаваше като една червена нишка нашето основно твърдение: северно-германската митология или учение за Боговете съдържат нещо, което по един чудесен начин и в една имагинативна форма се свързва с всичко онова, което духовното изследване на нашата съвременна епоха извлича като ясно и точно познание. И тази е една от причините, поради която смеем да се надяваме, че онзи Дух на Народа, онзи Архангел, който върши своята възпитателна и ръководна задача тук върху тази страна, с всичко онова, което е развил през вековете като свои заложи и качества, ще проникне в онази област, която можем да наречем модерна философия, модерно духовно изследване, и че напредвайки по своя път, това модерно духовно изследване ще постигне тук своето естествено продължение.

Колкото повече навлизаме в детайлите на северно-германската митология, толкова повече се убеждаваме, че в нейните образи са представени най-

важните окултни истини, нещо което не можем да срещнем в нито една друга митология. Може би някои от Вас, които са чели моята “Тайна наука” или други антропософски текстове, ще си спомнят, че някога в хода на Земната еволюция се разигра едно събитие, което бихме определили като един вид “слизване” на онези човешки души, които в предревни времена, още преди гревната Лемурийска епоха²⁵ бяха напуснали Земята, отправяйки се към отделните планети на нашата планетарна система. Да, тези души имаха специални причини, за да се отправят към Сатурн, Юпитер, Марс, Венера, Меркурий, и после, през последните периоди на Лемурийската епоха и през цялата Атлантска епоха отново да се съединят с човешките тела, които междувременно се развиха на Земята с присъщите им заложи, качества и т.н. Всичко това стана възможно благодарение на факта, че Луната се отдели от Земята. Едва тогава тези Сатурнови, Юпитерови, Марсови, Венерини и Меркуриеви души слязоха на Земята. Тук става дума за един величествен процес, който днес също може да бъде проследен в Хрониката Акаша. В хода на Атлантската епоха водните маси проникваха във въздуха и това положение на нещата беше свързано с факта, че старото атлантско ясновидство можеше да възприема именно тези души. Винаги, когато нови същества се раждаха в тогавашните все още пластично-меки, гъвкави тела, и когато те слизаха от духовните висини, това се разглеждаше като външен израз на факта, че определени души напускаха атмосферата на духовния свят, за да се съединят с възникващите на Земята човешки тела.

Този величествен процес, при който земните тела сякаш се отваряха за оплождащите сили, излива-

щи се от Небето, е органически вплетен в същината на северно-германската митология. И съзнанието за него е запазено толкова дълго време, че самият Тацит го заварва при южните германи през периода, когато правеше своите изследвания, описани по-късно в неговата “Германия”. Никой не би могъл да разбере описанията, които Тацит дава за богинята Нертус, ако не знае, че този процес някога действително е съществувал. Припомнете си, как колесницата на богинята Нертус се носи над водите. По-късно това се запазва като ритуал. Обаче в по-предшни времена то можеше да бъде наблюдавано. Тази богиня предлагаше това, което можеше да бъде предложено на слизащите от планетарните сфери човешки души, а именно: човешките тела. Тъкмо този загадъчен процес лежи в основата на мита за Нертус и той е запазен във всички стари легенди и предания, които ни представят възникването на физическия човек. Мъжката разновидност на богинята Нертус, това е Ньордр. И той трябва да ни напомня за слизането на духовно-душевните човеци, които някога бяха напуснали Земята, за да се издигнат в планетарните сфери и които през Атлантската епоха отново слязоха долу, за да се съединят отново с човешките физически тела.

От моята малка книжка “Особенният сок на кръвта”²⁶ Вие помнете, каква важна роля са играли смесванията и връзките между отделните народи в определени исторически епохи. Но значение имат не само смесванията и връзките между отделните народи, не само смесването на кръвта, но също и Духовете на Народите, респективно духовните и душевни стимули, произлизащи от тях. Възгледът за споменатото “слизане” на душите е запазен под най-чиста форма в образите на онзи ранен митологичен свят, който

е присъщ за северните народи. Ето защо в преданията за Ваните Вие все още бихте могли да откриете един много древен спомен за тези неща. Особено тук на север, в скандинавските традиции, наистина откриваме един жив спомен за душите, които слизаха от планетарните сфери, за да се свържат с човешките физически тела и не случайно северната митология обозначава тази част от света, като “Страната на великаните”. Това, което израства от земното тяло, принадлежи към Страната на великаните. И сега за нас не е трудно да разберем, че северно-германският човек винаги е чувствувал този могъщ импулс, а именно как в неговата душа, израстнала постепенно от лоното на световите, непрекъснато работи този древен поглед на Боговете, който тук, където водните мъгли се стелеха над Атлантида, все още беше като у дома си. Да, в своята душа северно-германският човек ясно усещаше нещо от раждането на един Бог, който произлизаше непосредствено от онези божествено-духовни Същества, от онези архангелски Същества, които насочваха свързването между духовно-душевните сили и физически-земните субстанции. Някога Фрайр, Богът, и Фрайя, неговата сестра, особено почитани тук, в Северна Европа, бяха възприемани като онези ангелски Същества, които вливаха в човешката душа всичко онова, от което тя се нуждаеше, за да доразвие на физическия план древните сили, до които старото ясновидство все още имаше някакъв достъп. В рамките на външния сетивен свят, в рамките на ограничения от сетивата физически свят, Фрайр беше продължител на всичко онова, до което се докосваше ясновиждащото съзнание. Той беше живият продължител на онези сили, които ясновидството беше в състояние да пренесе в човешкото тяло. Ето

защо той трябваше да се свърже с органите, с физическо-телесните инструменти на онези душевни сили, които после пренасяха във физическия план онова, което се откриваше пред старото ясновидство. И това намира израз в брака между Фрайр и Герг, гъщерята на великаните. Тя е отнета от физическите сили на самата Земяна еволюция. Ние виждаме как тези представи все още отразяват сливането на божествено-духовните сили в сетивния физически свят. Колко прекрасен е образът на Фрайр и колко умело си служи Фрайр с това, което позволява на човека да изживява тук на Земята онова, в което е бил възпитан чрез своите минали ясновидски възприятия. Конят, с който разполага Фрайр, се нарича Блутхуф²⁷ и това идва да покаже, че именно кръвта е решаващият фактор за развитието на Аза. Но Фрайр разполага и с един вълшебен кораб. Той може да се разширява до безкрайност, както и да се свива до такива размери, че да се побира и в най-малката кутия. Какво представлява този вълшебен кораб? Щом Фрайр е съществото, което пренася ясновидските сили в онези човешки изживявания, които са възможни само в условията на физическия свят, тогава той трябва да притежава едно особено качество: да редува дневната будност с нощния сън. И както нощем между заспиването и пробуждането човешката душа се разширява в Макрокосмоса, така се разширява и вълшебният кораб, за да се свие после отново в гънките на мозъка и да се прибере в най-малката кутия - човешкия череп. Всичко това Вие откривате в чудните образи на северно-германската митология.

Онези от Вас, които занапред ще проникнат още по-дълбоко в тези неща, постепенно ще се убедят, че това, което чрез тези образи беше вложено в Душата

на Народа, не е някаква фантастика, а действително произхожда от школата на посветените. Ето защо в Архангела, в северния Дух на Народа се запази голяма част от това, в което древното ясновидство възпита северните народи, голяма част от това, което може да се пробуди в една душа, която, бих казал, успява да включи към развитието си на физическия план не друго, а развитието, което е постигнала през епохата на старото ясновидство.

Макар и днес външният облик на нещата да е доста различен, все пак Архангелът на германския Север носи в себе си тази заложба и с нейна помощ той е изключително улеснен в това, да разбира съвременната Духовна наука и да я трансформира в онзи смисъл, в който тя трябва да бъде трансформирана, така че да се превърне в една народностна сила. Ето защо Вие ще се убедите, че най-добрите условия за разбирането на това, което само бегло посочих в изнесената тук публична лекция за новото откровение на Христос, съществуват именно всред северно-германските народи. Съвременните духовно-научни изследвания ясно показват, че след изтичането на епохата Кали Юга - приблизително от 3100 пр.Хр. до 1899 сл.Хр. - у човека ще се пробудят нови способности. Първоначално те ще се проявят само в отделни индивиди. Например ще има такива хора, които в хода на своята нормална еволюция ще започнат да виждат нещо от това, което днес може да се твърди единствено въз основа на духовно-научните изследвания. Обаче в по-далечно бъдеще ще се появят все по-голям брой човешки същества с добре развити органи на етерното тяло, което ще им позволи да развият една нова степен на ясновидство, каквато днес е възможна само чрез продължително окултно обучение. И защо това трябва

да е така? Как ще изглежда етерното тяло на тези човешки същества? Ще има например хора, чиито усещания бих могъл да опиша приблизително по следния начин. Например гаден човек ще извърши определена постъпка във външния свят и изведнъж ще бъде заставен да обърне внимание на някаква малка подробност. Прег погледа му ще се появи някакъв образ, подобен на съновидение и първоначално човекът няма да може да го разбере. Ако обаче е чул нещо за Кармата, за закономерностите на мировото развитие, той постепенно ще започне да го разбира, защото това, което вижда, представлява кармическият насрещен образ на неговата постъпка, само че възприет не във физическия, а в етерния свят. Ето как постепенно ще се появят първите елементи на бъдещите човешки способности. А онези хора, които ще изпитат подемната сила на Духовната наука, постепенно ще се окажат в състояние - започвайки от средата на 20. век - да изживеят по нов начин онова, което апостол Павел можа да види чрез своето етерно ясновидство като една идваща Мистерия, Мистерията на живия Христос. Ако човешките способности се развиват в този план по един естествен начин, тогава ще възникне едно ново Христово откровение. И Христос ще може да бъде виждан от хората в онзи свят, в който Той винаги е бил след Мистерията на Голгота и в който посветените винаги са могли да Го открият. Тъкмо в този свят израства човечеството, за да може да възприема в условията на физическата реалност това, което иначе беше възможно само в условията на по-висшата реалност, или казано с други думи - в мистериите центровете. И въпреки това, мистериите обучение няма да бъде излишно. То винаги представя нещата в една по-друга светлина, различна от тази,

В която ги вижда необучената гуша. Обаче мистерииното обучение - и то главно чрез преобразяването на човешкото физическо тяло - ще хвърли съвършено нова светлина върху Мистерията на живия Христос, защото занаят, в хода на следващите три хиляди години, живият Христос ще може да бъде виждан от все по-голям брой хора. Онова, което апостол Павел видя като живия Христос, пребиваващ в етерния свят след Мистерията на Голгота, ще може да бъде виждано от все по-голям брой човешки същества. Христовите откровения непрекъснато ще се издигат на все по-високи и по-високи степени. До това се свежда и Мистерията на самото Христово развитие. През епохата, когато се разигра Мистерията на Голгота, хората трябваше да възприемат всички събития, свързани с Христос, именно в условията на физическия свят, и тогава това действително беше необходимо: хората трябваше да Го видят във физическия свят, трябваше да получат сведенията за Него и да свидетелствуват за Неговите дела именно в условията на физическия свят. Обаче човечеството също напредва в своята еволюция, непрекъснато развива нови, по-висши сили и способности, и онзи, който би повярвал, че откровенията на Христос ще се повторят по същия начин, както това беше необходимо преди 1900 години, просто показва, че не се интересува нито от човечеството, нито от неговата еволюция. Навремето Христовото Събитие се разигра в условията на физическия свят, понеже човекът трябваше да укрепи своите сили именно там. Обаче силите на човека ще се развият и в друга посока, така че благодарение на тях в хода на следващите 3000 години Христос все повече и повече ще може да се обръща към новите, по-висши човешки способности.

Това, което сега споделям с Вас, е една истина, която в езотеричните школи е била позната за ограничен кръг хора, и тя е същата тази истина, която днес може да бъде намерена главно с помощта на Духовната наука, понеже Духовната наука е един вид подготовка за предстоящите събития. Въпреки че днешното човечество се бори за свобода и себепознание, лесно би могло да се получи така, че онези хора, които станат първи свидетели на това, което наричаме етерно виждане на Христос, ще бъдат обявени за пълни глупаци; следователно човечеството би могло да затъне още повече в блатото на материализма, погубвайки това, което обещава да се превърне в неговото най-забележително откровение. Всичко, което може да се прояви в бъдеще, зависи до известна степен от волята на човечеството, така че хората спокойно могат да пропуснат това, което е замислено като тяхно спасение. Изключително важно е да помним, че Духовната наука е наистина една подготовка за новото откровение на Христос. Тук материализмът би могъл да допусне една двойна грешка. Едната от тях, която има вероятност да се получи главно поради традициите на Запада, се състои в това, че всичко, което възвестяват през 20. век първите пионери на новото Христово откровение, ще бъде обявено за пълна глупост или за необузdana фантастика. Както знаем, днес материализмът е обхванал всички области на живота. Той е като у дома си не само на Запад, но и на Изток, само че там се проявява по друг начин. Лесно би могло да се получи следното: източният материализъм да обърка хората и те да не разпознаят по-висшата степен на Христовото откровение и тогава да настъпи това, за което често сме говорили, а и занаят пред непрекъсна-

то ще напомняме, а именно, че материалистичното мислене ще се опита да превърне етерното виждане на Христос в един чисто материалистичен феномен. Лесно би могло да се получи следното: под влияние на духовно-научните истини хората действително ще говорят за новото идване на Христос, обаче в същото време ще вярват, че Христос отново ще се яви в едно материално тяло. И резултатът от всичко това би бил пак материализъм, само че в друга разновидност. Тогава бихме имали продължение на всичко онова, което е тук от столетия насам.

Хората винаги са се възползвали от материалистичните заблуди и някои от тях често са се представяли за новодошлия Христос. Последният забележителен случай на такъв лъжлив Христос беше през 17. век, когато един човек на име Сабатаи Зви от Смирна заяви, че той е новият Христос. Навремето това предизвика големи вълнения. Към него започнаха да се стичат поклонници не само от околните земи, но и хора от Унгария, Полша, Германия, Франция, Италия и Северна Африка. В лицето на Сабатаи Зви всички виждаха физическата инкарнация на Спасителя. Не бих искал да се спирам върху страничните последици, свързани с личността на Сабатаи Зви. През 17. век все пак те не бяха толкова големи. Тогавашният човек все още беше далеч от идеала на свободната воля, но чрез своето познание, чрез своите духовни усещания, той можеше да открива истината. Обаче през 20. век би означавало голямо нещастие, ако под натиска на материализма стане така, че учението за новото идване на Христос бъде проповядвано в смисъл, че Христос отново ще се роди във физическо тяло. В този случай хората само биха доказали, че те са далеч от каквито и да е възгледи относно

напредъка на човешките способности. Естествено, лъжливи пророци ще се явяват и занаят, и поради материализма на нашето време те ще се радват на големи почести, на каквито се радваше и Сабатаи Зви през 17. век. И за хората, които минават през едно или друго окултно обучение, ще представлява важна проба, едно сурово изпитание, да узнаят къде е истината и дали духовните теории действително крият някакви надеждни импулси, или там е намерил място един прикрит материализъм.

А изпитанието за самата Духовна наука ще се свежда до това, дали чрез духовно-научните възгледи достатъчно голям брой хора са се издигнали до степенята на духовното виждане, до виждането в етерния свят, където те стават свидетели на новото Христово откровение, или те остават на физическия план, очаквайки новото раждане на Христос в човешко физическо тяло. Нашето Антропософско Движение трябва да устои и на това изпитание. Нека обаче да повторя: никъде няма по-добре подготвени условия за търсене на истината в тази област, както там, където е възникнала северно-германската митология.

Предсказанията за Залезът на Боговете съдържат в себе си едно ясно послание от бъдещето и тук аз стигам до изходната точка на моите лекции. Аз споменах, че един народ, който едва отскоро е изгубил своето ясновидско минало, все още притежава един ясновидски усет, една ясновидска нагласа, и за тях се грижи не друг, а Духът на Народа, и това е така, за да бъде разбрано от човечеството всичко онова, което новото ясновидство открива пред нашите души. И ако днешното човечество, разполагащо с новите човешки способности, се опита да се свърже с бъдещето, именно тук, където е процъфтявала северно-

германската митология, то е дължно да разбере, че след като сега общочовешката еволюция протича в условията на физическия свят, старото ясновидство трябва да приеме нов облик. От дълго време нещата, за които е говорило старото ясновидство, са обвити в мълчание; от дълго време светът на Один и Тор, на Балдур и Хьодур, на Фрайр и Фрайя, е скрит от погледа на човека. Обаче той отново ще излезе на преден план, след като междуременно човешката душа беше подложена на въздействия от по-висши сили. И след като един ден човешката душа овладее новото етерно ясновидство и започне да се взира в новия свят, тя ще се убеди, че вече не може да разчита на старите форми, чрез които върху нея се изливаха възпитаващите небесни сили. Ако тя би се придържала към старите форми, тогава биха се възродили и всички враждебни елементи, за да се противопоставят на онези сили, които в миналите епохи успяха да издигнат човечеството до определена степен от неговата еволюция. Да, Один и Тор отново ще застанат пред погледа на човечеството, но по един нов начин, защото междуременно човешката душа ще е постигнала нова степен от своето развитие. Но пред човешката душа ще застанат също и враждебните сили, които се борят срещу Один и Тор. Всички враждебни сили отново ще станат видими в една величествена панорама от образи. Обаче човешката душа не би могла да върви напред, ако не се защитава от тази враждебност и разчита единствено на силите, до които стигаше чрез старото ясновидство. Някога Тор даде на хората Аза. Азът възпита себе си в условията на физическия свят, израстна от това, което Локи, луциферическата сила, остави в астралното тяло, от змията Митгард. Това, което някога Тор може да

гаде и от което израства човешката душа, се намира в непрекъснатата борба с влиянията, които идват от змията Мидгард. И северната митология ни показва това в лицето на Тор, който се бори със змията Мидгард. Те поддържат равновесието, което означава, че взаимно се умъртвяват. Один се бори и срещу вълка Фернис, при което те се унищожават взаимно. А съществува, което известно време поддържаше силите на човешката душа, Фрайр, трябва да бъде надвито от онова, което междувременно беше предоставено на израстващия Аз от самите Земни сили. Фрайр е победен от Зуртур; Зуртур изниква от Земята и със своя огнен меч побеждава Фрайр.

Всички тези подробности, намиращи се в Залезът на Боговете, един ден ще намерят своето точно съответствие в онази панорама от образи, до която човечеството ще има достъп чрез новото етерно виждане. Вълкът Фернис например ще изостане. И във факта, че вълкът Фернис изостава в борбата срещу Один, е скрита една дълбока, дълбока истина. В близкото бъдеще нищо друго няма да е толкова опасно за човечеството, както склонността на хората да останат при старото ясновидство, което е недокоснато от новите еволюционни сили, защото старото, астрално ясновидство може да ги отведе само до такива душевни образи, един от които е например вълкът Фернис. За всичко онова, което трябва да израстне от Духовната наука, би представлявало сурово изпитание, ако възникне някаква склонност към всевъзможните разновидности на сумрачното, хаотично ясновидство, както и тенденцията да не се цени достатъчно именно новото етерно ясновидство, което е просветлено от разума и науката.

Да, в този случай остатъците от старото

ясновидство, които объркват хората с всевъзможни хаотични образи, биха могли да си отмъстят, и то с ужасяваща сила. Срещу подобно ясновидство не може да се воюва с онези сили, които по начало са произлезли от старите ясновидски способности, а само с това, което през епохата на Кали Юга е претърпяло определено развитие, превръщайки се в зародиш на това, което наричаме ново етерно ясновидство. Спасението не може да дойде нито от древния Архангел Огин, нито от старите ясновидски сили; за целта е необходимо нещо съвсем друго, и северно-германската митология има ясна представа за него. Тя добре знае, че то съществува. Тя добре знае, че на света съществува една жива етерна форма, в която трябва да се инкарнира онази космическа сила, която ние ще виждаме като етерния образ на Христос. И само този етерен образ ще успее да прогони това, което - предизвиквайки хаотично ясновидство - ще продължи да обърква хората, и тогава Огин ще продължава да е безсилен пред вълка Фернис, който олицетворява не друго, а декагентските ясновидчески сили. Едва Вигар, който пази мълчание през цялото време, ще победи вълка Фернис. Залезът на Боговете потвърждава всичко това.

Който познава мисията на Вигар и го усеща в душата си, ще открие, че през 20. век на човека отново се предоставя възможността на вижда Христос. Вигар отново ще застане пред него, същият Вигар, който е общ за всички нас в Северна и Средна Европа. В Мистериите и окултните школи той беше опазен като един Бог, чиято мисия се очертава в далечното бъдеще. Дори за външното му изображение се говорят само неопределени неща. В околностите на Кьолн е намерена старинна рисунка, на която се предполага,

че е изобразен именно Вигар.

Но в хода на Калн Юга възникнаха качествено нови душевни сили, които ще позволят на човека да съзерцава новото Христово откровение. И онези, които са призвани да тълкуват знаците на времето и да предупреждават за това, което идва, добре знаят, че съвременното духовно изследване отново ще призове силата на Вигар и че Вигар ще прогони от човешките души всички подвеждащи остатъци от старото хаотично ясновидство, за да пробуди в човешките гърди, в човешките души новото еволюиращо ясновидство.

И така, от Залезът на Боговете просветва чудният образ на Вигар, а като цяло, северно-германската митология ни изпълва с надежда за бъдещето. И доколкото усещаме себе си сродни именно с образа на Вигар, когото се стремим да обхванем в неговата дълбока същност, ние се изпълваме и с една друга надежда: че онова, което представлява основният нерв и живата есенция на всяка духовно-научна дейност, ще бъде подпомогнато от онези сили, с които Архангелът на северно-германския свят работи за духовното развитие на нашата епоха. А от духовното развитие на Петата следатлантска култура е постигната само определена част, така че предстои още много работа. И в тази духовна работа най-голям принос ще имат онези от северно-германските народи, които усещат в себе си елементарните, свежи народностни сили. Обаче този голям въпрос, така да се каже, стои открит в човешките души. Те сами трябва да решат дали да пристъпят към работа. През 20. век хората лесно могат да сгрешат, защото в известен смисъл всичко зависи от тяхната свободна воля. Ето защо нещата се свеждат до това, да имаме ясно разбиране за следващите събития. Вие виждате, че когато

нашата Духовна наука предлага новото познание за Христово Същество, когато ние търсим и извличаме това познание от самите субстанции на европейските народи, и когато свързваме нашите надежди за бъдещето именно с него, това не зависи от никакви предпочитания, особености на темпераментите и така нататък.

Ние често казваме, че както и да назоваваме онава Същество, което се явява основен фактор в еволюцията на човечеството, това не е съществено. Онзи, който познава Христовото Същество, никога няма да се възпротиви, че името Христос така или иначе остава. Обаче ако действително разбираме Христовия Импулс, ние никога няма да се изразим например с думите: Има едно Същество, което е свързано с еволюцията на човечеството, то живее с източното и със западното човечество и трябва да отговаря на симпатиите, които човечеството изпитва към тази или онази истина. - Обаче това изобщо не е окултно изказване. Окултно изказване имаме тогава, когато например заявяваме: В мига, когато хората биха разбрали, че въпросното Същество следва да бъде кръстено с името Христос, това трябва да бъде направено незабавно и без въздържание, независимо дали някой изпитва симпатия или антипатия. Следователно, важна е истинността на фактите, а не симпатията или антипатията.

Още в мига, когато фактите биха показвали друго, ние следва да сме готови за друг вид действия. Единствено меродавни трябва да бъдат само фактите. Ние категорично отказваме да внасяме каквито и да е източни или западни влияния в това, което считаме за същинската жизнена сфера на нашата Духовна наука, и ако тези дни трябваше да издирим в

северно-германския архангелски свят онова, което може да изиграе оплождаща роля за истинската Духовна наука, това се прави не заради един определен народ, а заради цялото човечество. Наистина това, което се дава на цялото човечество, това, което трябва да се даде на цялото човечество, може да извират от едно или друго място, но така или иначе то трябва да се даде на цялото човечество. Ние не правим разлика между Изтока и Запада; с отворени сърца ние приемаме както свещените Риши и поразяващото величие на тяхната прагредна култура, така и персийската култура, а същото, естествено, се отнася за египетско-халдейската и за гръцко-латинската култура; ние приемаме със същата обективност и това, което израства от европейските културни традиции. Само вътрешната логика на фактите ни заставя да излагаме нещата така, както те прозвучаха в този лекционен цикъл.

Приемайки културните традиции от цялото човечество, както и това, с което всяка религия допринася за културния възход на човечеството, работейки за това, което наричаме общо благо на човечеството, ние все повече и повече действуваме в смисъла на Христовия Импулс. И понеже нему са присъщи непрекъснатото самообновление и вътрешната способност за неспирно развитие, ние трябва да преодолеем последиците от онова човешко неразбиране, с което този Импулс се сблъска през първите столетия и хилядолетия на нашата ера. Нашият поглед не е отправен към миналото и ние не се оставяме да бъдем поучавани от него. Ние не разчитаме само на преданията; за нас главното се свежда до фактите, които могат да бъдат проучени в духовния свят. Ето защо за нас най-важното в Христовия Импулс

не се намира в миналото - макар че християнската традиция се корени именно в миналото - а в това, което идва. Ние не се позоваваме на историческите предания, а търсим и проучваме предвестниците на това, което идва. Ето до какво се свежда ядрото на Християнския Импулс, който се прояви в началото на нашата ера, но така или иначе, както вече казах, ние не разчитаме много на външните исторически факти. Сега, след като християнството вече е преболявало своите детски болести, то ще продължи по-нататъшното си развитие. То проникна и в по-далечни страни, стремейки се да запознае хората с отделните християнски догми на една конкретна историческа епоха. Обаче пред нашата душа свети едно друго християнство, за което знаем, че Христос е действувал във всички времена, че ние ще открием Христос на всички места, където и да отидем и че Христовият Импулс е най-духовно-научният импулс на света. И ако будизмът признава за будисти само тези, които се кълнат в Буда, представителите на истинското християнство не се кълнат в никакви пророци, защото тяхното християнство не зависи от националната принадлежност на първооснователя, а чисто и просто признава Бога на човечеството.

Онзи, който познава християнството, добре знае, че тук става дума за една Мистерия, която намира видим, физически израз в Събитието на Голгота. Посоката, която следваме, се определя от непосредственото виждане на процесите в тази Мистерия. Знаем още, че по времето на Голгота духовният живот протичаше в такива форми, че Мистерията не можеше да бъде изживяна от човечеството по друг начин, освен по този, който описват историческите предания. Обаче ние не искаме да ни бъдат налагани

никакви догми, включително и догмите на християнското минало; но ако това все пак стане, ние бихме ги отхвърлили в духа на истинския Христов Импулс. Колкото и много хора да прокламират историческия Христос, вкарвайки Го в тесните рамки на едно или друго вероизповедание, колкото и да се възмущават от това, което ние виждаме като Христос на бъдещето, едно трябва да е ясно: ние няма да се оставим и да бъдем погведени от убежденията на тези, според които Христос така или иначе ще дойде отново, независимо какво говорят за Него хората по Земята. Да, Христос не бива да бъде ограничаван и стесняван в тесните рамки на източните традиции, нито пък да носи белезите на източния догматизъм. Това, което днешният окултизъм може да предложи на човечеството относно неговата бъдеща еволюция, следва да прозвучи напълно свободно и независимо от съществуващите традиции и авторитети.

За мен беше твърде вълнуващо да се убедя за пореден път, колко добре могат да се разбират хората по тези въпроси. През последните дни пристигналият тук гости от по-южните части на Германия и Средна Европа често споделяха с мен колко свободно общуват с представителите на скандинавския Север. Ето още едно доказателство, за това че - макар и за мнозина от нас то да е несъзнателно - ние можем да разбираме именно в областта на духовното познание, както аз вече изтъкнах на последния Теософски Конгрес²⁹ в Будапеща и което после отново повторих на нашето Общо Събрание в Берлин, където имахме голямата радост да видим всред нас също и приятели от Севера. Би било твърде зле за Духовната наука, ако онзи, който все още не може да вижда в духовния свят, би трябвало сяпко да се доверява на това, кое-

то чува. Както в Берлин, така и сега, аз Ви моля да не се доверявате само на това, което вече съм казал или евентуално ще изложа в следващите си лекции. Както знаете, още преди постигане на ясновидството, съществува възможност за пълна проверка на резултатите от свръхсетивното наблюдение. И аз настойчиво Ви моля: Не се доверявайте сляпо и не приемайте по силата на авторитета нито едно от моите изказвания върху Заратустра и Исус от Назарет, върху Хермес и Мойсей, върху Огун, Тор, или върху самия Христос Исус. Аз настойчиво Ви моля: отвикнете да разчитате на авторитета; защото принципът на авторитета може да предизвика за нас само злини и неприятности.

Обаче аз съм напълно убеден, че ако започнете да размишлявате непредубедено и честно, ще си кажете: Ето, ние чухме това и това; нека сега да проверим нещата, да ги сравним с достъпните източници, с религиозните и митологически текстове, да ги съпоставим с данните от естествените науки! И тогава Вие ще се убедите, че казаното от мен отговаря на истината. Използвайте всички помощни средства; колкото повече са те - толкова по-добре. В това отношение аз съм напълно спокоен. Подложете на всестранна проверка това, което обсъждаме тук, черпейки от изворите на розенкройцерството. Започнете например с материалистичната критика върху Евангелията, която се отнася и за това, което съм говорил за Христос Исус; внимателно проверете моите изказвания относно историята, проверете ги с всички възможни средства, които Ви предлага официалната наука! И аз съм напълно сигурен: колкото по-прецизно проверявате, толкова по-дълбоко ще се убедите, че това, което обсъждаме

тук, черпейки от изворите на розенкройцерството, е в пълно съответствие с истината. Аз разчитам на това, че розенкройцерското познание няма да бъде прието безкритично и сляпо, а ще бъде подложено на все по-добросъвестна проверка, която няма нищо общо с повърхностните методи на официалната наука. Вземете най-новите постижения на естествените науки, вземете всичко, до което са стигнали най-новите изследвания в областта на историята или религията - аз съм напълно спокоен! Колкото повече изпитвате нещата, толкова повече ще се убедите в правилността на розенкройцерското познание. Вие не трябва да приемате нищо, ако то Ви бъде наложено по силата на авторитета. Най-добрите последователи на Духовната наука са тези, които използват нашите лекции като стимул да подложат тяхното съдържание на основна проверка и едва тогава да го приложат в живота. Да, това което обсъждаме тук, черпейки от изворите на розенкройцерството, може да бъде изпитано във всички области на живота. Ние сме далеч от намерението да издигаме някакви догми и да заявяваме: Ето, тези неща означават това и това, и Вие трябва да ни повярвате. Внимателно изпитайте това, което и сега срещате при душевно силните, здрави хора, и Вие сами ще доловите, че тук пророчески се загатват част от бъдещите Христови откровения. Вие трябва само да отворите очи и да изпитате нещата без никакво предубеждение. Нищо не бива да се приема по силата на авторитета. Ето до какво се свежда основното настроение, което трябва да съпътствува всички духовни възприятия.

И така, с ръка на сърцето, бих желал да повтора: Да издигаме едни или други догми не е в духа на антропософията; духът на антропософията изисква

от нас следното: Да проверяваме в самия живот всичко онова, което сме получили от Духовната наука! Едва тогава ще изчезнат и всякакви теософски предубеждения. Нашите антропософски възгледи не би трябвало да съдържат нито западни, нито източни нюанси. Този, който говори в розенкройцерски смисъл, не се съобразява нито с Изтока, нито със Запада; за него и двете тенденции са еднакво приемливи. Той търси истината единствено във вътрешната природа на фактите. Ето какво трябва да имаме предвид, когато размишляваме върху онзи Дух на Народа, който се проявява в европейския Север. Тук е в сила северно-германският Дух, дори и днес той да е все още скрит под повърхността на събитията; но така или иначе той се шири в Европа, и то в много по-голяма степен, отколкото си мислим обикновено. Когато има опасност от възникване на някакъв спор между северните народи, на преден план излиза не въпросът, че една част от населението оспорва това, което другите народи искат от него, а фактът, че всеки отделен народ може да се издигне до волята за самопознание и тогава този народ задава въпроса: Какво е най-доброто, което може да произлезе от мен? И тогава, бих казал, над общия олтар на човечеството се излива само това, което служи за напредъка, за благо на цялото човечество. И все пак, силата на антропософските възгледи се крие в индивидуалните особености на човека. Северно-германският Архангел ще обогати бъдещето на човешката култура именно с онези качества, които са му присъщи и които ние се опитахме да охарактеризираме, макар и приблизително. Обаче за този Архангел е особено присъщо да предизвиква това, което през първата половина от Петата следатлантска културна епоха все още

беше немислимо да се случи. Да, през втората половина той предизвиква именно това, което можа пророчески да просветне не другаде, а в славянската философия, в първичното усещане на славянските народи. И доколкото всичко това се намира в своя подготвителен стадий, първата половина на Петата следатлантска културна епоха е напълно оправдана от духовно-научна гледна точка. Първоначално, по формата на философия, там можа да възникне само един твърде сублимиран духовен възглед. Но за да се превърне в общочовешко достояние, той трябва да бъде напълно обхванат от народностните сили и, следователно, разбираем за останалите народи по Земята. Запитайте се поне веднъж дали ние можем да постигнем взаимно разбиране в тази област; и тогава - когато ние извличаме същественото от Северна, Южна, Източна и Западна Европа, и я разглеждаме най-вече с оглед на това, дали то е от значение за цялото човечество, и ако стигаме до усещането, че както големите народи, така и най-малките техни разклонения имат своята особена мисия - тази иначе опасна тема няма да ни застрашава с нищо. И често пъти най-големият принос е в ръцете на най-незначителните народи, защото тъкмо те са призвани да се погрижат за най-древните или за най-новите душевни сили. И така, ако искаме да обсъждаме тази опасна тема, нашата изходна точка не може да бъде друга, освен упованието в една общност от душите на всички онези, които са обединени под знака на духовно-научното мислене, под знака на духовно-научните чувства и идеали.

Недоразумения относно предмета на нашите лекции биха могли да възникнат, само ако сме в плен на определени симпатии и антипатии, само ако не

разбираме действителната същност на нашето Антропософско Движение. Ако обаче схващаме духа на казаното, ние ще можем да се справим дори и с най-трудните неща от живота, и ще можем да работим за общата цел - всеки според своите разбирания и възможности - опирайки се на онова, което лежи в основата на нашата мисия. И ние ще изпълним нашата задача най-добре, ако изхождаме от това, което е заложено в самите нас. Ние служим на човечеството най-добре тогава, когато развиваме заложените в нас качества, за да ги положим като един вид жертва пред олтара на човечеството и тази жертва ние правим в името на идващата културна епоха. Ето кое трябва да разберем ние! Ние трябва да се научим да разбираме, че би било много зле, ако Духовната наука подпомага не човека, Ангела и Архангела, а доминирането на един народ спрямо друг народ. Духовната наука е тук не за да насърчава експанзията на едно или друго вероизповедание. Ако все пак някога Изтокът би покорил Запада или обратно, това изобщо не би било в съгласие с духовно-научните възгледи. В съгласие с тях би била само жертвата, с която ние пренасяме най-доброто от себе си в името на цялото човечество. И когато ние живеем в самите себе си, обаче не за себе си, а за всички хора, тогава постигаме истинската духовно-научна толерантност. Точно тези думи исках да прибавя към нашата основна тема.

Благодарение на Духовната наука - и в това ние се убеждаваме все повече и повече - ще престане всяко разцепление на човешките общности. Ето защо точно сега е подходящото време да изучим Душите на Народите, защото Духовната наука е тук не за да ги противопоставя, а за да ги подтиква към единство и хармония. И колкото по-добре разберем всичко

това, толкова по-добри последователи ще бъдем на Духовната наука. Тук нашето изложение идва към своя край. Да, колкото по-интензивно живеем с нашия духовно-научен идеал, толкова по-добри последователи ще бъдем на Духовната наука. Аз виждам, как някои от тези, които дойдоха тук на Север, ще си заминат с най-добри впечатления, така че по устните им се четат думите: “Колко добре се чувствавам аз тук на Север!”

И ако искаме да си послужим с думите на Вигар, мълчаливия потомък на Азите, трябва да заявим следното: Когато занаят в човечеството ще се пробудят нови, висши сили, които ние ще виждаме с очите си, тогава той се превръща в действия, активен приятел на съвместните човешки начинания, на съвместното човешко усърдие. Ние сме тук именно благодарение на Вигар. Само след няколко дни ние отново ще се разделим, ще се раздели в пространството, но в Духа ще продължим да сме заедно. Като последователи на Духовната наука, откъдето и да идваме, отблизо или отдалеч, ние можем да постигнем съгласие дори и по един такъв въпрос, който засяга качествата на народите в тази или онази част на света. Ние добре знаем, че сме като отделните езици на огъня и не се разпръскваме встрани, а поемаме заедно нагоре, превръщайки се в огромен жертвен огън, който трябва да гори за благо на човечеството, и то не как да е, а чрез духовно-научния светоглед, който е така дълбоко вложен в нашите сърца и души.

БЕЛЕЖКИ

Съчиненията на Рудолф Щайнер са обозначени според библиографския им номер (Събр. Съч.№) в тяхното пълно издание, осъществено от Rudolf Steiner - Nachlassverwaltung, Dornach/ Schweiz.

1. За отношението на Рудолф Щайнер към Първата световна война (1914-1918) виж Фридрих Рителмайер “Моята среща с Рудолф Щайнер”, гл. 20.
2. Още с първите си опити да разшири познанието ни за човешкото съществуване антропософията обръща внимание, че всъщност човекът се състои от четири съставни части:

Физическо тяло - неживо, веществено, “минерално”

Етерно тяло - или “жизнено тяло”, “растително”

Астрално тяло - лежи в основата на сетивната организация и чувствата, “животинско”

Азова организация - лежи в основата

на индивидуалните, духовни “човешки” качества

Взаимодействието между тези съставни части в човешкия организъм намира израз именно в неговото функционално морфологично троично устройство, включващо:

1. Нервно-сетивната система - носител на мисленето.
2. Ритмична система - носител на чувствата.
3. Системата “веществообмен-крайници” -
носител на волята.

В глава 4 “Тялото, Душата и Духът” на “Теософия” (Събр. Съч. №9) Р. Щайнер подробно описва цялостния човек като съставен от:

1. Физическо тяло.
2. Етерно тяло, или Жизнено тяло.
3. Астрално, или Сетивно тяло.
4. Сетивна Душа.
5. Разсъдъчна Душа
6. Съзнателна Душа.
7. Дух-Себе (преобразеното от Аза астрално тяло).

8. Дух-Живот (преобразеното от Аза етерно тяло).
 9. Човек-Дух (преобразеното от Аза физическо тяло).
3. Много често, за да обозначи онази духовна космическа писменост, от която извлича най-важните описания и факти в своите лекции и книги, Рудолф Шайнер си служи с древноиндийския израз "Акаша". Нередактираният превод на Димо Р. Даскалов (Събр. Съч. №11) е на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.
 4. Според антропософската Наука за Духа, сегашната планета "Земя" е минала през три планетарни състояния, на всяко от които се развива и съответната степен на човешкото съзнание.
 1. Старият Сатурн (трансово съзнание)
 2. Старото Слънце (спящо съзнание)
 3. Старата Луна (сънищно или образно съзнание)
 4. Земя (будно или предметно съзнание)
 5. Бъдещ Юпитер (имагинативно съзнание)
 6. Бъдеща Венера (инспиративно съзнание)
 7. Бъдещ Вулкан (интуитивно съзнание)

Планетарното състояние "Земя" включва седем епохи:

1. Полярна епоха
2. Хиперборейска епоха
3. Лемурийска епоха
4. Атлантска епоха
5. Следатлантска епоха
6. Шеста епоха - предстояща
7. Седма епоха - предстояща

На свой ред Следатлантската епоха се състои от седем културни епохи:

1. Първа следатлантска културна епоха
(Древноиндийска) 7227-5067 пр. Хр.
2. Втора следатлантска културна епоха
(Древноперсийска) 5067-2907 пр. Хр.
3. Трета следатлантска културна епоха
(Египетско-халдейска) 2907-747 пр. Хр.
4. Четвърта следатлантска културна епоха
(Гръцко-римска) 747 пр.Хр.- 1413 сл. Хр.

- 5. Пета следатлантска културна епоха
(Съвременна) 1413-3573
- 6. Шеста следатлантска културна епоха 3573-5733
- 7. Седма следатлантска културна епоха 5733-7893

5. В своята “Тайна Наука”(Събр.Съч. № 13) Рудолф Щайнер обозначава висшите Йерархии, към които принадлежат Ангелите, по следния начин: (вдясно са имената им според езотеричното християнство)

- 1. Серафими - Духове на Любовта
- 2. Херувими - Духове на Хармонията
- 3. Престоли - Духове на Волята
- 4. Господства (Кириотетес) - Духове на Мъдростта
- 5. Сили (Динамис) - Духове на Движението
- 6. Власти (Ексузиаи, евр.: Елохими) - Духове на Формата.
- 7. Архаи - Духове на Личността.
- 8. Архангели - Духове на Огъня.
- 9. Ангели - Духове на Зрача, (Синове на Живота).

Рудолф Щайнер често говори за тези Същества, като ги групира в:

Първа Йерархия: Серафими, Херувими, Престоли.

Втора Йерархия: Господства, Сили, Власти.

Трета Йерархия: Архаи, Архангели, Ангели

Йерархията на Архангелите включва

- 1. Орифиил с период на действие от:
200г. пр.Хр. до 150 сл. Хр.
- 2. Анаил 150 до 500
- 3. Захариил 500 до 850
- 4. Рафаил 850 до 1190
- 5. Самаил 1190 до 1510
- 6. Гавраил 1510 до 1879
- 7. Михаил 1879 до 2300

6. Според духовно-научните изследвания на Рудолф Щайнер птиците имат решаваща роля при разпределението на земните и духовните субстанции. В рамките на своята “двигателно-веществообменна система” (виж Бел. 4) човекът непрекъснато отнема духовни субстанции от Земята, които след своята смърт той взема със себе си, понеже в противен случай “той просто би се разпилял по

всички посоки”. От друга страна, в “системата-глава” или “нервно-сетивната система”, при своята смърт той връща одухотворената физическа субстанция, която иначе би затруднила неговото по-нататъшно духовно развитие. И точно тук се проявява балансиращата роля както на птиците, които при своята смърт отнасят одухотворената материя в духовния свят, така и на преживните животни (най-вече кравите), които предоставят духовната субстанция на Земята. Този важен процес, който има отношение към космическата Карма, се извършва с помощта на Силфите (виж по-долу): те са посредниците между одухотворената субстанция на умиращите птици и Космоса, където тя бива “вдишана” от Йерархиите.

Рудолф Щайнер различава четири вида елементарни Същества, които живеят в четирите елемента на Земята:

Саламандрите - в огнения елемент

Силфите - във въздушния елемент

Ундините - във водния елемент

Гномите - в земния елемент.

7. Вантропософската терминология “Груповата душа” се доближава до “колективното Азово съзнание” и представлява отминал етап от общочовешката еволюция. Основните форми на човешките групови души са отпечатани в етерното тяло и са представени в образите на:

1. “Човекът” (имащ отношение към Физическото тяло).
2. “Лъвът” (имащ отношение към Сетивната душа).
- 3 “Телецът” (имащ отношение към Разсъдъчната душа).
4. “Орелът” (имащ отношение към Съзнателната душа).

Човешките групови души са в непрекъснато възходящо и низходящо развитие. Те не подлежат на раждане и смърт. В миналото те са били истинската причина за т.н. “колективен спомен”. Точно този “колективен спомен” е ключът към разбиране на онези текстове от Петокнижието, където се говори за високата възраст на патриарсите. Фактически, тук индивидът отъждествява своето “Азо-

во съзнание” с Азовото съзнание на предците; предците продължават да живеят в самия него, докато някоя могъща личност не внесе нов елемент в развитието на общността. Остатъци от подобна “групова душевност” срещаме днес у някои примитивни народи и племена.

В отделни случаи “груповата душевност” може да породи погрешна представа за прераждането: когато потомците вярват, че те вече са били инкарнирани в някои от своите предци.

Индивидуалните човешки души произлизат от човешките “Групови души” и осъществяват своето развитие в условията на физическия свят.

Животинските Групови души се намират

в “астралния свят”

Растителните Групови души се намират в низшите

области на духовния свят.

Минералните Групови души се намират във висшите

области на духовния свят.

8. В тези лекции употребяваната от Р. Щайнер дума “теософия” следва да се разбира в смисъла на неговия основополагащ труд “Теософия” (Събр. Съч. №9).

От 1902 до 1913 Р. Щайнер е генерален секретар на Немската Секция към тогавашното Теософско Общество. Вътрешните неуредици в Теософското Общество водят до изключване на Немската Секция и до възникването на “Антропософското Общество”, в чиито рамки Р. Щайнер продължава своята дейност. Впрочем поначало Р. Щайнер се опира на своите самостоятелни духовни проучвания, които той нарече “антропософия”. “Всеки трябва да е наясно, че в Теософското Общество аз отстоявам единствено резултатите от моите собствени проучвания в духовния свят”. (“Моят жизнен път”, Събр. Съч. №28).

От 1909 Р. Щайнер изпълва думата “антропософия” с все по-конкретно съдържание. Това се налага от нарастващото му изследователско ясновидство, от необходимостта да противопостави яснота и ред пред нахлуващия в теософията индуизъм, както и пред все по-голямото ° разминаване с Христос.

След като поема издаването на Събраните Съчинения на своя съпруг, Мария Щайнер - следвайки неговите лични указания - почти навсякъде в печатните текстове замества прилагателното “теософски” с “антропософски”. Читателят трябва да знае, че в следващите лекции изразът “теософски” е идентичен с “антропософски”.

Теософското Общество е основано от Елена Петровна Блаватска (1831-1891) и Хенри Олкот (1832-1907) в Ню Йорк. Първоначално то се занимава със спиритически феномени като постепенно попада под индийско влияние и премества своя център в Агуар.

През 1902 Р. Щайнер е избран за генерален секретар на Немската секция на Теософското Общество, като още в самото начало той заявява, че ще се ръководи единствено от резултатите на собствените си духовно-научни изследвания.

От 1907 президент на Теософското Общество става Ани Безант, която застъпва гледището, че всички религии имат еднаква стойност. При цялото си уважение към различните религии, Р. Щайнер непрекъснато утвърждава своята теза за “Новото идване на Христос в етерния свят, за Христовия импулс и Мистерията на Голгота като “централно събитие” от планетарната и общочовешката еволюция.”

Рудолф Щайнер черпи своите познания за Христос - както той сам изтъква - не от Евангелията, а чрез своите непосредствени проучвания в духовния свят. Според тях “новото идване на Христос”, или “второто пришествие”, както го наричат Евангелията, представлява един грандиозен космически процес, който вече се разиграва в етерното тяло на Земята. Броят на хората, които имат своята среща с “етерния Христос” непрекъснато ще нараства. По данните на Р. Щайнер този космически процес е започнал още през първото десетилетие на 20. век.

През 1912/1913 по-голямата част от членовете на Немската секция на Теософското Общество подкрепят възгледите на Рудолф Щайнер и така се стига до разрива с Теософското Общество и до създаването на Антропософ-

ското Общество. Някои подробности от този конфликт са посочени от Мария Щайнер в предговора към “Христос и човешката душа” (Събр. съч. 155).

В своите “Студии върху биографията и жизненото дело на Рудолф Щайнер, Емил Бок пише: “Ембрионалният период от своя живот Антропософското Общество прекара в рамките на Теософското Общество. Специалната задача на Антропософското Общество през този период беше да противопостави на древната източна мъдрост не друго, а самата квинтесенция на европейската цивилизация, чиято средишна точка представлява “Мистерията на Голгота”.

Антропософското Движение има своите първоизточници в духовния свят, а своите проявления - тук на Земята. Антропософското Общество е неговата видима структура, включваща Ръководство, представителство и членове, обединени около свободно поетата грижа и отговорност за опазване на онова, което Р. Щайнер нарича “антропософски импулс”.

Първото Антропософско Общество е основано през 1913 в Берлин, където на 3. Февруари се провежда първото му Общо Събрание. По-късно, на Коледното Събрание от 24. Декември 1923 до 1. Януари 1924 в Дорнах, Швейцария, се учредява Единното Антропософско Общество, в чието Ръководство влизат г-р Рудолф Щайнер - председател, Алберт Щефен, г-р Ита Вегман, Мария Щайнер., г-р Елизабет Вреде и г-р Понтер Вахсмут. От този момент Антропософското Движение и Антропософското Общество стават едно цяло.

Както е записано в “Принципите” на Единното Антропософско Общество, неговите основатели са убедени, че “днес съществува една действителна, разработвана от много години и в основните си части вече легализирана наука за духовния свят, като в същото време нашата цивилизация е лишена от едно истинско и грижливо подпомагане на тази наука. Антропософското Общество ще се опита да изпълни задачата си, като постави в центъра на своите усилия именно развитието на антропософската Наука за Духа и произтичащите от нея: братство в социалния

живот, подем в моралния, религиозен, творчески и изобщо в цялостния духовен живот на човешкото същество”.

“Антропософското Общество е не тайно, а отворено за всички. Негов член може да бъде всеки, независимо от своята националност, обществено положение и религия, стига да вижда в съществуването на една институция, каквато е Свободната Школа за Духовна Наука в Гьотеанума, Дорнах, нещо естествено и необходимо. Антропософското Общество не допуска какъвто и да е вид сектантство. Политиката не влиза в кръга на неговите задачи.”

Членовете на Антропософското Общество могат да се обединят в малки или големи групи (Дружества), като условие за това е поне седем от учредителите на Антропософското Дружество да са вече членове на Единното Антропософско Общество. Названието “антропософско” изисква предварително одобрение и съгласие от Ръководството в Гьотеанума. Понеже засега не съществува Национално (Българско) Антропософско Общество, както е в почти всички европейски държави, Антропософските Дружества у нас са причислени направо към Гьотеанума в Дорнах. В България Антропософските Дружества са официално регистрирани по чл. 134 от ЗЛС. Тяхната дейност е регламентирана според устава на Единното Антропософско Общество, чието представителство се намира в Дорнах, Швейцария (Allgemeine Anthroposophische Gesellschaft, Postfach 134, CH-4143 Dornach). Библиотеките на Антропософските Дружества разполагат с голяма част от събраните съчинения на Рудолф Щайнер (на немски, български, руски и английски), с произведения на видни антропософски автори, както и с антропософска периодика.

От окултна гледна точка, произходът, целите и задачите на Антропософското Движение и на Антропософското Общество са осветлени в “Езотерични изследвания на кармическите връзки” (Събр. Сън. №235-№240), чиито български преводи - дело на Димо Р. Даскалов - се съхраняват и са на разположение на Антропософските Дружества.

Антропософско Дружество “Рудолф Щайнер”
Стара Загора 6000 ул. “Отец Паусий” №87 Б ет. 6
тел. 042/5-97-94

Антропософско Дружество “Михаил”
София 1000
ул. “Цар Симеон” 55, тел. 02/983-11-44

Антропософско Дружество “Рудолф Щайнер”
София 1336
ж.к. “Люлин”, бл. 611, вх. Г, ап. 91, тел. 02/24-62-91

Антропософско Дружество “Изис - София”
София 1463 п.к.152

Асоциация за антропософска медицина
София 1309
район “Илинген”, ж.к. “Св. Троица”, бл. 376-Д, ап. 101

9. Изразът идва от интуиция, респ. интуитивно познание, което в антропософията има строго определен смисъл. Първоначално Р. Щайнер различава четири степени на познание:
1. Материалното или предметно познание, което човек осъществява в нормалното си будно съзнание.
 2. Имагинативното познание, свързано с възприемането на съзнателно пораждани вътрешни образи, които следва да бъдат различавани от сетивните измами (афектогенни илюзии, халюциации, рецидиви на атавистичното яновидство и др.)
 3. Инспиративно познание. Щайнер говори за “духовно чуване”, за “духовни тонове” и за “разчитане на скрита писменост”.
 4. Интуитивното познание: сливане с процесите и Съществата на духовния свят.
В основното си произведение “Въведение в Тайната наука” Щайнер добавя:
 5. Познание за връзките между Микрокосмоса и Макрокосмоса.

6. Единение с Макрокосмоса.

7. Цялостно изживяване на миналите опитности
като основно настроение на душата.

10. Познанието за превъплъщението (реинкарнацията) и съдбата (Кармата) на човека спада към най-съществената част на антропософския мироглед. Приемането на идеята за реинкарнацията и Кармата хвърля съвършено нова светлина върху основните проблеми на човешкото съществуване: смисълът на живота, щастието и нещастieto, семейството, професията, мотивите на нашите действия и т.н. Според Рудолф Щайнер занаят пред реинкарнацията и Кармата няма да са само лично убеждение на отделни хора, а “строго необходими представи”, без които истинският напредък на естествените науки ще бъде невъзможен.

“Животът на човека между раждането и смъртта зависи от три фактора. Те лежат отвъд границите на живота и смъртта. Тялото се подчинява на закона за наследствеността; душата се подчинява на съдбата, която човек изгражда сам. Тази съдба, изградена от самия човек, може да се назове със старото име, негова Карма. А Духът се подчинява на закона за прераждането... С помощта на чистата логика, всяко мислене, което разглежда явленията на живота и не се страхува от своите крайни изводи, може да стигне до идеята за прераждането и Кармата. Ако е вярно, че миналите съществувания се простират пред отвореното “духовно око” на ясновидеца под формата на изживявания, не по-малко вярно е, че истинността на тази идея е достъпна и за разума”, “Теософия” (Събр. Съч. № 9)

Според свръхсетивните изследвания на Рудолф Щайнер, ритъмът на преражданията или реинкарнациите, наред с много други фактори, зависи и от някои чисто исторически закономерности. В рамките на приблизително 26000 години т.н. “пролетна точка” на равноденствието се придвижва по протежение на целия Зодиак, така че средно на 2160 години тя преминава през един зодиакален знак. През този период условията на Земята се променят радикално, така че човешкият Аз се инкарнира в съвършено нова среда, за да постигне съвършено нови опитности. И понеже мъжът и

жената възприемат и изживяват света по коренно различен начин, по правило една човешка индивидуалност се инкарнира през този 2160-годишен период два пъти - веднъж като мъж и веднъж като жена. Разбира се, интервалите между отделните прераждания се определят от еволюционното равнище на Аза, както и от силите, които човекът пренася в духовния свят след смъртта на своето физическо тяло. В дълбоко езотеричните си лекции върху Кармата, изнесени през 1924, Събр. Съч. № 235-№ 240) Рудолф Щайнер проследява с изумителна конкретност на описанието последователните “реинкарнационни вериги” на забележителни исторически личности като Аристотел, Сократ, Александър Велики, Тацит, Нерон, Плиний, Овидий, Рафаел, Бейкътън, Волтер, Хамерлинг, Емерсон, Спринтберг, Новалис, Гьоте, Маркс, Енгелс, Ницше и други.

В библиотеките на Антропософските Дружества се съхраняват и са на разположение нередактираните български преводи на поредицата Езотерични изследвания на кармическите връзки, която включва:

I том

Формиране на космическите сили 12 лекции в Дорнах,
16.02 - 23.03.1924 (Събр. Съч. № 235)

II том

Кармическите връзки в хода на общочовешкото развитие -
17 лекции в Дорнах, 06.04 - 26.06.1924
(Събр. Съч. № 236)

III том

Кармическите връзки на Антропософското Движение 11 лекции в Дорнах, 01.07. - 08.08. 1924 (Събр. Съч. № 237).

IV том

Съвременният духовен живот и Антропософското Движение
10 лекции 05.09. - 28.09. 1924 (Събр. Съч. № 238).

V том

Езотерично изследване на кармическо-космическите връзки -
16 лекции в Прага, Париж, Бреслау, 29.03. - 15.06.1924
(Събр. Съч. №239).

Кармата на Антропософското Общество - 15 лекции в Арнхайм, Лондон, Берн, Цюрих, Шутгарт 25.01. - 27.08. 1924 (Събр. Съч. № 240).

11. Възникването на говора, респ. условията за възникването на всяка една езикова общност, следва да търсим в епохата на Старата Луна, когато Духовете на Движението (Сили или Динамис) пронизват човешкото етерно тяло с потоците на астралното тяло. Постепенно се очертават седем вътрешни движения на етерното тяло, всяко от които е свързано с определена планета от Слънчевата система (Виж Лекция от 11. Юни 1912 в “Човекът в светлината на окултизма...”, Събр. Съч. №137).

1. Движение, осъществяващо изправения стоеж
2. Движение, осъществяващо мисленето
3. Движение, осъществяващо говора
4. Движение, осъществяващо кръвта
5. Движение, осъществяващо дишането
6. Движение, осъществяващо жлезите
7. Движение, осъществяващо размножението

След като вече е налице, говорното движение на етерното тяло попада под силното влияние на Духовете на Огъня (Архангелите), които изграждат езиковата, респективно етерната връзка между индивидите от една етническа общност.

В хода на следатлантското развитие, включително до Третата следатлантска културна епоха (Египетско-халдейската), човешкото сетиво все още е притежавало огромна съзидателна (и разрушителна) сила. Но постепенно то губи своя божествен характер и “така трябва да бъде, защото ако беше запазило предишната си сугестивна сила, между хората никога нямаше да се възцари свободата...” В душевен смисъл, човекът винаги би останал последица от Словото... В хода на развитието обаче, вместо тази вътрешна сила, се появи Съществуото, което можеше да каже: “Аз съм Словото” - и това е Христос”.

За съотношението между мислене и говор в различните европейски езици, както и за немския език като мистериен език на съвременното човечество виж Лекция от 18. Декември 1918 в “Карма на неистината”, Събр. Съч. №177.

В своята Лекция от 22. Януари 1917 Рудолф Щайнер предупреждава за големите опасности, свързани с неразбирането на езиковия проблем. Една от тези опасности се проявява едва след смъртта. Става дума за намерението на определени окултни ложи да превърнат английския език в общовалиден и господстващ език за нашето съвремие. Така те претендират за контрол не само върху живия, но и върху екскарнирания човек. Защото в този случай мъртвият израства в Йерархията на Ангелои, но не може да се издигне до Йерархията на Архангелои, т.е. до духовните източници на своя език... “В такива души прониква един еквивалент на Архангелои, и това са изостаналите Архаи, изостаналите Духове на Времето, които се стремят да консервират Петата следатлантска епоха... Губейки живата връзка с Архангелои, човек слиза на Земята, но остава механично свързан с езика и податлив към неправилни представи, а в тях, доколкото човек им вярва - е скрита могъща окултна сила... Истинската власт над човека се състои в това, да контролираш неговите представи и неговото мислене.”

Днес необходимостта от нова духовна стратегия е ясна за всеки мислещ човек и тя може да бъде извлечена от идейното съдържание на самата антропософия.

12. Немислимо е, ако човек започне своите сериозни занимания с антропософията, да не си зададе въпроса: Какво представлява ясновидството? Под това понятие Рудолф Щайнер разбира способностите да се възприема духовният свят под формата на образи. През древните културни епохи, още преди понятийното мислене и опиращото се на него днешно съзнание, сумрачното или смътно ясновидство е представлявало природно качество, присъщо на всички хора. Дори и днес в изолирани случаи то може да се наблюдава

в примитивни племена и народи, а в отделни случаи - като атавизъм и сред отделни представители на европейския свят.

Това естествено, или природно ясновидство се осъществява в областта на имагинативните възприятия и не трябва да се смесва със съответстващата им степен на Посвещение. Наред с имагинативното познание, съвременното Посвещение изисква да бъдат развити и следващите две степени на свръхсетивното познание: инспиративното и интуитивното познание.

В предхристиянските епохи, често пъти ясновидството е съществувало отделно от Посвещението. С други думи, гаген човек би могъл да е ясновидец, но не и Посветен; от друга страна Посветеният, за да прониква в духовния свят, не винаги е бил длъжен да притежава ясновидството. Днес тази природна дарба, която съвсем закономерно е угаснала в хода на еволюцията, трябва да бъде отново изволювана чрез определени упражнения, протичащи при ясно и будно съзнание. Ясновидство и Посвещение отново се приближават едно към друго, но на качествено ново равнище от човешката еволюция.

От “биологична” гледна точка, ясновидството е свързано със световно-историческата тенденция на човешкото етерно тяло да се “разширява”; то вече не се покрива с очертанията на физическото тяло. Ето защо, все повече хора ще имат опитности “вън” от своето физическо тяло. Този прост факт е в основата на опасно и епидемично нарастващите “екстрасензорни” феномени, които днес биват обяснявани по съвсем произволен, високомерен и дилетантски начин. Тяхното истинско обяснение може да бъде обект единствено на свръхсетивното познание.

На старото, смътно ясновидство, Рудолф Шайнер противопоставя съвременни методи за окултно обучение, при което човек може да постигне т.н. “екзактно ясновидство” или “изследователско ясновидство”. То позволява на ученика да има възприятия в духовните светове при ясно и будно съзнание, а не в “транса”, характерен за старото Посвещение.

13. Етерната аура над отделните географски области е част от етерната, или жизнена аура, респективно част от етерното тяло на цялата Земя. Днес етерното тяло на Земята е сериозно застрашено от нарастващата индустриализация, масовото изсичане на горите, замърсяването на въздуха и водата, изкуствената радиация, шума, озоновата дупка в атмосферата и т.н. Като цяло, този проблем е създаден от съвременната наука и не може да бъде разрешен от нея. Единственият изход е възможно по-голям брой хора да стигнат до реалността на жизнените, или етерни сили и - противопоставяйки ги на смъртта, присъща на материята - да ги включат в научното мислене. А предпоставките за това вече имаме в лицето на гьотеанизма, познавателната теория на Р. Щайнер и антропософското разглеждане на човека, Земята и Космоса.

Всеки вид междучовешки връзки възникват в потоците на етерното, или жизнено тяло. Ето защо разрушаването на Земната етерна обвивка директно причинява разпад в човешките общности, независимо дали става дума за разводи или неразрешими конфликти в обществени организации, съсловия, политически партии и религиозни движения.

14. Връзката между темпераментите, съставните части на човека и елементите е представена по следната схема:

Елементи	Съставни части	Органи	Темпераменти
Огън	Аз	Кръв	Холеричен
Въздух	Астрално тяло	Бъбреци	Сангвиничен
Вода	Етерно тяло	Черен дроб	Флегматичен
Земя	Физическо тяло	Бели дробове	Меланхоличен

15. Според антропософската Духовна наука, от средата на Лемурийската епоха, в еволюцията на човека и Земята се намесват онези свръхсетивни сили, или Същества, които Библията представя под образа на Змията. Рудолф Щайнер ги нарича “луциферически Същества” или накратко Луцифер. През Атлантската епоха в еволюцията се на-

месват коренно различни свръхсетивни Същества, които Библията описва като Сатана. Рудолф Щайнер ги назовава “ариманически Същества” или Ариман - терминът идва от древноперсийското божество на мрака Ангра.

Проблематиката на съвременния човек до голяма степен се корени в неразпознаването на тези сили (виж схемата). “Културата изисква ариманизиране, само че човекът трябва да постави ариманическите сили на тяхното място и да не им позволява да се намесват по един смуцаващ, трагичен начин в неговото мислене, в неговите имагинации, инспирации и интуиции.” Изграждането на духовни възприемателни органи, съзнателното изживяване на Мистерията на Голгота и приемането на Христовия Импулс са основните помощни средства за хармонизирането, и в крайна сметка за спасението на тези Същества, които имат не само отрицателен, но и положителен принос в еволюцията на човека.

Луцифер		Ариман
Воля	Чувства	Мисли
	уравновесяване	
Симпатия		Антипатия
Страсти		Заблуждения
Фантазиране		Догматизъм
Бягство от отговорност		Борба за власт
Революционно-войнствен		Консервативно-миролюбив
Абсолютизира “правата”		Абсолютизира “задълженията”
Анархизъм		Държавен монополизъм
Космополитизъм		Национализъм
Поезия, Музика	Живопис	Архитектура, Пластика
Религиозни движения		Финансова власт
“Отказ от инкарнация”		“Живот в една единствена инкарнация

Изкуствено разширяване на съзнанието, наркомани	Висши технологии
Възпламенява	Изсушава
Треска, фебрилни състояния	Склероза

16. Рудолф Щайнер - "Изтокът в светлината на Запада. Децата на Луцифер и братята Христови" - 9 лекции, в Мюнхен от 23. до 31. Август 1908, изнесени веднага след премиерата на драмата "Децата на Луцифер" от Едуард Шуре.
17. В перийската митология Девас са онези свръхсетивни Същества, които служат на Ариман.
18. В германската митология Азите са Богове от Следатлантската епоха. Те захвърлят змията Миггард във водата = след като мъглите на древна Атлантида се кондензират в течно състояние и започва прехода от образното съзнание в предметно съзнание, старата мъдрост изчезва.
19. "Откровенията на Кармата", 11 лекции, изнесени в Хамбург от 15. до 28. Май 1910 (Събр. Съч. №120).
20. Sippe = род, племе, челяд.
21. Въпросът за келтите като възпитатели на германите е подробно разгледан от Markus Osterrieder в книгата Sonnenkreuz und Lebensbaum, Irland, der Schwarzmeer-Raum und die Christianisierung der europaischen Mitte (Слънчевият кръст и Дървото на живота, Ирландия, Черноморското пространство и християнизиранието на Средна Европа), 367 S. Urachhaus, 1995. Съдържанието включва глави като: Мисията на славяните, Глаголицата, Понтийските мистерици, Учителите Кирил и Методий, Мисията на българите. Немски екземпляр е на разположение в Библиотеката на Издателството.
22. Виж Бел. 2.
23. Девакан: индийски израз, ранозначен на "небесното царство" в християнската терминология.
24. Владимир Соловьев (1853-1900), руски философ. Виж Р. Щайнер "Владимир Соловьев като посредник между Запада

и Изтока” в Събр. Съч. №36, както и Лекция от 24. Септември 1921 (“Антропософията като космософия” I. част, Събр. Съч. №207).

25. За да бъдат разбрани процесите от Лемурийската епоха, се налага да припомним някои от основните духовно-научни разкрития на Р. Щайнер, описани главно в “Хрониката на Акаша” (Събр. Съч. №11) и “Въведение в Тайната наука” (Събр. Съч. №13). От Полярната епоха насам, развитието на Земята представлява един непрекъснат процес на съгъстяване. Самата Полярна епоха Рудолф Щайнер описва така: “Земята представлява едно огромно кълбо, което е съставено от безброй малки етерни кълба - етерните човеци -, което е обгърнато от една астрална обвивка, също както днешната Земя е обгърната от своята атмосфера. В тази астрална обвивка (атмосфера) живеят астралните човеци и там те упражняват определени въздействия върху своите етерни отпечатъци. Астралните човешки души създават в етерните отпечатъци съответни органи, пробуждайки в тях един етерен живот. В рамките на цялата Земя нямаше друга разновидност на материята освен финия жизнен етер.”

През Хиперборейската епоха част от етера се съгъстява във въздух, а част от този въздух по-късно се съгъстява във вода. На този етап от своята еволюция, човекът е съставен от различни видове етер; физическите субстанции все още не съществуват. Определени животни и растения (далечни предшественици на сегашните) също имат своето място в живота на Земята.

За да не допусне прекалено “втвърдяване” в Земните условия, по-фините етерни сили и Същества, близки до “светлинния етер”, се отделят от Земята и образуват ново небесно тяло, Слънцето, около което продължава да кръжи Земята (все още свързана със сегашната Луна).

Отделянето на Слънцето (и на свързаните с него Духовни Същества) радикално променя жизнените условия на Земята. Светлинните сили, действащи до този момент на Земята, стават “външни”. До този момент човек разполага главно със слуховото и осезателното сетиво.

След отделянето на Слънцето, Земята прогължава да се съгъстява. Част от водните маси се съгъстява в твърда материя, а част от етера се кондензира в топлина. Така се създават условия за съществуването на четирите царства: човешкото, животинското, растителното и минералното. На този етап от своята еволюция, като най-висше творение, човекът представлява един вид “огнен облак”.

През следващата, Лемурийска епоха, настъпва друго грандиозно космическо събитие: Отделянето на Луната от Земята. “Грубите” вещества или Същества напускат Земята, за да не пречат на човешката еволюция. Земните условия отново се променят радикално. Ако по-рано човекът се е предвиждал по Земята с “плавателни движения”, близки до тези на рибите, сега той “стъпва здраво” на земната твърд и заема “изправено положение”. Друга последица от отделянето на Луната е възникването на половете. Човешките Азове - чийто носител става топлата червена кръв - все по-здраво се свързват с човешките физически тела, предизвиквайки по-късно характерните за човека изправено положение, говор и мислене. Историята на човешкия род, каквато я знаем от Библията, започва именно от Лемурийската епоха, когато вече са налице и условията за първите човешки инкарнации.

Следващата схема онагледява по-нататъшната еволюция на човечеството и връзката между зодиакалните знаци и съответните (минали и предстоящи) културни епохи.

Управляващ зодиакален знак	Навлизане в културната епоха	Култура
	Старият Сатурн Старото Слънце Старата Луна Земя:	
1. Полярна епоха	- Отзвук от Сатурновата епоха	
2. Хиперборейска епоха	- Отзвук от Слънчевата епоха	- Отделяне на Слънцето
3. Лемурийска епоха	- Отзвук от Лунната епоха	- Отделяне на Луната
4. Атлантска епоха	- Същинска Земя епоха	

*Седемте атлантски
културни епохи*

⚡	22347	Рмоахали
⚡	20187	Тлаватли
✓	18027	Толтеки
Ⓜ	15867	Турани
Ω	13707	Семити
Ⓜ	11547	Акадийци
Ⓜ	9387	Монголи

5. Следатлантска епоха

*Седемте следатлантски
културни епохи*

☪	7227	Индийска културна епоха
Π	5067	Персийска културна епоха
⚡	2907	Вавилоно-египетска културна епоха
Υ	747 пр.Хр.	Гръцко-римска културна епоха
Ⓜ	1414 сл.Хр.	Германска културна епоха
⚡	3574	Славянска културна епоха
⚡	5734	Калифорнийска културна епоха

*Повторно
присъединяване
на Луната*

26. Текстът е написан по стенограми на лекция от 25. Октомври 1906.

Духовно-научното изследване на Рудолф Щайнер установява, че не сърцето движи кръвта, а обратно: кръвта е истинската причина за сърдечната дейност.

Виж: Рудолф Щайнер “Духовна наука и медицина” (Събр. Съч. №312, 20 лекции в Дорнах, 1920) и “Окултна физиология” (Събр. Съч. №128, 8 лекции в Прага, 1911) - двете лекционни цикъла са преведени на български от д-р Теменуга Станева и са на разположение в библиотеките на Антропософските Дружества.

Д-р Емил Танев - “Джогингът и съвременният спорт в светлината на Антропософията” (Глава 3 “Как антропософските лекари разбират сърдечно-съдовата система и нейната функция”).

За противоположността между “кръв и “нерви” виж втора лекция от “Общото човекознание като основа на педагогиката” (Събр. Съч. №293).

27. Blut = кръв.
28. “Новото идване на Христос в етерния свят”. Публична лекция, изнесена в Кристиания (Осло) на 13. Юни 1910.
29. Конгресът започва на 30. Май 1909 и бележи крайната точка в отношенията между Р. Щайнер и Ани Безант. В предговора си към “Христовият Импулс и развитието на Азовото съзнание” (Събр. Съч. №116). Мария Щайнер пише: Ани Безант се превърна в инструмент на едно антихристиянско течение. През лятото на 1909 в Будапеща Р. Щайнер беше принуден да ° каже, че тук техните пътища се разделят. След този разговор последва и официалното оттегляне на Антропософското Общество от Теософското Общество. Всъщност и тук се водеше една борба за и срещу Христос. Една теософия, която не разполага със средства за пълно разбиране на християнството, е напълно излишна за съвременната култура.”

Показателни са и самите заглавия на лекциите, които Р. Щайнер изнася по време на Конгреса: “От Буда към Христос” и “Западните пътища на посвещение”. А специално за онези участници, които не са били добре запознати с духовно-научните изследователски методи, Р. Щайнер изнася цикъла “Върху теософията и окултизма на розенкройцера”.